

ANUL XXII—NR. 15 (931)—7 APRILIE 1973

Flacăra

O NOUĂ
NOTAȚIE
MUZICALĂ
ELABORATĂ
DE UN
PROFESOR
ROMÂN

Necesarul respect față de istorie
«AM ÎNCEPUT SĂ-MBĂTRÎNESC,
DAR TOT MAI CRED CĂ MI SE PARE...»

OLANDA,
UN PORTRET
AL OMULUI

FAC SCHIMB DE ILUSTRATE

În timpul meu liber mă pasionează colecționarea de ilustrate, pasiune care s-a format în decursul mai multor ani.

Datorită acestei preocupări, în prezent am reușit să dispun de un număr apreciabil de ilustrate alb-negru și color, editate și date unele din ele chiar din sec. XIX și începutul sec. XX, iar unele ce au o vechime de 40-60 ani.

Ca urmare a acestui fapt am început să selectez aceste ilustrate în mod organizat, aplicate pe niște planșe, acestea făcând obiectul unei lucrări: retrospectivă «România ilustrată», din care, prin însăși tematicile ilustratelor «document de arhivă», se poate lua cunoștință — prin comparație cu altele editate după 23 August 1944 — de ceea ce a fost, și ce s-a construit în anii de după eliberare, lucrare care poate trezi un interes deosebit în special tinerei generații care nu a prins anii antebelicici.

În vederea continuării acestei lucrări m-am adresat unor colecționari (nu prea numeroși) cit și Editurii Meridiane, pentru a-mi completa planșele cu sprijinul respectiv în obținerea unor ilustrate de pe întreg teritoriul țării, editate înainte de al II-lea război mondial.

Vă rog să dați publicității interesul meu pentru a putea intra în posesia ilustratelor necesare lucrării de care mă ocup — pentru luarea la cunoștință de către cititorii care dețin astfel de documente.

Gheorghe Drăghici
Cart. Cornișa I, bl. 30, et. IV
ap. 19 — Bacău

O SCRISOARE DE LA COMITETUL JUDEȚEAN CARAȘ-SEVERIN AL P.C.R.

La adresa dumneavoastră nr. 18/24 februarie a.c., prin care ne trimiteți un exemplar al revistei nr. 9, în care ați publicat scrisoarea tinerei Molnar Ileana din orașul Anina, sub titlul «O fată vrea să muncească», vă comunicăm următoarele:

Ținând seama că femeile ocupă peste 50% din populația aptă de muncă și că în județ își desfășoară activitatea aproape numai unități ale industriei grele (întreprinderi miniere, siderurgice, constructoare de mașini grele, exploatare forestiere etc.), pentru care se pretează în majoritate forța de muncă bărbătească, Biroul Comitetului județean de partid are în preocuparea sa prezentă și de perspectivă crearea de noi locuri de muncă în care să fie cuprinse un număr tot mai mare de femei. În acest context, în ultimii doi ani au fost create peste 1 000 de astfel de locuri de muncă, cum ar fi: confecționari covoare, cusături cu motive naționale, sudori, strungari, rabotori, fabrici de mobilă și P.A.L., croitorii, frizerii etc. Atenția pe care Biroul județean de partid

o acordă încadrării în muncă a femeilor este ilustrată și de faptul că această problemă a fost analizată în luna februarie a.c., prilej cu care s-au stabilit măsuri de creare a posibilităților de calificare în meseriile amintite, asigurând în acest fel participarea lor în munca direct productivă.

S-a avut în vedere permanent ca în posturile ce pot fi ocupate de femei să fie angajate cu prioritate acele care au greutăți familiale (văduve cu copii, familii cu mai mulți copii și un singur salariat etc.).

Cazul relatat în revista dumneavoastră a fost cunoscut de organul orașenesc de partid, în care sens, după terminarea cursurilor de liceu, tinerei Molnar Ileana i s-a oferit la cererea sa și a mamei sale să fie angajată ca barmană, ospătară sau muncitoare la bucătărie, fără a urma vreun curs de calificare, lucru pe care l-a refuzat. În această situație i s-a propus să urmeze cursurile de calificare de 6 luni pentru vinzători (fără plată, o altă formă prin care se fac calificări), lucru care, de asemenea, l-a refuzat, deși la aceste cursuri s-au înscris peste 15 fete, dintre care 6 absolvențe de liceu, 3 din ele alegându-și meseria din sectorul alimentației publice (ospătari, barmani, bucătari). În primul caz motivul era că nu poate să lucreze «călături de alții ce aveau 4-8 clase», iar al doilea nu-l cunoaștem.

Trebuie să menționăm de altfel că cererea de angajare depusă la conducerea O.C.L. mixt Anina și audiența cerută și acordată în 22.V.1972 și la care s-a declarat «casnică», erau urmare a faptului că în trim. II al anului școlar 1971/72 rămăsese corigentă, gîndindu-se să lase școala și să se angajeze fără știrea părinților (lucru declarat inspectorului de personal, tov. Brondici Francisc, de către mama fetei). Răspunsul la cererea și audiența din 22.V.1972 i s-a dat cu nr. 3802 din aceeași zi.

Vă facem cunoscută că angajările care s-au făcut la O.C.L. erau pe aceleași posturi oferite și tinerei Molnar, cu excepția persoanelor care absolviseră școala profesională, liceul economic sau cu vechime în meserie. Menționăm însă că au mai fost angajate fără calificare la O.C.L. femei cu greutăți familiale deosebite, dar numai pe posturile de ajutori barmani, ospătari și muncitori la bucătărie, posturi oferite și tinerei Molnar Ileana.

Cu toate greutățile ce le avem privind angajarea femeilor din lipsa unităților cu profil specific muncii feminine, tinera Molnar Ileana, lăsînd la o parte prejudecățile de felul celor invocate ca de a fi pusă pe aceeași «treaptă» cu cele care au 4-8 clase, că există munci degradante sau de condiționarea angajării de natura muncii și locului de muncă, fără a avea o calificare în acest domeniu, putea și poate să se încadreze în muncă.

Apreciem dorința de muncă a acestei tinere, pe care o vom sprijini să se califice și să lucreze în locurile de muncă disponibile, ținînd seama de pregătirea și situația sa familială.

Vă asigurăm că organul județean de partid va milita și în continuare pentru promovarea echității sociale privind repartizarea cu prioritate în locurile de muncă libere a persoanelor cu câștiguri familiale mai mici.

**Prim-secretar
Trandafir Cocirlă**

DIN PARTEA CENTRULUI DE SUDURĂ ȘI ÎNCERCĂRI LA OBOESALĂ — TIMIȘOARA

Referitor la articolul: «Cum au uimit sudorii Griviței roșii...» publicat în revista «Flacăra» nr. 13 (929) din 24.03.1973 sub semnătura tov. Liviu Timbus, vă comunicăm următoarele:

1. Planul anual de cercetare al Centrului de sudură și încercări la oboesală — CSIO-Timișoara cuprinde în marea majoritate teme cerute de uzine. Uzinele care solicită respectivele teme finanțează realizarea lor. La baza temei stă un contract de cercetare sau o comandă în care sint prevăzute obligațiile și drepturile părților. Uzina, ca beneficiar și finanțator al temei, cere prin contract ceea ce are nevoie și solicită rezolvarea problemelor în termenele trebuincioase. Fiind în această poziție, uzina beneficiară poate respinge lucrarea, dacă ea nu corespunde calitativ și cantitativ clauzelor contractuale.

Din descrierea succintă a acestui mecanism de planificare a cercetării științifice în institutele departamentale, cunoscut de altfel tuturor uzinelor din țara noastră, rezultă că CSIO-Timișoara nu poate — cităm din articol — să aibă cercetători «care-și propun teme ridicole, ajung la rezultate lipsite de utilitate practică, propun soluții fanteziste...». Nu poate face asemenea lucruri din două motive fundamentale:

1.1. Institutul rezolvă temele cerute de uzină, el neputînd impune uzinelor să-i finanțeze teme pe care ar dori să le cerceteze dacă acestea nu răspund unor nevoi reale ale lor.

1.2. Dacă institutul ar livra o producție științifică inutilă și fantezistă, uzina nu i-ar plăti-o și deci el ar merge pe drumul desființării.

Faptul că CSIO-Timișoara nu a procedat așa cum se afirmă în articol este demonstrat de următoarele: în cei peste 3 ani de existență s-au rezolvat circa 180 teme pentru producție și nici una nu a fost refuzată de beneficiar. În plus, CSIO-Timișoara și-a mărit capacitatea de cercetare, în perioada respectivă, de aproape 5 ori, ceea ce arată că cererile de cercetare au crescut ca urmare a faptului că uzinele au încredere și apreciază producția științifică a institutului.

2. În ceea ce privește cazul concret al Uzinei «Grivița roșie», afirmațiile din articol au produs un sentiment de uimire în colectivul nostru, fiindcă colaborarea noastră cu această mare uzină era socotită de noi dintre cele mai bune. Am avut și avem contracte și comenzi de la «Grivița roșie», relații strînse cu specialiștii ei și niciodată nu s-au ridicat obiecțiuni cu privire la producția științifică livrată uzinei. Tov. Iulian Anghel este des oaspetele nostru, cercetători de la CSIO merg în uzină ori de cîte ori este necesar și chiar în săptămîna trecută (19-24.03.73) un delegat al uzinei ne-a vizitat pentru a detalia tematica în cadrul contractului de colaborare pe 1973. Delegatul uzinei, tov. Bologescu David, a venit ca urmare a unei conversații telefonice avute de tov. Iulian Anghel cu directorul CSIO, prin care sudorul șef al uzinei solicita insistent această acțiune.

Totdeauna cînd am predat producția științifică rezultată din contractele cu «Grivița roșie», tov. Iulian Anghel, ca sudor șef al uzinei, s-a declarat satisfăcut de conținutul ei, fapt atestat și prin semnarea actelor de predare-primire. Ne este greu să ne imaginăm cum ar fi putut uzina să accepte o marfă care nu era bună de nimic. Dealtfel tot tov. Iulian Anghel ne-a informat în repetate rânduri despre modul cum a folosit rezultatele obținute în institut pentru a rezolva problemele complexe puse colectivului pe care îl conduce.

3. Sint două chestiuni asupra cărora am dori să ne oprim:

3.1. Citatul cu privire la sudarea secțiunilor mari și foarte mari trebuie citit în contextul general al adresei trimise de CSIO-Timișoara. În adresă se propune, ca urmare a solicitării exprese a uzinei, un program de încercări, argumentîndu-se necesitatea lui prin cele cuprinse în citat. Programul de încercări s-a și realizat de altfel și avem convingerea că prin rezultatele obținute s-a adus o contribuție la creșterea siguranței în exploatarea unor echipamente complexe și de mare importanță pentru industria chimică. Tot prin realizarea programului menționat s-au creat bazele tehnologice necesare sudării secțiunilor mari de 90 mm. Citatul, luat chiar separat de întregul text, este adevărat. Nu credem că există un specialist care să afirme că a rezolvat complet sudarea secțiunilor mari și foarte mari. Aceasta este demonstrat, între altele, și de faptul că la pregătirea respectivei fabricații, specialiștii din uzină au făcut vizite de documentare în uzine din alte țări și au adus informații tehnologice utile. Nu vrem, prin aceasta, să diminuăm meritul colectivului uzinei la realizarea echipamentelor amintite. Tocmai faptul că sudarea secțiunilor mari și foarte mari este o problemă și că în țara noastră nu era decît o experiență redusă în acest domeniu subliniază importanța rezultatelor de la «Grivița roșie».

3.2. În ceea ce privește sudarea titanului, autorul articolului spune — cităm — «propusă spre rezolvare în 1974 (sic!) de către un institut «specializat» din Timișoara». În realitate, noi nu avem asemenea temă prevăzută în planul nostru pe anul 1974. Dealtfel, în lumina celor arătate la punctul 1, dacă problema sudării titanului a fost rezolvată de specialiștii uzinei, așa cum se arată în articol, nici o uzină nu ar finanța o asemenea temă, odată ce ar putea obține direct rezultatele necesare.

4. Ne exprimăm regretul că autorul articolului, tov. Liviu Timbus, nu a procedat, așa cum ne-am obișnuit noi să se procedeze în presa românească, la audierea și celeilalte părți înainte de a face afirmațiile respective. Discutarea cu colectivul de cercetători a problemelor ridicate în articol ar fi clarificat încă în faza inițială toate afirmațiile ce nu corespund realității. Totodată, ar fi eliminat o serie de neînțelegeri și confuzii ce s-au ivit și care reclamă o activitate de stabilire a adevărului.

În orice caz, înainte de a discuta și cu partea acuzată, nu este etic și echitabil ca la adresa unui colectiv să se facă afirmații jignitoare de felul celor cuprinse în articol: «...și mă obligați să tulbur viața ușoară și somnul dulce al celor care și-au procurat o

diplomă pentru a purta halat alb și titluri onorifice». Respectiv, nu este cazul ca pe seama unui colectiv să se povestească glume de felul celor din articol, înainte ca acesta să-și fi putut spune cuvântul.

Nimeni nu poate fi considerat apriori vinovat și tratat ca atare. Vinovăția trebuie dovedită printr-o documentare temeinică cu audierea părților și punerea lor față în față. De asemenea nu se poate accepta folosirea amenințărilor de felul celor cuprinse în citatul: «Ne vom informa din altă parte și tot vom publica răspunsul primit!» atunci când partea acuzată nu a avut prilejul să-și prezinte punctul de vedere.

5. Rezultatele obținute de colectivul CSIO-Timișoara pînă acum, dintre care multe și-au găsit loc și în revista «Flacăra», dovedesc că realitatea este cu totul alta. Din acest motiv solicităm analizarea în profunzime a situației pentru stabilirea adevărului corespunzător eticii și echității socialiste.

Director
Traian Sălăjan
Secretar B. O. B. - P. C. R.
Ioan Surgean

SUGESTII

În legătură cu articolul publicat în nr. 9 (925) al revistei «Flacăra» din 24.II. a.c. despre «starea comerțului» (De ce n-are ursul coadă și mercuria da?) mi-aș îngădui unele păreri.

Zilnic, presa dezvăluie lacune ale comerțului. Nu mă voi referi la toate. Mă opresc asupra celor sesizate de dumneavoastră în articolul sus-menționat, în legătură cu comerțul așa-zis de mercurie. Atita vreme cît «mărunchișurile» care formează categoria de mărfuri zise «mercurie» se vor desface numai în magazine specializate, tot atita timp vor exista cozi și — bineînțeles — nemulțumiri. Mă întreb atunci și vă întreb și pe dumneavoastră: de ce aceste mărunchișuri nu se vind peste tot: la autoserviri, la tutungerii, la magazinele de confecții — dar nu la un raion special, cu vinzător special, ci lingă casieră (cum se vind, de exemplu, ouăle) — pe stradă (comerț ambulant) etc. Cărțile se pot desface în tonete și chiar pe tarabe pe stradă, de ce acele, mosorelele și pânglicuțele nu se pot vinde la fel. De ce de la autoserviri (O.C.L. Alimentara!) pot să-mi cumpăr sâpun de ras sau cremă de ghetă și nu pot să cumpăr un mosorel cu ață și o testea de ace!

Am dreptate sau poate exagerez?

V. Opreșcu, economist
București
Calea Victoriei nr. 159

NU VOR ȘOFERII!

Cu toate că sint gazetar și încă tânăr, cu suficientă energie pentru a lupta împotriva a ceea ce este strîmb, mă văd în situația de a nu putea determina rezolvarea unei probleme care de foarte mulți ani (de peste șapte ani) nemulțumește un mare număr de cetățeni ai comunei Zagon, județul Covasna, problemă care se poate realiza într-o singură zi. Iată despre ce este vorba:

Existind zilnic trei curse de autobuze, dus-întors, ce leagă localitatea Zagon de centrul de județ, Sfîntu Gheorghe, organele în drept din conducerea județului Covasna (căci pînă acolo a ajuns această problemă) consideră rezolvat transportul cetățenilor din și spre această comună. Și este într-adevăr rezolvat dar numai pentru o jumătate din cei cinci mii de locuitori, plus întreaga conducere a comunei deoarece mașinile nu merg decît, chipurile, pînă în centrul civic; centrul civic se află la 900 de metri de la intrarea în localitate, iar aceasta se întinde, pe valea riului Zagon, pe o lungime de 8 kilometri. Pe nimeni nu interesează aceste distanțe! Nimeni din oficialitățile comunei ori ale județului nu înțelege justificata cerere a mii de oameni care sint condamnați la a parcurge kilometri întregi pe ploaie, ninsoare, prin noroi sau zăpadă! Și am ajuns la convingerea că nimeni nu-i poate lămuri pe factorii de decizie că așa cum cursele de autobuze de la Brașov parcurg întreaga distanță pe care se întinde comuna, avînd mai multe stații, tot astfel ar trebui să facă și micimea lor (în loc de mîria lor...), șoferii de pe autobuzele ce vin de la Sfîntu Gheorghe.

Am discutat cu secretarul comitetului comunal de partid, care este și primar, Csoma

losif, cu persoane din conducerea autobazei din Sfîntu Gheorghe și toți invocă același motiv pe care-l consideră extrem de întemeiat: «nu vor șoferii!» Cu alte cuvinte, mii de oameni au ajuns la cheremul șoferilor în această comună din județul Covasna. De șapte ani se scriu vrafuri de scrisori, se dau telefoane, se cere intervenția organelor de stat, dar zadarnic. În 1969, cînd încă eram în legătură cu problema în discuție fragilitatea unui pod peste care, deși din lemn, autobuzele ce fac legătura cu Brașovul și atunci treceau. Ulterior, podul a fost reconstruit din piatră și a trebuit să se găsească un motiv, cel cu refuzul șoferilor, cînd, de fapt, nu este vorba de altceva decît de indolență și rea-voință.

Aurel Buda
Miercurea Ciuc
str. Grivița Roșie nr. 2 bis

O PRECIZARE DE LA CONSILIUL CULTURII ȘI EDUCAȚIEI SOCIALISTE

În nr. 13 din 24 martie 1973 al revistei dumneavoastră a apărut materialul (nesemnat) intitulat «Pentru prima dată în lume — o femeie șef de orchestră la operă», relatînd despre debutul tinerei dirizoare franceză Catherine Comet la Opera din Paris.

Faptul în sine nu e însă unic, cum încearcă să-l prezinte autorul articolului. Pentru informarea dumneavoastră vă facem cunoscut că la noi în țară, de peste 18 ani, conduce în mod curent spectacole de operă Cornelia Voinea, dirijor permanent la Opera din Iași, transferată de cîțiva ani la cea din Timișoara. De peste 25 de ani dirijează în concert simfonice Florica Dimitriu. În Bulgaria, Radosveta Boiagieva — cunoscută și publicului nostru — dirijează concert simfonice și spectacole de operă. Există femei-dirijor în Polonia (una din ele a fost eleva regretatului George Georgescu), în Uniunea Sovietică și în multe alte țări.

Ar fi fost de dorit, pentru prestigiul revistei dumneavoastră (la care ținem cu toții) și pentru corecta informare a cititorilor, ca asemenea ipoteze să fie în prealabil verificate, fie și printr-un simplu telefon la direcția de specialitate din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, situat dealtfel în aceeași clădire cu redacția dumneavoastră.

Director
Nicolae Călinoiu

DIN PARTEA UZINEI MECANICE CUGIR

Este regretabil că în revista «Flacăra» — care și-a cîștigat o bună apreciere din partea cititorilor — se pot strecura, fără ca în prealabil să fie confirmată realitatea, articole care au un conținut atît de deformat, cu evidente nuanțe de calomnie și defăimare la adresa unor oameni, a unor cadre de conducere din economie, a unor colective care se străduiesc din toată ființa lor să respecte normele eticii și echității socialiste, ale hotărîrilor de partid, ale legilor statului nostru.

În cele ce urmează, dorim, pentru a se forma o imagine cît mai clară și mai reală în problema ridicată în articolul «Dreptul la răsplată», apărut în revista «Flacăra» nr. 8 din 17 februarie 1973, sub semnătura Ghile Aurel, să prezentăm în mod succint și cronologic, pentru informarea dv. și a opiniei publice, cîteva date privind fabricația mașinilor electrice de spălat rufe la UM-Cugir, unele măsuri luate de colectivul uzinei pentru ridicarea nivelului tehnic și îmbunătățirea calității fabricației acestui produs.

1.1. Mașina de spălat rufe cu acționare electrică s-a proiectat și fabricat la fosta uzină «30 Decembrie» Cugir, începînd cu anul 1960, prin realizarea mașinii combinate, cunoscută sub denumirea ALBALUX-1.

Chiar de la începutul fabricației, mașina a fost bine primită de cumpărători, fiind apreciată ca o mașină cu caracteristici superioare. În cei peste 3 ani de fabricație a acestui tip, s-au primit atît mulțumiri cît și reclamații și sugestii.

În căutarea de soluții pentru reducerea reclamațiilor și îmbunătățirea mașinii ALBALUX-1, uzina a fost sprijinită și de minister, prin asigurarea de material documentar și noi

modele de referință. Pe baza studierii modelelor de referință și a contribuției specialiștilor uzinei, s-a trecut începînd cu anul 1963 la pregătirea și fabricarea unei mașini îmbunătățite. Îmbunătățirile aduse constau în montarea centrifugii direct pe axul motorului și în legarea elastică a cuplului motor-centrifugă, prin intermediul a 4 inele de cauciuc la bazinul centrifugii. Așa s-a născut mașina ALBALUX-2.

Urmare îmbunătățirilor aduse, rod al colectivului UM-Cugir, noile mașini ALBALUX-2 și ALBALUX-3 s-au bucurat de o deosebită apreciere pe piața internă cît și la expozițiile internaționale la care au participat și ca urmare s-au primit o serie de comenzi și pentru export.

Pînă la sfîrșitul anului 1967, în răstimpul celor aproape 8 ani de fabricație, s-au produs sute de mii de mașini de spălat, care s-au vîndut atît pe piața internă cît și la export. De menționat că la toate aceste mașini, capacitatea de spălare a fost de 2,5 kg rufe, pulsatorul hidraulic fiind antrenat de motor cu poli ecranati avînd puterea Pu=150 W.

2.1. În anul 1966, Ghile Aurel se adresează Cabinetului tehnic al fostei uzine «30 Decembrie» Cugir, solicitînd aprobarea inovației intitulate «Motor monofazat cu poli ecranati, fără zgomot magnetic și fără ventilator», avînd puterea Pu=100 W. Motorul a fost considerat corespunzător pentru centrifugă, fiind acceptat pentru experimentare în ședința colectivului de inovații din 17.XII.1966, care l-a apreciat ca inovație. Totodată, pentru a se putea hotărî eventuala folosire și la bazinul de spălare pentru barbotarea cantității de 2,5 kg rufe, s-a făcut recomandarea ca ICPE-București să confirme aceasta.

— ICPE—București, prin buletinul 7031/14.II.1967, arată: Motorul cu poli ecranati de 100 W realizează barbotarea maximă numai pentru o cantitate de 2 kg rufe și nu pentru 2,5 kg cît cere prin temă Uzina din Cugir.

— Colectivul de inovații al uzinei, în ședința din 29.V.1967, hotărăște acceptarea pentru aplicarea inovației și comparativ cu motorul cu poli ecranati ce se fabrica la acea oră la EM-Timișoara, a încadrat-o ca nouate tehnică. În ședința respectivă nu s-a făcut precizarea dacă motorul se va folosi numai pentru acționarea centrifugii.

— În ședința din 6.VII.1967 se stabilește ca anul de folosință să fie perioada 1.X.1967—1.X.1968.

— MICM-DG-Tehnică, prin procesul-verbal 2151/67, dispune Uzinei «Electromotor» Timișoara trecerea la omologarea seriei zero.

— Oficiul de Stat pentru Invenții, în ședința din 11.XII.1967 hotărăște acordarea brevetului de invenție cu titlul «Motor monofazat cu poli ecranati», titular Uzina «Electromotor» Timișoara, autor ing. Ghile Aurel. Între timp, MICM-DG-Tehnică Serv. Invenții-Inovații cu adresa nr. 391182/31.V.1968, schimbă titularul invenției și stabilește ca noul titular să fie uzina «30 Decembrie»-Cugir, urmînd ca recompensa să se plătească pe baza diferenței preturilor de cost realizate înainte și după invenție în fabricația motoarelor la fabrica furnizoare.

Uzina din Cugir, prin organele de specialitate, a stabilit volumul recompensei convenite plătiind suma de 88.524 lei (de reținut că în articol se afirmă că directorul tehnic, ing. Gheorghe Prodan, refuză să-l plătească pe ing. Ghile A., uitînd probabil că uzina prin organele de specialitate și nu persoana face plățile, evident cu respectarea legilor statului).

3.1. Privind retrospectiv, pînă aici totul pare a fi clar. Se pun totuși cîteva întrebări:

— unde și de ce apare neregula?

— care este volumul recompensei ce trebuie acordat autorului?

— care este nedreptatea care se face lui Ghile Aurel?

Vom prezenta în continuare date și fapte lăsîndu-le să vorbească singure.

Uzina EM-Timișoara trece la fabricația de serie a motoarelor cu poli ecranati MS-6 și MS-7, ambele cu puterea Pu=100 W.

Motorul MS-7 corespunde capacității de stoarcere a centrifugii, comportîndu-se bine. Motorul MS-6 însă nu a dat satisfacție, barbotînd maxima cantitate de 2 kg rufe, față de 2,5 kg prevăzut prin N.I. nr. 2372/64.

În consecință, se solicită EM-Timișoara cît și proiectantului să se ia măsuri pentru îmbunătățirea caracteristicilor motorului MS-6, sau să se continue fabricarea motorului MS-2, pînă la clarificarea situației.

EM-Timișoara comunică că fabricația motoarelor cu poli ecranati se va muta la EM-Pitești, deci în viitor orice probleme referitoare la motoarele cu poli ecranati le vor rezolva dinșii.

EM-Pitești comunică prin adresa nr. 13683/5.VIII.1968, că problema va trebui să fie cercetată minuțios de către I.C.P.E. — pe un motor de 150 W, executat după proiectul autorului pentru a putea stabili comparabilitatea acestuia cu MS-2.

Ne adresăm MICM-DG-Tehnică, care prin procesul-verbal 104/25 mai 1968 comunică: «Reducerea greutății motorului care face obiectul invenției s-a obținut pe seama reducerii puterii și deci nu pe seama îmbunătățirii caracteristicilor. Nefiind altă soluție, s-a trecut în mod provizoriu la folosirea motoarelor MS-6. Folosirea motoarelor MS-6 cu Pu=100 W înseamnă o reducere a capacității de spălare a mașinii de la 2,5 kg la 2 kg rufe, respectiv cu 25%. La acea dată mai era totuși convingerea că autorul va depune eforturi în vederea îmbunătățirii parametrilor motorului pentru a se putea menține capacitatea de spălare a mașinii de 2,5 kg.

4.1. În anul 1968, s-au contopit cele două uzine din Cugir. În același an, colectivul de invenții și inovații al fostei uzine «30 Decembrie» Cugir se descompletează prin plecarea celor mai importanți factori: inginerul șef rămine la pensie, iar șeful serviciului constructor șef, precum și proiectantul părții electrice a mașinii pleacă din uzină.

În 12.II.1969, Ghile Aurel înaintează Judecătoria din Alba Iulia acțiune împotriva fostei uzine «30 Decembrie» Cugir, solicitînd să fie obligată la plata sumei de 216.492 lei (de reținut, în articol se susține că uzina l-a acționat în judecată, uzină care dealtfel la acea dată nu mai exista ca persoană juridică), susținînd că suma reprezintă recompensa pentru eficiența economică a folosirii motoarelor MS-6 și MS-7. Neexistînd elemente care să poată justifica eficiența economică care să stea la baza plății sumei solicitate, calculată unilateral, conducerea uzinei nu a putut-o aproba. Pentru a veni totuși în întîmpinarea inventatorului, s-a cerut acestuia în nenumerate rînduri să treacă la îmbunătățirea motorului MS-6, fie prin ridicarea randamentului, care este foarte scăzut la acest motor — numai circa 22%, fie prin construirea unui nou motor cu putere sporită.

Regretabil este faptul că Ghile Aurel se pare că încă n-a înțeles necesitatea îmbunătățirii reale a motorului MS-6. Numai așa se poate explica că de circa 4 ani se învîrte în sfera discuțiilor sterile în loc să treacă cu toată seriozitatea la studierea și realizarea unui motor cu randament și caracteristici îmbunătățite, care să readucă mașinile la capacitatea de spălare de 2,5 kg rufe, așa cum au fost înainte de 1968, îmbunătățiri fără de care nu se pot plăti recompense nejustificate. Nimeni nu are dreptul să nu plătească orice recompensă dacă ea are justificare economică și reprezintă o îmbunătățire reală față de situația veche. Sintem însă, categoric, împotriva plătirii unor recompense ireale care nu-și regăsesc eficiența pe produs. Se pune întrebarea firească în cazul motorului MS-6: pentru ce să se plătească recompense lui Ghile Aurel? Pentru faptul că la mașinile echipate cu acest motor s-a redus capacitatea de spălare de la 2,5 kg la 2 kg?

Cine poate să justifice astfel de plăți, care sint împotriva celor mai elementare reguli ale progresului tehnic și ale eficienței economice, împotriva hotărîrilor de partid și de stat.

Da, se plătește recompensă pentru motorul MS-7, care satisface funcționalitatea centrifugii, antrenînd-o încărcată cu sarcina pentru care a fost proiectată. Evident, volumul recompensei va trebui să țină seama de diferența între prețul de cost al motorului MS-4 pe care-l înlocuiește și prețul de cost obținut la fabricarea motorului MS-7, elemente pe care le-am obținut și le vom solicita în continuare de la fabrica producătoare.

Pentru motorul MS-6 ne permitem să solicităm și pe această cale tov. Ghile Aurel să treacă neîntîrziat și cu toată seriozitatea la îmbunătățirea caracteristicilor motorului dacă vrea într-adevăr să primească recompensă. Pînă atunci vom respecta H.C.M. 2250/1967, instrucțiunile nr. 375/1967, emise în comun de către Ministerul Finanțelor și Comitetul de Stat al Planificării, precum și adresa MICM-CIMFA nr. 2601100 din 6.II.1969.

De asemenea, se va trece la reverificarea calculului eficienței economice a folosirii motoarelor MS-6 și MS-7 cu care se echipează mașinile de spălat rufe și dacă se va constata că s-au plătit sume în minus, să acordăm diferența, iar dacă s-au plătit în plus, să le recuperăm.

Director tehnic
ing. Gheorghe Prodan
contabil șef
Vasile Dogaru

FLACĂRA

PLANETĂ DE REPORTER

În întreaga țară se muncește. Țara întreagă se dezvoltă armonios și echilibrat. Oamenii se transformă, transformând mediul inconjurător. Directivele Congresului al X-lea, ale Conferinței Naționale și ale recentei Plenare din martie determină și călăuzesc pe mai departe mersul ascendent al țării pe calea fâuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate.

În această eferescență a muncii încordate, zodia reporterului trebuie să cunoască o altă dimensiune — variată și complexă, critică și constructivă, informând și comentând de pe întreg cuprinsul patriei realitățile zilelor noastre.

O realitate care se poate defini și prin creșterea în ultimii doi ani ai cincinalului a venitului național cu 24 la sută față de 1970 sau prin ritmurile înalte — pînă la 16 la sută — în ramurile care asigură accelerarea progresului tehnic. Acestea sînt doar puncte de pornire solide și reprezentative pentru o posibilă caracterizare a evenimentelor petrecute în ultimii ani în țară ca o incununare a unei politici făcute de reprezentanții poporului pentru popor.

Dar cum reporterului îi revine dificila sarcină de a surprinde evenimentele în dinamica lor, și cum această dinamică — industrială, agrară, so-

cială și culturală — pulsează în toate cele patru puncte cardinale ale țării noastre, informăm pe această cale pe cititorii noștri că echipa de reporteri a revistei «Flacăra» va căuta să-și îndeplinească misiunea gazetărească în timp și la fața locului.

Cu atît mai mult cu cît dezvoltarea județelor, cu toate particularitățile lor geografice, etnografice, industriale și, mai ales, sociale presupune o cunoaștere directă, nemijlocită.

Sigur, toți sîntem interesați să cîștigăm bătălia cu timpul și pe cea împotriva birocrăției. Am realizat, în primii doi ani ai cincinalului, investiții din fondurile centralizate ale statului de 160 de miliarde de lei și mai avem de construit. E o operă pentru a cărei realizare trebuie cu toții să muncim atent, responsabil și cu dăruire — mai ales atunci cînd știm cu precizie că această operă va asigura țării noastre saltul dorit de atîtea generații de înaintași curajoși — acela al unei Românie bogate, demne și respectate printre țările lumii. «Noi concepem realizarea înainte de termen a cincinalului nu pe seama intensificării efortului fizic, ci, în principal, pe seama creșterii eficienței economice, a promovării mai rapide a progresului tehnic în producție, extinderii mecanizării și automati-

zării, organizării pe baze științifice a producției și muncii în fiecare întreprindere» — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara din martie 1973.

Avem toate premisele istorice pentru a putea împlini un program de înfloritoare dezvoltare a patriei. Dar în fața unei asemenea perspective nu ne este permis, la nici un nivel, sentimentul automulțumirii. Înaltul spirit de răspundere, spiritul critic și autocritic, analiza lipsurilor pentru remedierea lor trebuie să caracterizeze pe toți cetățenii patriei noastre, de la simplul muncitor la directorul de întreprindere, de la pensionarul din echipa de control obștesc la reprezentanții comerțului exterior, de la constructorul de pe șantier la țărănul cooperativ. Sînt multe, foarte multe de făcut și este nevoie de participarea cinstită și devotată a tuturor. Pentru accelerarea dezvoltării noastre sociale, analizînd atent realitățile țării, partidul a propus un program de măsuri care ne interesează în egală măsură pe toți. Reglementarea activității unor sectoare de bază ale vieții economico-sociale; perfecționarea organizării și conducerii noastre economice; îmbunătățirea aprovizionării tehnico-materiale; asigurarea pieselor de schimb, a materiilor prime și materialelor pentru întreprinderi; îndeplinirea planului de investiții, coordonare și conlucrare între proiectanți, constructori și beneficiari; reglementarea prețului de cost în întreprinderile industriale și în agricultură; pregătirea, coordonarea și orientarea profesională a cadrelor necesare unei industrii moderne; gospodărirea fondului funciar — prin acțiuni centra-

lizate de scurgere a apelor, de sădare a puietilor, acțiuni pe care această primăvară le dovedește a fi extrem de necesare; apropierea conducerii de producție; pregătirea profesională a țărănimii prin sisteme mai complexe de învățămînt decît cele actuale; dezvoltarea în continuare a comerțului exterior — iată enumerarea unor puncte dintr-un program care consfințește legitimitatea conducerii de către partid a națiunii socialiste. Dar aceste directive trebuie să se materializeze și să se concretizeze. Conferințele județene de partid și adunările generale ale oamenilor muncii au elaborat programe complete pentru a înlătura lipsurile existente și a pune în valoare rezervele economice care permit realizarea cincinalului înainte de termen. Alături de municipiul București, 36 de județe și-au luat angajamentul de a depăși prevederile la producția marfă industrială, cu aproape 6 milioane lei, iar 18 județe s-au angajat să depășească la export prevederile planului în curs cu peste 180 milioane lei valută.

Iată de ce este de o importanță vitală a se urmări îndeplinirea măsurilor adoptate la recenta Plenară a C.C. al P.C.R. pentru că în țara noastră nu există «pline fără muncă și muncă fără pline». Iată de ce, alături și printre oamenii muncii, ținînd legătura cu organizațiile județene, municipale, orașenești și comunale de partid, reporterii noștri, ajutați și de corespondenții revistei «Flacăra», vor fi prezenți pe frontul muncii, consemnînd bucuriile și greutățile firești ale împlinirilor din România socialistă a zilei istorice pe care o trăim.

Red.

**lupta
cu timpul**

**toți tindem
să scurtăm,
să venim
mai în față**

Toată lumea știe că România socialistă își pregătește științific și emoționant locuitorii nu pentru a întrece pe cineva, ci pentru a întrece timpul. Prin locuitorii nu trebuie să înțelegem neapărat numai pe cei destinați eroismului: oțelari, ridicători de hidrocentrale, constructori de tractoare sau autoturisme...

Mai trebuie să înțelegem, nu vrînd sau nevrînd, ci vrînd, pe acei care lucrează sau măcar muncesc și ei bine, pe acei care își îngăduie, «după», plăcerea unei sticle de bere.

Putem spune deci că sîntem la Fa-

brica de bere «Aurora» din Brașov.

Secretarul cu probleme economice al Comitetului municipal de partid Brașov, ing. Aron Pavel, recomandă fără echivoc:

— Mergeți la «Aurora». Găsiți tot ce trebuie.

Și mergem...

E o fabrică de 8 decenii care acum dă producție de 12 ori mai mare decît dădea sub fostul ei proprietar. Să vedem ce înseamnă și asta:

— Ce producție aveți azi, îl întrebăm pe Constantin Purcărea, directorul fabricii.

— 200 000 de sticle și 20 000 litri la butoi.

Cantitatea e oricum imensă, de ce s-o mai comentăm? Un colectiv de oameni modești, harnici și credincioși prin fapte idealului ce singuri și l-au propus — cincinalul în 4 ani și cinci luni — lucrează în două și trei schimburi.

Ei vor scurta cincinalul cu 7 luni pe seama creșterii producției, a introducerii unor linii tehnologice noi, a organizării viguroase și riguroase a producției ca atare.

Lucruri simple în aparență, dar în plen, colectivul fabricii și-a propus în acest an ca pe aceeași suprafață, cu aceiași oameni, fără să oprească producția cu nici măcar o zi, să mai construiască o nouă fabrică.

Ni se spune că berea «Aurora» e tot mai solicitată și că ei vor face totul ca solicitările să fie onorate. În fabrică — aproximativ 600 salariați — lucrează mai mult femei.

— De ce?

— E o muncă mai ușoară. Dar femeile muncesc bine și serios, nefăcîndu-și complexe că, în fapt, lucrează la crearea celui produs pentru care bărbații lor mai întîrzie uneori de la serviciu.

— Sînt gata oricînd să se sacrifice — ni se spune și, normal, întrebăm ce înseamnă asta.

— Păi, printre altele, vin și duminicile, dacă e cazul. Or, pentru o femeie duminica e mai duminică decît pentru alții.

Ni se spune clar și ferm, nu la ureche, că la finele lui mai «Aurora» va deveni cea mai mare fabrică de bere din țară. Și toate acestea — dorința și simțirea, planurile și concepția tehnică — pornite din fabrică.

De la oameni morali și cinstiți, «berarii» cu experiență care au crezurile lor: să nu ne îndepărtăm cîntea cu relațiile, de pildă.

Din timp — pentru reducerea timpului — oamenii s-au gîndit la tot: aducerea utilajelor mai devreme, procurarea materiei prime de cea mai bună calitate, menținerea în fabrică a celor cu experiență și dragoste de meserie. Pentru că lăsînd la o parte latura științifică a producției, aici trebuie ochi, gust și miros format. Oameni ca Ecaterina Handrea, Victor Marcu, Victor Bologan și Mihai Hintz intervin în producție și organoleptic — ori asta nu se învață din manuale, ci în timpul tău, cu dorința ta de a face calitate.

În acest simplu și complicat proces al fabricării berii nu prea sînt posibile și,

poate, nici necesare inovațiile. Totul e să fie bună, constant bună. Metodele sînt cunoscute de demult, iar cei tineri le învață din nou. Oamenii se cunosc de mult, vin și se întorc cu aceleași autobuze sau troleibuze, se ajută și sînt prieteni și nimeni nu poate calcula cît ajută asta la scurtarea timpului de producție.

Firește, ei au și alte preocupări, au mica sau marea lor viață personală. O femeie de acolo îmi spunea că mai are două surori în localități diferite. În fiecare seară ascultă emisiunea de la radio «10 melodii pe adresa dumneavoastră», prima, oricare ar fi ea, o ascultă ea, cea mai mare; a doua, cea mijlocie, «iar celei mici i-am dat-o pe a treia».

— În acest fel ne gîndim unele la altele în fiecare seară și adormim liniștite și fericite...

Directorul fabricii vrea de mult timp să deschidă o berărie în imediata apropiere a fabricii, ca omul să bea berea proaspătă, cît mai proaspătă, dar directorul propune și... birocrăția amină.

— Poate ne ajutați dumneavoastră?

— Poate.
Plecăm din ritmul acela de fabrică, o fabrică lucrează, alta e «pe picioare», gîndindu-ne că prin cîntea, conștiință civică, muncitorească, acești oameni alimentează, întrețin omeneasca și răspîndita expresie «mergem la o bere». Și n-ar fi exclus, cu timpul scurta, s-o auzim altfel: mergem la o bere «Aurora».

Eugen SECELEANU

ÎN SPIRITUL PĂCII ȘI COLABORĂRII

Este un adevăr demonstrat faptul că fiecare vizită pe care președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, o întreprinde dincolo de hotarele țării, ca și fiecare dintre vizitele pe care conducătorii altor state le fac în țara noastră marchează momente de mare însemnătate în lărgirea și intensificarea colaborării bilaterale reciproc avantajoase. Dar nu numai atât. Întreaga politică externă a României socialiste este îndreptată activ, consecvent, spre instaurarea unui climat de pace, destindere și încredere, de cooperare internațională. În acest sens, contactele la cel mai înalt nivel și-au dovedit nu o dată eficiența în instituirea unor relații care reprezintă momente exemplare, prefigurări ale unor raporturi de tip nou pentru a căror instaurare între toate țările lumii a militat și militează România.

Vizita oficială pe care a făcut-o în țara noastră în cursul acestei săptămâni președintele Republicii Democratice Sudan, Gaafar Mohammed Nimeiri, reprezintă atât o nouă etapă pe drumul ascendent al relațiilor dintre România și Sudan cât și, prin reafirmarea principiilor ce trebuie să stea la baza relațiilor dintre state — indiferent de orinduirea lor socială sau de stadiul de dezvoltare economică — o contribuție valoroasă la cauza păcii și bunei înțelegeri între popoare.

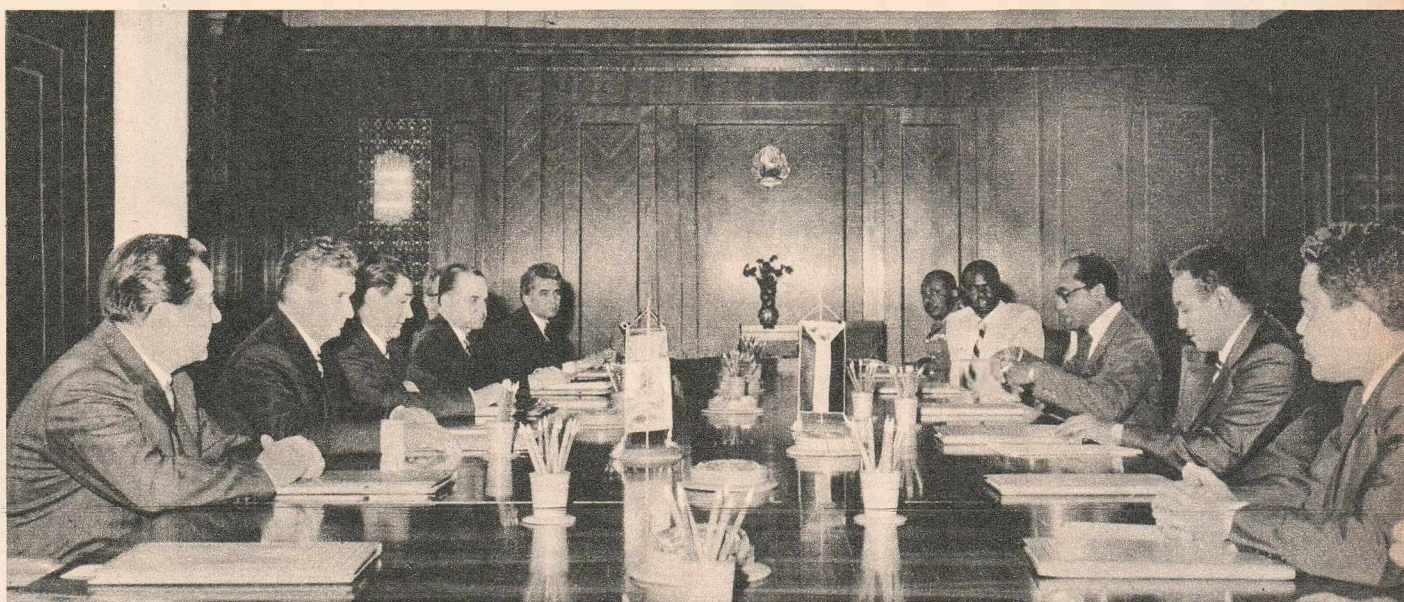
«La baza relațiilor noastre cu celelalte state — a subliniat președintele Nicolae Ceaușescu în toastul pe care l-a rostit cu prilejul dineului oferit în cinstea președintelui Gaafar Mohammed Nimeiri și a soției sale — situăm ferm principiile respectării independenței și suveranității naționale, deplinei egalități în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, ale nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu folosirea forței în raporturile interstatale. Ne bucurăm, domnule președinte, că în spiritul acestor principii se desfășoară și relațiile dintre România și Sudan». La rîndul său, președintele Gaafar Mohammed Nimeiri a declarat: «Împreună ținem la apărarea suveranității și independenței noastre și chemăm, pornind de la aceasta, la o prietenie între toți, indiferent de modul de viață și de sistemul social».

Vizita făcută în Sudan, în primăvara anului trecut, de președintele Nicolae Ceaușescu, convorbirile purtate cu acest prilej, acordurile și înțelegerile la care s-a ajuns privind dezvoltarea cooperării în producție și extinderea schimburilor economice au creat largi perspective colaborării reciproc avantajoase pe cele mai diverse planuri. Noi căi și mijloace de extindere a acestei colaborări în domeniile politic, economic, tehnico-științific și cultural au fost evidențiate cu prilejul recentei vizite a președintelui Republicii Democratice Sudan în țara noastră, relevînd încă o dată importanța contactelor la nivel înalt pentru valorificarea largă a posibilităților de ridicare a relațiilor interstatale la un nivel superior, corespunzător exigențelor epocii noastre.

Peste cîteva zile președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, și tovarăsa Elena Ceaușescu urmează să întreprindă o vizită oficială în Olanda, răspunzînd invitației ce le-a fost adresată de regina Iuliana și principesa Bernhard. În interviul acordat de președintele Nicolae Ceaușescu unui grup de ziariști olandezi, șeful statului român și-a exprimat speranța că această vizită va evidenția noi posibilități pentru o dezvoltare mai rapidă și pe mai multe planuri a colaborării economice și tehnico-științifice româno-olandeze. «De asemenea — a declarat președintele Nicolae Ceaușescu cu același prilej — sper ca, în cadrul vizitei și convorbirilor pe care le voi avea cu guvernul și cu oamenii politici olandezi, să ajungem la concluzii corespunzătoare și în ce privește intensificarea colaborării politice în vederea înfăptuirii securității europene, a unei lumi bazate pe respectul independenței și suveranității tuturor statelor, pe deplina egalitate în drepturi».

Promovarea unor relații interstatale menite să creeze acel climat de încredere și colaborare care să excludă pentru totdeauna primejdia războiului și să ofere fiecărei țări cele mai bune condiții de dezvoltare în spiritul respectării neabătute a egalității, suveranității și independenței naționale a fost și este telul politicii externe a României socialiste.

Delia ȘTEFAN

Moment din timpul convorbirilor oficiale.

În vizită la Uzina de tractoare din Brașov.

La întreprinderea «Tricodava», ca și pretutindeni, o caldă manifestare de simpatie.

început de primăvară

Cît de mult și cît de rapid se schimbă lumea în acest deceniu atît de tumultuos putem constata făcînd o radiografie a unei săptămîni. O săptămîna însemna altădată șapte zile. Și astăzi tot atîtea zile însumează acest segment de timp. Dar vom afirma și va părea poate paradoxal: iată o interpretare tradițională, pentru că valorile unei săptămîni se măsoară, acum, nu atît în zile, cît mai ales în acțiunile și ideile lansate pe «piața săptămîinii», în ritmurile ei economice și sociale.

Că timpul «se contractă» nu mai e o noutate filozofică pentru noi. Experiența ne confirmă că, adeseori, ziua poate fi oră și minutul secundă. Ce dovadă mai elocventă decît comunicatele teletipografice, care ne-au anunțat, zi de zi, despre dovezile de hărnicie ale numeroaselor colective din țară care și-au realizat sarcinile trimestriale cu mult în avans, îndeplinind astfel cu spirit de răspundere și fermitate un deziderat național: realizarea exemplară a planului cincinal înainte de termen, prin utilizarea intensivă și extensivă a imensului potențial productiv din toate ramurile economiei.

Și o primăvară aspră și-a încercat puterile cu noi. Dar în loc de resemnare a întîmpinat elan, dirzenie și solidaritate. E un semn al timpurilor această nesupunere în fața forțelor oarbe ale naturii. Cînd zăpezile și apele au amenințat ogoarele Bărăganului sau luncile rîurilor moldovene, oamenii, iubind primăvara, n-au uitat că timpul aratului și al semănăturii a sosit. Și au ieșit cu sutele de mii să alunge pacostea apelor și să redea cît mai grabnic pămîntul tractoarelor și semînțelor. Bătălia pentru recolta anului 1973 a început cu dirzenie și dragoste, cu sudoare și nopți nedormite.

Dar înnoirile se simt pretutindeni în această săptămîna de primăvară. Marile prefaceri care au avut loc în economia românească în acești ani au impus nu numai o înnoire rapidă a tehnicii și tehnologiilor, dar și necesitatea imperioasă de a le pune de acord cu formele sociale ale producției. Aceasta este semnificația politică a legilor adoptate în sesiunea Marii Adunări Naționale. Ele vin să întărească conducerea unitară a vieții economice și sociale și să fundamenteze cu mai multă trînicie lărgirea continuă a democrației socialiste; ele promovează principiile moderne de organizare prin apropierea conducerii de activitatea productivă; ele sînt menite să distrugă discrepanțe și inechități și să pună de acord enunțarea unor înalte principii cu afirmarea lor concretă. Sintetizînd efectele acestor măsuri, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: «Pe plan economic, îmbunătățirea formelor organizatorice, instituționalizarea conducerii colective, a adunărilor generale, legiferarea atribuțiilor și răspunderilor diferitelor verigi economice, a relațiilor dintre ele au drept obiectiv realizarea unei conduceri dinamice și supte, care să asigure o valorificare cu maximum de eficiență a potențialului nostru material și uman, creșterea continuă a randamentului întregii activități economice».

A prilejuit această săptămîna de primăvară și omagierea unei mari sărbători a națiunii: 80 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România. Dar nu o simplă aniversare, ci reafirmarea unor permanențe de luptă și glorioasă tradiție. Putem afirma că idealurile și visele celor dintîi socialiști români, pe care ei le-au înscris în primul lor program, au devenit realitate în România de azi. «Desființarea relațiilor de producție capitaliste», «întemeierea societății socialiste», afirmarea că: «Din punct de vedere al tacticii, socialismul român trebuie să aibă armele sale proprii, condițiile economice și cîmpul economic pe care va trebui să lucreze fiindu-i proprii», precum și multe alte idei înaintate au fost transpuse în viață, îmbogățite și ridicate pe o treaptă superioară de Partidul Comunist Român.

Rememorînd deci evenimente care s-au petrecut într-un aprilie îndepărtat, participînd secundă cu secundă la cele care se desfășoară sub ochii și minile noastre, vom spune că primăvara a lucrat pentru noi, că primăvara e anotimpul permanențelor noastre. Să ieșim deci, și să răsădim pe pămîntul încă jilav, cu iubire și speranță, pomii acestei mirabile primăveri.

Cornel BOZBICI

tineret (II)

Spuneam în numărul trecut că s-a schimbat ceva în calitatea tineretului nostru. Acest lucru se vede mai bine uneori din afară decît din casă, din amfiteatrul universitar, din incinta institutelor de studii.

Am avut șansa în cîteva rînduri, fiind în străinătate, să iau act de observațiile seci, meticuloase, deci obiective ca niște fotografii, ale unor oameni care veniseră regulat în contact cu tineretul nostru. Cîteva dintre ei aveau avantajul de a-i cunoaște pe români mai de mult, în confruntare cu două epoci, fiind martori de la distanță ai acestor epoci. Unul dintre aceștia, un distins profesor britanic, îmi spunea: «Mi-am făcut studiile după primul război mondial în Franța și Germania și am avut colegi români. Unii străluciau, aș spune că toți străluciau, dar un semestru, două, într-o sesiune de examene, străluciau scurt și memorabil. Tinerii români de ieri veniți în străinătate epatau, ca apoi să nu mai lase urme. Ce se întîmplă acum? De o bună bucată de vreme ceva s-a schimbat la voi, ceva s-a întîmplat cu tineretul vostru, mă refer la tinerii care sosesc prin Occident — bursieri, lectori, tineri veniți la specializare etc. Sînt extrem de sobri, de o rară modestie, perseverenți în efort, capabili de eforturi limită, mai presus de toate foarte bine pregătiți. E drept, nu mai epatează, se lasă mai greu descoperiți, dar poate tocmai de asta fac o impresie

mai bună. Și — în concluzie: aveți un tineret pe care se poate conta».

Cu cineva din Franța (persoană însemnată, nu-i spun numele!) m-am certat: «Da, mi-a spus, aveți un tineret excelent, cam așa-i tot tineretul din Est, dar asta nu înseamnă că și societatea voastră e bună sau că școala voastră, școala nouă, cum o numiți, e cea mai bună». În primul rînd, am răspuns, eu n-am afirmat că societatea noastră e cea mai bună posibilă, ci că e mai bună decît vechea societate. Probă, chiar tineretul, care n-a fost parașutat la noi din cer, de pe altă planetă.

Dar tineretul e și produsul unei școli, al unui sistem de învățămînt. Cum ar putea fi rău, în ansamblu, sistemul de învățămînt, cînd rezultatele lui, actuala generație de tineri îl confirmă în mai toate domeniile? Și, ceea ce e mai important, îl confirmă în domenii fără tradiție, în acele domenii conexe unor discipline de interes mondial.

Vom examina mai puțin critic, vom trece cu vederea unele carențe din domeniul instrucției sau educației? Nici cum. Nu putem însă să nu luăm act de un fapt: calitatea unei societăți se răsfrînge asupra calității progenerurii sale, altfel spus — o societate are tineretul pe care îl merită sau tineretul de care are nevoie.

Astfel văzute lucrurile, ne vom înțelege mai bine cu tinerii, vom înțelege mai exact ce le trebuie în funcție de ce ne trebuie. Avem nevoie de un tineret bine pregătit. Îl și avem, fiindcă îl naște nevoia. Avem nevoie de un tineret al răspunderilor precece. Și tineretul e precece. Avem nevoie de un tineret care să înțeleagă lucid nevoile societății, nevoile țării. Și tineretul înțelege, răspunde nevoilor cu abnegație.

Drept care gestul muștrător îndreptat spre perechea care trece pe stradă înlănțuită (fie și efemer) ar putea fi, ar trebui să fie, măcar în unele clipe, un gest tandru de salut. L-am adresa de fapt primăverii din noi.

Paul ANGHEL

o istorie a contabilității

Am evitat pînă acum, în aceste coloane, lectura unor lucrări de istorie și analiză a instituțiilor naționale sau de pe alte meleaguri. Mi s-a imputat prea adesea gustul livresc, cercetarea ostentativă, zice-se, a izvoarelor ilustre și chiar un anume eclecticism. Am rămas totuși un împătimit și un legat de carte, n-am ce face, căutînd prin rafturi tot ceea ce mi s-a părut important și capabil să satisfacă setea mea de certitudine. Am avut în permanență pe masă, alături de *Iliada* și de tragedia greci, alături de Shakespeare și de *Război și pace*, de *Critica rațiunii pure* și de *Ideile lui Husserl*, fie *Principii de economie politică și taxe*, marea carte a lui Ricardo, în ediția populară de la J.M. Dent and Sons Ltd, fie *Capitalismul modern* a lui Sombart, ca să nu mai vorbim de analizele economice ale lui Marx și de *Capitalul*. Ordonanța lui Colbert mi se pare un moment în evoluția umanității, un pas spre crearea unei societăți moderne, cu gestiune riguroasă. De aceea, n-am ezitat nici o clipă să citesc *Istoria contabilității*, publicată anul trecut de profesorul C.G. Demetrescu, personalitate renumită și cu autoritate în materie. Desigur, nu știam prea multe despre domeniu, în afara unor elemente tehnice pe care mi le-am însușit odată cu incursiunile repetate, în ultimii ani, în istoria băncilor europene. Ducîndu-mă să văd locul unde a fost ars pe rug Jacques Molay, generalul ordinului Templierilor, într-o parte a actualului Pont Neuf, dacă îmi amintesc bine, aproape de casa Doamnei Roland, nu ignoram faptul menționat de profesorul român: «Se spune că acest ordin avea mult mai multe registre contabile decît cărți de doctrină religioasă». Templierii foloseau partida dublă, Cartea mare și alte instrumente de contabilitate foarte avansată pentru timpul lor. Ocupîndu-mă o vreme de casa Fugger, am luat cunoștință de mulțimea lucrărilor contabile inspirate de caracterul activităților acestei bănci germane.

Cartea profesorului C.G. Demetrescu a fost însă un regal. Cercetînd cu atenție evoluția lucrărilor contabile, apariția conceptelor noi în decursul secolelor, analizînd literatura contabilă din principalele țări europene și din Statele Unite, autorul nostru nu se înecă în erudicție și nu consideră informația drept o valoare în sine. El gîndește disciplina sa din punctul de vedere al unei finalități absolute, ca expresie a sublimului intrinsec naturii umane, urmînd o sugestie goetheeană. În antichitatea egipteană, contabilii erau un fel de castă de inițiați, aparținînd scribilor, iar operațiunile financiare se făceau pe lîngă temple, ca și la babilonieni și la greci, avînd legătură cu instituțiile de cult și cu științele sacre. În Europa vîrstei de mijloc, contabilitatea era tratată ca domeniu al matematicii, iar perfecțiunea ei reieșea din analogia cu armo-

nia sferelor și cu muzica ingerească, în lucrarea lui Giovanni Moschetti, *Del Universal Trattato*, referindu-se la partida dublă. Mai înainte, destinul lui Luca Pacioli era apropiat de cel al prietenului său, Leonardo da Vinci, care-l ajută să tipărească marea sa carte, *Divina proporzione*. În 1494 publică *Summa de l'Arithmetica*, un tratat fundamental pentru orice discuție de istorie a contabilității, avînd o imensă influență asupra contemporanilor săi, din care ne permitem să cităm, cu ajutorul profesorului Demetrescu, definiția partidei duble: «Trebuie să știi că din posturile care le-ai format, se scriu în Cartea mare cîte 2 conturi, și anume: unul în debit (dare) și altul în credit (avere). Debitul se notează, ca și în jurnal, cu particula «per», iar creditul, cu particula «a». În felul acesta se leagă toate posturile din Cartea mare, în care nu se poate trece ceva în debitul unui cont, fără a se trece aceeași sumă și în creditul altui cont». Contabilitatea nu era deci o disciplină secundară și se înscrisă între preocupările minților alese. Autorul *Istoriei* subliniază rolul ei în precizarea unei structuri a relațiilor economice și legăturile cu gîndirea mare a epocilor, îmbogățind adesea textul cu sugestii din opera savanților și artiștilor epocii, ceea ce face lectura mai agreabilă și presupune intelectualitate.

Secțiunea amplă consacrată destinului modern al contabilității se ocupă de curentele personaliste și materialiste, de eforturile circumscrierii sale ca disciplină juridico-economică în așa numita concepție patrimonială. Ne-a bucurat îndeosebi capitolul acordat istoriei românești a instituției și disciplinei teoretice a contabilității. Cred că a venit timpul să socotim pe un Spiridon Iacobescu, autorul *Problemei de filozofie contabilă*, al tratatului publicat împreună cu Al. Sorescu, *Curs de contabilitate generală în legătură cu dreptul și legile speciale comerțului*, și al multor lucrări parțiale, drept unui din savanții importanți pentru societatea românească din prima jumătate a secolului nostru. De asemenea, contribuția profesorului C.G. Demetrescu însuși la perfecționarea instituției și la progresul disciplinei este excepțională, mai ales pe latura punctului de vedere dedus din logică și a analizelor unor concepte importante.

Într-un cuvînt, *Istoria contabilității* este o carte de zile mari, investigînd un domeniu arid; un volum pentru mințile curioase, dincolo de granițele stricte ale interesului disciplinar. Să nu uităm la urma urmei că un poet ca Paul Claudel se delecta cu probleme de contabilitate.

Aurel Dragoș MUNTEANU

«O fîntînă»

opinia unui
alegător

«Să faci ceva, o fîntînă, un podeț, să pui un nuc, sau un cireș, sau un măr, să rămînă ceva după urma ta, să se știe că ai trecut prin lume».

Filozofia asta simplă, elementară, pe care am auzit-o, de cînd am început să înțeleg rostul cuvintelor, în satul meu, Slătioara, de sub munții Vlcei, în acel sat în care se mai păstrează încă vie legenda despre «Țeapa» lui Vlad Țepeș înfiptă, se spune, la o răscruce de drumuri pe malul Cernei, morala asta simplă, elementară, a constituit sute de ani, dacă nu mai mult, și ar trebui să constituie și azi, codul moral nescris al existenței noastre țărănești.

Îmi amintesc de un cetățean foarte activ, foarte vorbăreț, foarte pătimaș, mereu în față, la ședințe, la adunări, la întruniri, la hotărîri, la decizii, la împărțitul sarcinilor, la caracterizări, în sfîrșit, cum să vă spun, nu lipsea de nicăieri, îl găseai peste tot, cu excepția locului unde se făcea treaba concret.

— Uite cum trece vremea pe lîngă el, zicea cineva, un om mai bătrîn din satul meu pomenit înainte, un om care făcuse două războaie, ridicase o casă zdravănă, cu mîinile lui, crescuse patru copii, îi învățase să muncească, îi dăduse la școli, îi însurase, le făcuse și lor case, iar acum, cînd «se retrăsese», umbla de la unul la altul să ridice un fel de stație din cărămidă pe marginea drumului în locul unde oprea autobuzul pentru pasageri.

Nu era deputat, nu era cine știe cine în sat, mai erau ca el, dar era un om care pe ce punea mîna se cunoștea.

— Uite cum trece vremea pe lîngă el, zicea omul acesta, căci vorbele nu rămîn, sînt aer, și ar fi putut să altoiască și el un cireș sălbatic sau să pună mîna pe o secure și să croiască o bancă de lemn dinaintea porții, să stea cineva cînd obosește și să-l pomenească.

— Mîine, poimîine se duce, căci e și el om, și n-are lumea după ce să-și aducă aminte că a fost.

Adevărul e că omul acela, cetățeanul acela nu s-a dus, a rămas, dar «rămas de căruță», pentru că, din vorbă în vorbă, cineva tot l-a întrebat:

— Bine-bine, dar dumneata ce-ai făcut? Cam în aceeași vreme cînd eroiul meu care trecea prin viață ca vorbele, se străduia să-și justifice, în ochii satului, o existență incapabilă să lase vreun semn, la Horezu, se afla primar un anume Nițoi, pe care nu-l cunoșteam, dar despre care auzisem mereu și cu o insistență și în niște împrejurări de un pitoresc plin de culoare.

— Cînd treci pe la fîntîna lui Nițoi de la Tomșani, să vezi dumneata ce i-a dat în gînd...

— La florile lui Nițoi de la MAT te-ai uitat?

— Ai văzut casele pe care le ridică Nițoi?

— La Stejaru ai fost, unde face Nițoi un motel?

Nițoi acesta nu mai e nici el la Horezu, e activist de partid în județul Olt, dar fîntîna de la Tomșani pe numele lui a rămas, brazii de la «Trei brazi» pe numele lui au rămas, parcul și florile pe numele lui au rămas, Nițoi poate că nici nu știe de cîte ori este pomenit în niște locuri prin care a trecut.

Ce vreau să spun, dacă nu s-a înțeles pînă acum?

Că trăim într-o vreme cînd filozofia țărănilor mei de la Slătioara (filozofie care, de fapt, nu e numai a lor) ar trebui să devină pentru fiecare din noi o lege morală.

Alegător sau ales, să ne confruntăm vorbele cu fîntînile.

Dinu SĂRARU

«noi am ieșit în lume cu mărul dar 1 kilogram de prune uscate face, uneori, cît 9 kilograme de portocale»

Discuție cu ing. dr. Constantin Ioniță, directorul Institutului de cercetări pentru pomicultură din România (Mărăcineni, județul Argeș)

— În construcția de mașini, de aparate, de instalații se vorbește tot mai mult despre uzura morală. Avîntul teh-

dacă dă beneficii alți 5-10 ani, îmi convine să o prîmesc la 10-15 ani cu soiuri noi.

— Nu mi-ați spus nimic în privința gusturilor.

— Se schimbă. Nu se schimbă atît de des ca la pălării și la poșete, dar se schimbă, iar noi trebuie să ținem seama, atît în temele de cercetare, cît și în înlocuirea

aude cu prunul? Se mai cultivă?

— Din păcate, nu atît cît ar trebui.
— După părerea dumneavoastră, a fost urgent cam pe nedrept?

— Am argumente: noi am ieșit în lume cu mărul, care trebuie să facă o concurență acerbă, pentru că este o plantă care se cultivă din bazinul mediteranean pînă în pragul Peninsulei Scandinave. Prunul însă se cultivă cu producții mari într-o zonă restrînsă din Peninsula Balcanică. Pruna merge cu mult mai bine pe piața mondială. (Am văzut cu uimire undeva, în străinătate, cum prețul unui kilogram de prune uscate echivala cu prețul a 9 kilograme de portocale.) În plus, prunele

nicii și al științei, evoluția, nestatornicia și rafinarea gusturilor fac posibile perimarea și demodarea obiectelor și produselor, fapt pentru care nu prea se mai cheltuie nimic pentru longevitatea lor. Pentru mine — profan în pomicultură — mărul a rămas măr, rotund și roșu, de la cearta zeilor pînă la ora convorbirii noastre. Mă înșel?

— Și încă rău.

— Dovediți?

— «Frumosul de Voinești» de-abia a început să prîndă rădăcini în livezi și iată că Gheorghe Moruju a venit la omologare cu un soi nou de măr, superior din toate punctele de vedere.

— Și asta presupune...

— ...că trebuie să renunțăm la concepția clasică de creare a livezilor cu mare longevitate, care intrau în rod normal de-abia pe la 15 ani, viețuind peste o jumătate de secol. Și mergeau cu recolta anuală riguros plafonată (ca să nu obosească planta pentru anii, pentru deceniile următoare). Ritmul existenței noastre nu mai permite atîta așteptare, nici soiurile noi de plante nu pot să aștepte, și nici economia.

— Alternativă?

— Plantații care să intre rapid pe rod, să «lucreze» la capacitate maximă, să permită prîmirea plantelor la intervale mici. Dacă plantația mea își recuperează investiția în 3-5 ani de cînd intră pe rod,

plantațiilor, de preferințele consumatorilor de la noi și de ce aleg englezoaicele, nemțoaicele, gospodinele din țările nordice cînd ies cu sacoașă la piață. Adică, nu numai de calitățile nutritive ale fructelor, ci și de aspectul lor. Cu alte cuvinte, nu mă satisface un fruct bun dacă nu este frumos și viceversa.

— Cînd puteți să introduceți în cultură «ultimele noutăți pe plan mondial»?

— În privința varietăților, ultimele noutăți mondiale sînt cele obținute în stațiile noastre experimentale, pentru că ele valorifică cel mai bine condițiile de sol și climă de la noi.

— În acest context de reinnoire explozivă a «mărcilor» și «tipurilor», ce pun la dispoziția producției și consumatorilor cercetătorii pomicoli?

— 23 de soiuri noi au fost omologate și au intrat în producție. Alte 483 de soiuri își așteaptă rîndul la omologare.

— Soiuri de?

— Măr, păr, cireș, cais, vișin.

— Frumose sînt cireșele și dulci sînt perele și aromele sînt merele. Dar nici un pom nu a fost iubit și nu a fost blestemat ca prunul. Prunul cu țuca, prunul cu poșirca. Într-un cîntec popular, autoarea îi cere să-și usuce rădăcinile și să-și ardă crengile, că-i sînt mai multe lacrimile decît frunzele de cînd bărbatul nu se mai trezește din beție... Ce se

uscate se pot depozita și transporta fără instalații frigorifice. Pruna este un fruct bun la toate: compot, dulceață, magiun și zeci de feluri de mîncare. Producție fără deșeuri, pentru că fructele strivite sau supraacoapte se pun la fermentat și se distilează, țuca fiind, de asemenea, un produs căutat la export dacă știm s-o comercializăm. În sfîrșit, prunul este o plantă bine adaptată la condițiile noastre pedoclimatice, iar prin selecție și încrucișări s-au obținut din soiurile indigene produși cu calități competitive pentru oricare piață.

— M-ați cîștigat pentru prun. Rămîne să reflecteze asupra argumentelor dumneavoastră persoanele competente și cu putere de decizie din ministerul de resort, de la Uniunea națională a cooperativelor de producție. Mai ales că a venit primăvara.

Marin IONIȚĂ

Din numărul nostru viitor, rubrica de etică și practică socială «Ce profetim, ce profesăm» de Nicolae STOIAN.

necesarul respect față de istorie

Blajul este o localitate mică, dar cu un suflet mereu mare. La Blaj, fiecare metru pătrat de caldarîm înseamnă istorie. Blajul înseamnă conștiința românească regăsită, înseamnă Șincai, Petru Maior, Samuil Micu, Timotei Cipariu și, mai aproape de noi, Pavel Dan și Ion Agârbiceanu. Și mai înseamnă: «Te salut mică Romă!», exclamație ce echivalează cu un atestat autentic de noblete, rostită sus, pe dealul ce domină așezarea, de un pelerin cu ochii în flăcări, pe nume Mihai Eminescu.

Toate acestea se știu, nu?

Atunci de ce se perpetuează, în chiar inima orașului, o stare de lucruri de-a dreptul incalificabilă?

Iată: în clădirea care cîndva i-a adăpostit pe corifeii Școlii ardelenne ființează, de ani și ani, un spital T.B.C.

Iar peste drum, casa lui Timotei Cipariu — vizitată cîndva de însuși Mommsen, atras fiind de biblioteca învățatului român ce conținea incunabile de o valoare inestimabilă, strîns cu trudă timp de o viață — a devenit un fel de internat pentru copiii debili mintal.

Impietate născută din ignoranță ori nepăsare?

La Blaj s-a construit mult în ultimii ani. La Blaj s-a înălțat un mare complex de industrializare a lemnului și se va construi o fabrică de accesorii pentru mașinile. Blajul, care n-a cunoscut niciodată industria, își are la ora actuală deja formată prima generație tehnică.

Toate acestea dau dreptul cuiva de a ignora un trecut superb, ilustrat nu de popi și mici proprietari de vii, ci de învățați cu dragoste de neam?

Pentru spitalul T.B.C., pentru internatul de copii debili mintal, nu s-or fi găsit și alte clădiri, în orice caz mai periferice și fără valoare istorică?

Să n-aibă edilii chiar deloc vreme să se-ngrijească și de blazonul orașului, care în orice caz ar trebui să cuprindă și o carte larg deschisă, nu numai însemne de uzine și fabrici?

Am tot respectul pentru noua și necesara industrie a orașului, dar «Blaj» mai înseamnă și Școala ardeleană.

Să dăm celor 3—4 clădiri istorice din centrul așezării altă destinație. Să facem din ele lăcașuri de cultură, în care noile generații să se reculegă și să asculte marea lecție a trecutului. De ce n-am reinvia la Blaj o tradiție, de ce venerabilele clădiri, evocate aici, n-ar adăposti, măcar periodic, simpozioane și comunicări ale unor reputați clasiști, lingviști ori istorici literari? Mă gândesc că Blajul va putea fi gazda unor manifestări culturale de amploare, că mulți dintre fiii săi, astăzi intelectuali prestigioși, ar fi dispuși să ia parte la asemenea întîlniri periodice organizate, firește, în jurul unei teme, al unei idei de cultură ori istorie. Asemenea inițiative ar stîrni, sînt sigur, un ecou național. Totul este ca actualii edilii ai Blajului să nu uite pe ce caldarîm pășesc.

Cred că, în limite rezonabile, în această direcție se pot face destule lucruri. Firește, nu putem pretinde ca peste noapte să transformăm Blajul într-un centru universitar. Dar să conservăm o strălucită tradiție umanistă, putem. Încă o dată este rîndul edililor Blajului să acționeze.

Mihai HETCO

foarte multe obligații

Îl văd într-o zi cu sacoșa încărcată cu tot felul de bunătăți. Credeam că-și sărbătorește onomastica. Nu. Era cu totul altceva. —Mă duc să i le duc... și aruncă un nume necunoscut pentru mine. Am o obligație față de el...

Ce fel de obligație morală putea să fie aia care era atât de evident acoperită cu ficat de gîscă și vermut italianesc!

— S-a purtat frumos cu mine. Mă simt obligat...

Legătura care se făcea între

delicetele sufletească și ficatul de gîscă era prea directă.

Și plecă mai departe, ticălos și melancolic, cu sacoșa recunoștinței lui. Mi-era teamă să nu-i cadă ceva din sacoșă, un pachet de brînză sau o portocală, două, și astfel recunoștința să nu poată fi exprimată în toată amploarea ei.

Aud mereu de pacostea asta a obligațiilor care bîntuie prin morala unora ca un crivăț. Am o obligație. Am foarte multe obligații. Mă simt obligat... Se simte obligat. Nu mă simt obligat. Ar trebui să se simtă obligat.

Unii chiar încearcă să-i silească pe alții să ajungă la morala sacoșei recunoștinței.

— Vreau să-l oblig... Pe urmă n-o să mai fie impotriva.

Adică se poate și invers — înfii ficatul de gîscă și pe urmă serviciul mult așteptat.

Există și reproșuri.

— Eu m-am purtat frumos cu el și nu mi-a trimis nici măcar un butoi cu vin...

Cîtă frumusețe sufletească cheltuise individul dacă pretindea drept răsplată un butoi de vin?

Alții sînt mai modești.

— Un pachet de țigări americane, măcar să văd că se simte...

Am văzut oameni care trăiesc, se scoală, se piaptănă, zîmbesc numai și numai în acest circuit de obligații. N-au o clipă liberă, o clipă în care să nu fie obligați. Parcă și respiră tot din obligație.

Viața le apare ca un șir de corvoade și de obligații pe care sînt hotărîți, în folosul lor, să le ducă la capăt. Nici n-au terminat o nuntă, cînd s-au și îndreptat spre un botez... De la botez la o aniversare, de la o aniversare la tăiatul motului. De aceea «sînt foarte prinși». La toate aceste evenimente nici măcar nu se duc să petreacă. Fiecare drum reprezintă un interes foarte clar. La tăiatul motului aranjează ca fata să treacă la examene, la onomastică să-și extindă spațiul, și uite așa, un pătărel și o afacere, o afacere și un pătărel. Chiar dacă beau pînă cad sub masă, tot mai pun ei ceva la cale. Puterea lor de a fi porci multilaterali nu obosește niciodată.

În puține cuvinte, niște derbedei...

Teodor MAZILU

Hala din piața «7 Noiembrie» în prag de deschidere.

optimismul primăverii

Adierea primăvăratică parcă-ți dă ghes să-ți sufleci minicile, să lucrezi mai cu spor. Pe frontul larg al șantierelor de construcții din București activitatea e în toi, pentru a se putea preda la termen apartamentele prevăzute în planul acestui an. Dulcele soare de primăvară ne face să fim optimiști, mai ales că — ne asigură comandamentul pentru construcții — vor fi îndeplinite angajamentele constructorilor de a preda beneficiarilor prima tranșă de 2 200 de apartamente încă în această primăvară.

Motive de optimism găsim și la direcția de investiții din Direcția generală comercială a municipiului. Sîntem informați că s-a găsit înțelegere la proiectanți și constructori de a se da în folosință 23 de unități comerciale, în loc de cele 9 prevăzute în planul inițial. Deci, mai ales în zonele în care comerțul este rămas în urmă (Drumul Taberei, Titan, Berceni, Ferentari) se vor deschide magazine cu o suprafață de 24 000 metri pătrați în loc de numai 11 000.

Această suprafață în plus se datorează sfaturilor înțelepte date de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Începînd chiar din acest an se vor construi masiv magazine la parterul blocurilor, iar în unele hale care nu erau eficient folosite se vor amenaja supermagazine alimentare. Asemenea transformări se vor executa în halele din pietele Pantelimon, Traian, 7 Noiembrie și Drumul Taberei. Deși termenul de dare în folosință a acestor hale fusese stabilit în trimestrul IV, am primit asigurări că ele vor fi gata încă la 1 Mai, cu excepția celei din piața 7 Noiembrie, care își va începe activitatea mai devreme.

Trebuie arătat de asemenea că prin utilizarea parterului blocurilor pentru amenajarea de spații comerciale, în anul 1974 va fi posibilă darea în folosință a 63 complexe comerciale (300 magazine), pe o suprafață de 56 000 metri pătrați. Aceasta reprezintă aproape întreaga suprafață comercială construită în București în cincinalul trecut.

Dar cum și soarele de primăvară este umbrît din cînd în cînd de cite un nor, iată și unele aspecte mai puțin îmbucurătoare. Din noianul de date pe care le-am cules reiese că întreprinderile specializate în

fabricarea de instalații frigorifice (din București și Odorhei) nu au o capacitate de producție la nivelul solicitărilor. Ele desigur că trebuie să-și eșaloneze producția pe tipuri de utilaje pentru a avea un ciclu tehnologic normal, însă din această cauză livrările utilajelor se fac anevoios, cu decalaje și întîzieri la de terminarea construcțiilor. Pentru a se putea lătuși da la termen în folosință noile unități comerciale se recurge la soluția de a descompleta parțial unitățile existente, ceea ce duce la cheltuieli și eforturi suplimentare.

Inginerul Gheorghe Culea, directorul general adjunct care răspunde de investițiile din cadrul Direcției generale comerciale a municipiului, observînd că fondurile alocate de Ministerul Comerțului Interior nu asigură frontul de lucru pentru anul 1973—1974, propune «trecerea la consiliile populare a investițiilor comerciale și a tuturor dotărilor necesare cvartalurilor de locuințe (farmacii, ateliere de deservire, spații pentru magazinele de legume, fructe etc.) pentru a se realiza o mai strînsă corelare între construcții și dotările necesare».

Înainte de a termina schițarea acestui tablou de primăvară, cu lumini și umbre, mai trebuie să consemnez unele observații făcute de specialiștii în mobilier pentru unități comerciale. După părerea dumealor, mobilierul este încă prea scump și nici nu corespunde pe deplin cerințelor unui comerț modern. Proiectanții ar trebui să studieze realizarea mobilierului din materiale noi, mai ieftine și mai solide. El ar trebui să fie funcțional, modular, să poată fi adaptat cu ușurință noilor forme de vînzare cu expunere deschisă, autoservire etc. Se mai recomandă ca Ministerul Comerțului Interior să tipizeze cele mai corespunzătoare proiecte de mobilier și de alte dotări, ca ele să fie produse în serie pentru noile unități comerciale din întreaga țară și astfel să capete preț de catalog la toți furnizorii. Ar fi mai practic, mai ușor de obținut și mai ieftin.

În optimismul primăvăratic putem să întrevădem gospodinele coborînd cu liftul la parterul blocului în care locuiesc și, fără pierdere de timp, fără suspiciu transportului auto să-și cumpere cele trebuincioase. Cred că optimismul este întemeiat. Văd constructorii suflecîndu-și minicile.

Eugen IAROVICI

Printre mulți alții, și cititorul **L. Furlea** din Arad își exprimă într-o scrisoare părerile (și aprobarea) cu privire la recente măsuri menite să îngrădească (și, în perspectivă, să lichideze) birocrațismul, să apropie conducerile centralelor și întreprinderilor de producție, să creeze specialiștilor condiții de a-și îndeplini cu adevărat meseria pentru care s-au pregătit. Analizând diferite aspecte ale acestei probleme, cititorul arădean se întreabă cum e posibil ca unii specialiști să se simtă mai bine în birou, printre hîrtii, decît în laborator sau în atelier, cum e posibil ca plecarea în provincie să fie considerată de către unii — «oameni încă tineri care abia își trasează un drum în viață» — drept o adevărată nenorocire. Că asemenea fenomene mai există pe ici-colo, e perfect adevărat. Cauzele sînt multiple și nu în aceste puține rînduri am putea să le analizăm. Una dintre ele se referă și la statutul social al diferitelor îndeletniciri. Oricît ar părea de bizar (și de scandalos) pentru o societate socialistă ca a noastră, unele profesii și unele locuri de muncă de o utilitate socială indiscutabilă mai sînt privite de către unii ca aparținînd unei categorii inferioare, tot așa după cum situarea în spatele unui birou sau ghișeu, minuțierea de dosare sau registre par să exprime o magică împărtășire din însemnele puterii, o materializare a unei anume reușite sociale.

Desigur, o cale lungă și ireversibilă a și fost parcursă în direcția revalorizării diferitelor funcții sociale, ridicării muncii productive la rangul de valoare fundamentală (fără ca aceasta să însemne, firește, idolatrizarea muncii manuale și desconsiderarea muncii intelectuale, ceea ce ar fi împotriva spiritului însuși al evoluției activităților umane). Multe lucruri s-au făcut și în ce privește crearea bazelor materiale pentru lichidarea decalajelor artificiale (nu există diferențe de salarizare — așa cum se întîmplă în multe alte țări — între Capitală și provincie, centre de învățămînt superior și de cercetare au fost create pe tot întinsul țării, veniturile personalului administrativ nu sînt mai mari — dimpotrivă! — decît ale personalului productiv etc.). Mai există însă destule de făcut în ce privește schimbarea mentalităților, a atitudinii față de locul ocupat în societate.

Și fiindcă am amintit de birocrațism, iată și o notă mai veselă. Cititoarea **Maria Drăgoiescu** din Sinaia (județul Prahova) și-a adus aminte că în această rubrică am amintit de mai multe ori de așa-zisele «legi ale lui Peter», după numele spiritualului sociolog englez care s-a ocupat de problematica birocrațismului, și ne întreabă dacă vreo operă peteriană a apărut în românește. După cîte știm, nu. În același timp, presa internațională ne informează că același Peter a mai elaborat o «lege»: «Pentru fiecare funcție există undeva în lume cineva absolut incapabil s-o îndeplinească. Acesta n-are liniște pînă ce, prin indiferent ce mijloace, nu ajunge să ocupe funcția respectivă, încurcînd toată treaba». Cu condiția — am adăuga noi — ca nimeni să nu-l deranjeze din mersul său spre realizarea în incompetență. Deranjarea incapabililor este una dintre condițiile progresului.

Cititorul **P. Calistrat** din Piatra Neamț are alte preocupări: «Constatăm, spune dumneasa, cum an de an numărul lucrărilor științifice crește în toate țările, în proporție geometrică și chiar mai repede. Spre deosebire de trecut, lucrările acestea apar într-un număr extrem de mare de limbi. Pentru a deveni cît de cît accesibile, ele trebuie traduse într-una din cele câteva limbi de circulație mondială, ceea ce antrenează greutatea de tot felul, pierdere de timp, cheltuieli. În același timp nu toți oamenii de știință pot fi obligați să cunoască cele 4-5 limbi de mare răspîndire... N-ar putea fi oare depășit acest impas prin reluarea obiceiului practicat timp de secole de savanți: acela de a-și scrie sau de a-și traduce operele într-o singură limbă, clară, frumoasă, rațională, accesibilă și care nu privilegiază vreun popor în detrimentul altuia și care nu este nici o creație artificială ca esperanto, adică în limba latină?» Dacă ar depinde de noi, am da imediat un răspuns afirmativ. În ultimii ani s-au făcut auzite destule voci care susțin o asemenea soluție (printre altele, de pildă, cea a eminentului poet și om de cultură african, președintele Republicii Senegal, Leopold Serdar Senghor). Ca în orice alte cazuri similare se găsesc însă și destui oameni cu «spirit practic» care aduc o sută de argumente împotriva. Așa că, deocamdată, ne mulțumim doar să semnalăm propunerea din Piatra Neamț.

Năstrușnică ni se pare îngrijorarea cititorului **N. Veniamin** din Turnu Măgurele care, aflînd că unii scriitori n-au mai publicat nimic de un an, doi (sau mai mult), se întreabă dacă n-ar trebui introduse și pentru mînuitorii condeiului niscaiva norme «ca să nu mănînce banii de pomană». Pentru liniștirea corespondentului nostru, îl informăm că scriitorii nu primesc, în această calitate, nici un fel de salarii, ci cel mult împrumuturi (rambursabile, bineînțeles) de la Fondul literar. Într-un sistem de norme cantitative, ce s-ar fi făcut bietul Eminescu care, într-o viață întregă, n-a scos (sau, mai bine-spus, a scos Maioreșcu pentru el) decît un singur volum (și acela de proporții modeste), în timp ce diferiți scriptotmani produceau tom după tom. Să nu amestecăm ceea ce nu poate fi amestecat și să nu uităm că în materie de artă singurul indice de măsură este calitatea.

H. DONA

omul cu planuri

Arhivar, după noul nomenclator, la Mașini-Import-Export și Transport, — «M.I.E.T.» —, amicul meu Mitică nu e slujbaș decît în orele libere, fiindcă în celelalte, de serviciu, are o altă îndeletnicire: fundamentarea unor planuri și reforme radicale menite să asigure fericirea umanității. Vrei un plan care să rezolve problema influenței negative a razelor cosmice asupra mediului ambiant? Mitică și-l schițează, exhaustiv, în patru fraze și o exclamație, făcute, vorba lui, să te lase ca la dentist, cu gura căscată. Ești amator de o reformă în stare să tripleze producția de linte la hectar? Mitică are lucrarea gata pregătită, capabilă să sfideze toate competențele agrare. Visezi la o nouă reglementare a comerțului filatelic? Mitică suride superior și martir, fiindcă problema asta a fost soluționată de el încă de acum cinci ani, într-un studiu ce i-a aruncat pe specialiști într-o stare de admirație vecină cu idolatria. Avînd deci în mînă soluții capitale la cele mai acute întrebări ale contemporaneității,

și pe masă, la serviciu, o mașină de scris, Mitică profită de colile albe puse la dispoziție și de carbonul aferent ca să scrie memoriile adresate forurilor de stat, direct interesate de reformele lui salvatoare. În consecință, scrie miniștrilor, directorilor generali și adjuncților, în nădejdea că le va trezi interesul «pentru niște planuri extraordinare și simple ca bună-ziua», reforme de pe urma cărora s-ar realiza beneficii de miliarde și un prestigiu internațional răsunător. Neprimind răspuns la memoriile sale sau primind unul cu desăvîrșire nesatisfăcător, Mitică nu dezarmează, ci revine cu scrisori drastice, nu rareori amenințătoare. Toată această corespondență uriașă, fie și unilaterală, nu-l obosește și nici nu-l aruncă în brațele scepticismului. Dimpotrivă, aflîndu-se într-o legătură zilnică și intensă cu cele mai înalte foruri de stat, Mitică trăiește o stare de euforie ierarhică nedismulată: «i-am tras ministrului, azi-dimineață, o prafură, să mă țină minte», sau: «i-am expediat adjuncțului o scrisoare, să plîngă», sau: «i-am dovedit directorului că habar n-are și i-am cerut să-și dea demisia. Să vedem, și-o dă?»

Toată această îndeletnicire, grea și covîrșitoare de răspunderi, și-a exercitat-o Mitică în timpul orelor de serviciu, timp de cinci ani, cu o perseverență demnă de toate elogiile. Neprimind însă, de nicăieri, un semn pe măsura planurilor și a reformelor propuse, — «invidia, inerția și birocrațismul sînt de neînvinși» —, Mitică a renunțat la reforme, dar nu și la mașina de scris. «Scriu un roman», mi-a declarat Mitică, senin, imperturbabil, netulburat de nici o îndoială, deunăzi. Văzînd probabil pe fața mea uimirea, a adăugat: «Ce te miri? Cu ce sînt eu mai rău decît alții?» Și avea dreptate. Dar de ce în orele de serviciu?

Aurel BARANGA

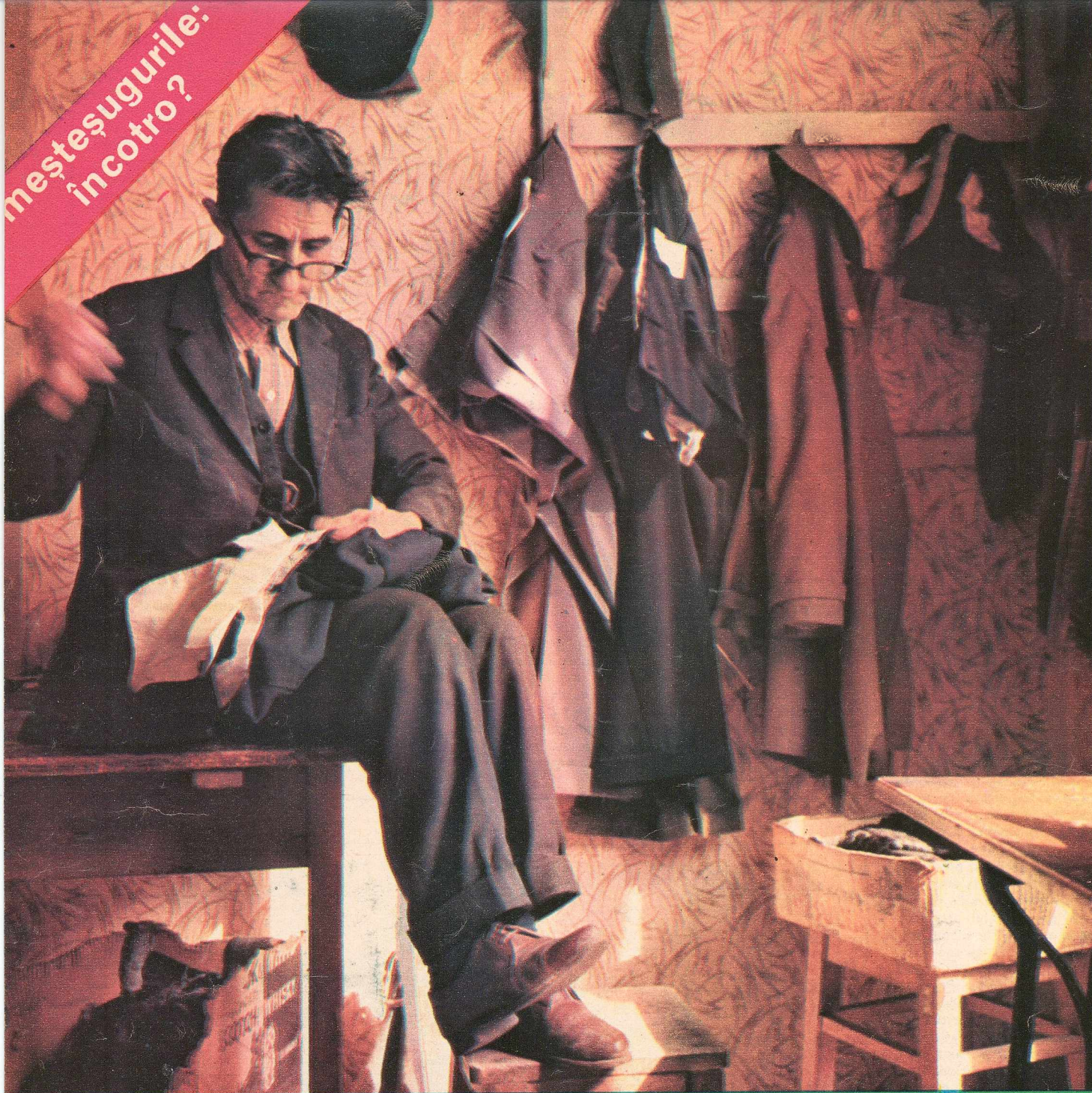

Un zîmbet de față, două flori și niște linii s-au întîlnit, a primăvară, în obiectivul fotografic al lui

Aurel MIHAILOPOL

meșteșugurile:
încotro?

Fotografie de Elena GHERA

MESTERI MARI ȘI MESTERI MICI

Pe domnu' Herman, croitorul celui dintii costum «de comandă» al meu, am toate motivele să nu-l uit niciodată: făcea orice fel de haine cu mare meșteșug și mai avea și o replică de aur:

— Ascultați-mă pe mine, haina asta mai bine n-avea cum să iasă! E o minune! Zău dacă pricep ce mai vrei mata, doar stofta nu-i o bucată de tablă!

Dar domnu' Herman a ieșit de mult la pensie, și când mi se mai întâmplă să-l întâlnesc — rar, foarte rar! — mă recunoaște doar de aproape; lucrul migălos cu acul de-a lungul unei întregi vieți i-a stricat rău ochii.

Despre croitorie — acest meșteșug al croitului și al cusutului, cum îl definesc dic-

ționarele — și despre croitori poți vorbi în fel și chip. Octav Băncilă, când și-a zugrăvit «Peticarul» lui bătrîn și chinuit de siciitoarea problemă profesională a trecerii aței prin urechea acului, s-a purtat sentimental, lucrînd — potrivit școlii mînceneze — în pastă groasă și într-un ecleraj calm. Cumva, la fel s-a apropiat de un cărunt reprezentant al celor care prin onomastica breslei lor, mie u-nuia, îmi aduc aminte că tot croială mai înseamnă și felul de a fi al omului, caracterul lui — s-a apropiat, spun, și colega mea cu aparatul ei de fotografiat. Pentru mine însă, eclerajul calm, lumina blindă au fost de nerealizat, au fost de negăsit. Și aceasta pentru că, pe tărîmul croitoriei, am dat de pro-

bleme, de necazuri, de semne de întrebare.

Înainte de orice e vorba de meșterii «de școală veche». Meseria aceasta, ca și altele de altfel, a fost serios afectată de industria confecțiilor. Cum îmi spunea unul dintre dumnealor, «fabricile ne-au dat peste cap». Este masiv de lucru în două perioade ale anului, — primăvara și toamna —, dar în rest apar, să le spun așa, goluri de producție care cam bilbieie stabilitatea veniturilor. Desigur, aceasta e o consecință a specificului profesiei, dar o consecință și a unor nu tocmai fericele concepții și organizări. Fiindcă sînt în cooperăția meșteșugărească — sectorul croitoriei — colective privilegiate și altele dezavantajate,

fiindcă mai apar pe ici, pe colo, în persoanele unor responsabili de unități, un soi de «patroni fără firmă» care «nu plătesc impozite ca cei dinainte, dar care taie și spînzură». Fiindcă s-a greșit împingîndu-se specializarea peste limitele rentabilului, ceea ce a făcut să apară «specialiștii în confecționarea de buzunare»; fiindcă valul nou al acestor muncitori care știu să execute doar operațiile premergătoare probei a doua lasă greu în seama meșterilor bătrîni care «încheie» hainele, cu pricepere și artă, care fac deci operațiile de finete ale meseriei dar care — tocmai de aceea și paradoxal — realizează venituri sub ceea ce li s-ar cuveni, sub ceea ce ar putea într-adevăr realiza, da-

că lor nu le-ar reveni doar operații dificile și care inghit enorm de mult timp. Fiindcă paralel cu problema «cine termină haina» există și problema absolut opusă a meșterilor calificați, a meșterilor cu peste 25 de ani vechime, care-și pierd timpul pentru că trebuie «să stea la reparații», care ar putea și ar trebui făcute de ucenici.

Și uite că am ajuns la a doua față a lucrurilor: problema înlocuitorilor. Generația celor pe care mi-am îngăduit să-i numesc «meșteri de școală veche», în cîțiva ani va fi complet ieșită la pensie. Și atunci, independent de hainele, paltoanele, pardesiurile și pantalonii pe care ni le fac în serie mașinile industriei și independent de faptul că doar fabricile sînt și vor fi în măsură să ne îmbrace pe toți, noi, cei raționali, friguroși și pudici de pe glob — pe seama cui va rămîne meseria aceasta de care mai avem și vom avea mare nevoie?

Pe seama unor ucenici care se arată lipsiți de entuziasm și interes? A unor ucenici gata să fugă în alte meserii mai bănoase și mai puțin pretențioase? A unor ucenici care — unii, însă nu tocmai puțini — au ajuns să nu-și respecte maiștrii și care «din pricina părului care le dă în ochi nu vād să bage ata în ac»?

Ori pe seama unor meșteri ultraîngust specializați?

Problema cadrelor calificate în atelierele de croitorie ale cooperației meșteșugărești e la o răscruce. Eu profanul din afară nu știu de ce-i nevoie. De școli interzudetene? De găsirea unor formule de cointerese a actualilor maiștri — care mi-au mărturisit că rămîn în meserie «pînă la capăt» nu numai pentru că au mulți ani și puține clase de școală generală, ci și pentru că își iubesc «meseria lor» — și care, alături de sarcinile lor personale de producție, ar putea fi făcuți să accepte și sarcini profesionale? De schimburi de experiență mai intense? Repet, nu știu ce, dar știu că trebuie făcut ceva.

Un maistru croitor din Cluj, vorbindu-mi de meseria de graniță dintre tehnică și artă — care-i croitoria — îmi spunea că un adevărat croitor trebuie să înțeleagă pînă și emoția clientului, pentru care un costum e totuși un mic eveniment.

Azi, în spirit de reciprocitate, eu, clientul, înțeleg emoția meșterilor în vîrstă care se întrebă care va fi soarta meșteșugului lor.

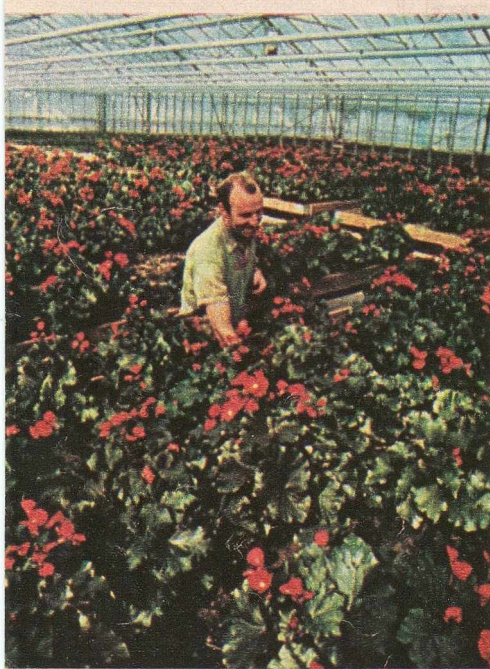
Dincolo de strălucitoarele parade ale modei, dincolo de exagerat luxuasele case de modă, croitoria are și costumul ei de lucru cam ponosit.

Multe povești cu croitori înțelepți și hîtri, au dispărut, probabil tocmai din pricina crizei în care a intrat personajul lor.

Pentru mine — pe chipul croitoriei și al artizanilor ei — eclerajul calm a fost de negăsit, de nerealizat. Am rămas cu pasta groasă a problemelor, a grijilor, a căutărilor.

Acum socotesc că-i cu prisosință momentul să tragem o linie categorică și să medităm asupra soartei acestei meserii, cu sentimentalism tandru dar și cu idei și inițiative energice.

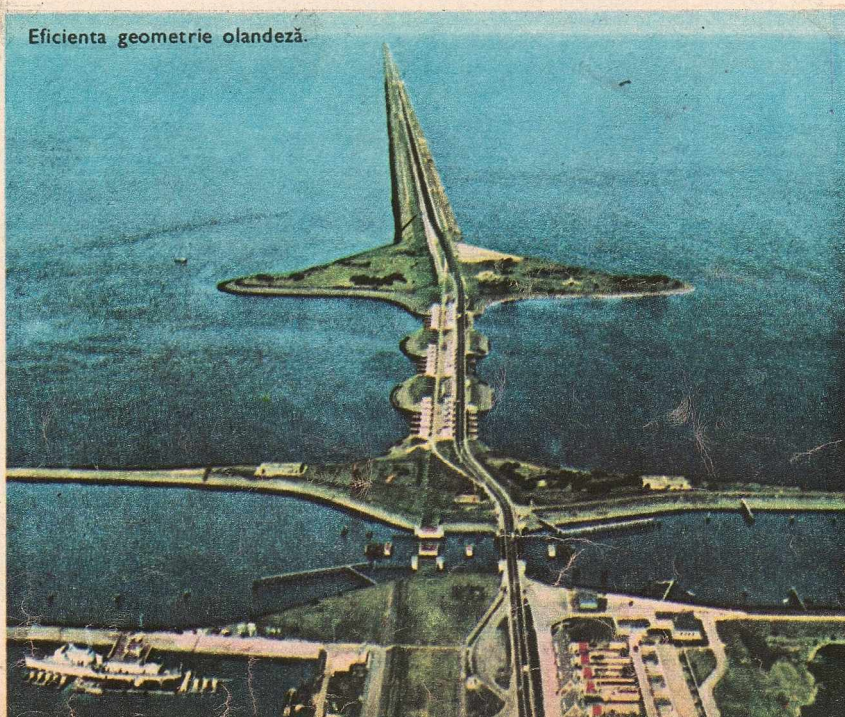
▲ Grădini sub sticlă.

Se știe de toată lumea lupta titanică, de-a lungul secolelor, dusă de olandezi cu apele. Adesea găsim consemnate cuvintele celui istoric latin care, evocând vechile triburi germanice de la gurile Rinului, spunea: «Deus mare fecit, Batavus litora» (Dumnezeu a creat marea, iar poporul batavilor țărurile). Așa a fost atunci și așa continuă să fie până în zilele noastre. Într-o înclăștare de veacuri, trecându-și mesajul luptei din generație în generație, din tată în fiu, poporul olandez, prin mijloace a căror eficiență a crescut simultan cu dezvoltarea tehnicii, a smuls mării cu îndărătnicie, cu tenacitate, sute de mii de hectare de pământ constituite în așa-numitele și renumitele «poldere», pe care se practică astăzi o agricultură înaintată și-i prilejuiește o creștere de vite și păsări record. (Statisticile ne spun că «în fermele avicole speciale, instalate pe pământurile nisipoase din centrul, estul și sud-estul Olandei, se produc anual 3 miliarde de ouă. În ce privește păsările de abataj, Olanda a devenit în ultimii ani cea mai mare țară exportatoare din lume. Producția anuală a vacii olandeze este cea mai înaltă din întreaga lume, cu o medie de aproximativ 4 250 litri pe cap de animal. Exportul de brânzeturi: 153 000 tone în 1968; exportul de lapte condensat: 347 000 tone, cifre care fac din Olanda deținătoarea tuturor recordurilor».)

În acțiunea îndelungată a olandezului de a transforma fundul mării în pământ cultivabil, morile de vânt au fost și continuă încă și astăzi să mai fie de un real folos. Aceste construcții care reduc, din loc în loc, monotonia peisajului și care parcă ne întâmpină cu aripile lor cu un «bun venit», aceste puncte specifice «pitorescului» olandez au servit la evacuarea apelor interioare și la menținerea pământului în stare uscată. Datorită dezvoltării instalațiilor de pompaj electric și a altor mijloace tehnice moderne, vechile mori sînt din ce în ce mai puțin folosite. Au mai rămas vreo 950, din care aproape 300 sînt încă în activitate. Dar

Eficienta geometrie olandeză.

▲ Amsterdam. Vapoarele fac parte din viața orașului.

▲ Flori, flori peste tot. Chiar și acolo unde ancorează vapoarele.

de fac parte din decorul specific olandez, asupra cărora privirea vizitatorului se apleacă, atrasă de pitorescul lor, uitînd poate pentru un moment scopul pentru care au fost ridicate. Asemeni morilor de vînt, mereu alte elemente au fost adăugate primei naturi cenușii și inospitaliere a Olandei, construindu-se astfel un decor propriu, divers și viu colorat. Florile Olandei, lălele, narcisi, iaciniși, care întind pe zeci de hectare covoare multicolore, fac parte din decorul «natura» al țării. Aceste flori, care împodobesc ferestrele fiecărei case și înviează cu proaspăta lor frăgezime străzile și piețele orașelor, constituie însă un factor important în comerțul interior și exterior al Olandei. Dar în fața farmecului indelebil al acestui spectacol floral, vizitatorul, poate că și de astă dată, uită pentru un moment de adevăratul rost al prezenței acestuia; la fel și cu canalele și podurile, alte elemente de «decor» în continuă evoluție.

Avem încă în față dinamicul Amsterdam, construit pe o rețea deasă de canale artificiale. Pentru pitorescul acestor canale, Amsterdamul a fost denumit o «Veneție a Nordului». Dar o «Veneție», cum au știut să precizeze unii interlocutori ai noștri, sfărîțată de mina omului, nu de datele naturale. Așadar, pitorescul Olandei poartă la originea lui o funcționalitate precisă, indispensabilă pentru existența poporului, a țării. El nu e nicidecum un pitoresc dat de natură, ci cu sorginea în nevoile și în munca omului. Aceasta nu înseamnă că olandezul e lipsit de simțul frumosului. Dar în Olanda frumosul de orice fel coexistă organic, se întrepătrunde armonios cu utilitatea. Dezvoltîndu-și o industrie ce i-a putut asigura o independență economică, olandezul și-a construit și pitorescul necesar pentru desfătarea și destinderea spirituală.

Omul Olandei e calm, liniștit, fără crispări. Așa l-am văzut pe străzi, prin birouri, pe șantiere, prin fabrici. Dar un calm al omului reieșit dintr-o voință dîrză care urmărește singur un scop, de a cărui realizare nu se îndoiște, pentru că a pornit realist spre atingerea lui. Omul Olandei, suplinind și luptînd cu o natură rebarbativă, își transformă, își schimbă cu mîgală, cu răbdare și competență peisajul prim al țării într-unul secund, dar de o mare eficiență și frumusețe.

Am înțeles, vizitînd Olanda, de ce marii ei pictori au excelat în arta portretizării omului.

poluarea folclorului (VIII)

Îmi amintesc cum, pe vremuri, un domn cu pretenții de folclorist susținea la Paris că: «le folklore c'est moi» (folclorul sînt eu).

În anul 1933 lucram la Paris la «Troca-dero», muzeul de artă populară internațională. Într-o zi, profesorul Constantin Brăiloiu îmi cere să-i arăt înregistrările de muzică populară românească. Ei bine, cîntecul nostru popular era reprezentat numai prin cîntecele sus-pomenitului domn, care zicea că, de vreme ce el se confundă cu însuși folclorul, nu mai este nevoie să cînte vreun țaran sau lăutar oarecare. Intellectul «din popor» și cîntăreț de profesie, el înțelege și «simte» mai bine decît oricine folclorul, pe care-l are în sînge, cunoaște tainele nescrise ale cîntecului popular. De prisos să mai pomenesc de revolta profesorului meu, care a luat pe loc măsuri ca muzica noastră populară să fie reprezentată mai onorabil și mai convingător în arhivele muzeului francez.

Toate acestea îmi vin în minte în legătură cu un obicei împotriva căruia se luptă în momentul de față. Cerindu-se cîntăreților profesioniști să-și primenească repertoriul de muzică populară, pentru ca el să oglindescă într-o măsură oarecare bogăția nesfîrșită și veșnic innoitoare a folclorului nostru, mulți dintre ei au ales calea cea mai simplă, cea mai comodă. De vreme ce «eu cînt, de ce n-aș putea să fiu și poet, să-mi fac singur textele». Și în felul acesta au apărut nenumăratele, așa-numite de noi «făcături». Uneori, aceste fabricații «ad-hoc» sînt atît de stingace încît le recunoști de la o poștă. Alteori sînt mai bine făcute, dar chiar așa fiind ele contravin prin excelență dorinței de a promova, de a înfățișa, de a repune în circulație adevăratul folclor. Acel folclor care nu s-a născut între Gheboiași și București, cînd cîntărețul cu acte în regulă de profesionist se grăbește spre Capitală, doritor să-și mai imprime la «Electrecord» un disc sau să-și mai audă glasul la radio. Ac pentru cojocul acestor năravuri a fost descoperit. Elementele noi, tinere, pînă mai ieri necunoscute, venite din cele mai îndepărtate locuri ale țării și prezentate, de pildă, la «Floarea din grădina» au dovedit cît de sensibil este publicul cînd i se prezintă un cîntec adevărat, un cîntec auzit și preluat de la bunii cîntăreți ai satului, o melodie care reprezintă în toată splendoarea farmecul și frumusețea cîntecului nostru popular.

Îmi pare rău că nu am la îndemînă cîteva exemple de «făcături» cu care se prezintă diferiți cîntăreți la «Electrecord», supărați peste măsură că ele le sînt respinse. Uneori, revoltați, ne explică osteneala pe care și-au dat-o culegînd textul și melodia «pe teren». Am descoperit și ce trebuie să înțeleg prin «pe teren».

Într-o zi, aflîndu-mă în trenul care mă aducea la București, de la Timișoara, via Roșiori de Vede, am intrat în vorbă cu un cetățean rotofei și cam afumat. De fapt, el a «deschis» conversația. Era foarte volubil și bine dispus. Văzîndu-mă cu magnetofonul, mi-a propus, dîndu-mi a înțelege că-mi face o mare favoare, să-mi cînte și mie cîte ceva. Chefliul mi-a mărturisit că «se omoară» după muzica populară. M-a rugat chiar să-l inițiez în anumite taine și anume, cum să facă să ajungă și el cîntăreț cu pata-lama, ca atîția alții, care au devenit celebri prin cîntecele lui. Desigur că din clipa aceea am fost interesat peste măsură. Am început să-mi desfășor activitatea de folclorist, pentru a mă lămuri asupra procesului de circulație, de transformare, de răspîndire a melodiilor populare. De fapt, respectivul călător, gestionarul unui mare bufet, avea gusturi muzicale cam indoielnice, probabil precum și băutura ce-o servea clienților. M-a ispitit, imbiindu-mă la o înghițitură din «producția proprie», pe care nu o servea clienților, de care nu se despărțea niciodată și care se afla în veșnica-i damigeană însoțitoare. Mi-a explicat pe îndelete că «problema» gestionarului devine din ce în ce mai spinosă, că ar putea realiza cu mai puțină osteneală și fără nici un risc «o situație mai bună», în chip de cîntăreț de muzică populară. De astea am mai auzit, dar ce mi-a dat de gîndit a fost spovedania în privința unor cîntăreți care trec drept vedete și care, oprindu-se la el, îi învață cîntecele. La bogatele chiolhanuri organizate de dînsul, odată cu băutura, «cîntărețul preferat» îi consumă și cîntecele «elaborate» în acea atmosferă propice creației. Stăpînit de vorbărie și poate și în intenția de a-mi capta bunăvoința, gestionarul nostru a intrat în «secretele creației», mărturisind ușurînță cu care la un păhărel de vin «mai potrivește» vorbe și cîntecele destinate distinsului musafir. Astăzi, asemenea exemple pseudo-folclorice nu prea mai au prilejul să intre în circuitul, să-i spunem, oficial. Cerberii de la radio, televiziune, «Electrecord» caută să-și facă datoria (în această privință ar mai fi de spus unele lucruri).

Din păcate însă, mulți dintre cîntăreți (care, desigur, apreciază faptul că nu-i numesc), în căutarea succesului ieftin, profită de inghesuală (la propriu și la figurat). La bisuri, la rechemări, continuă să strecoare, să impună o muzică și niște texte care nu fac decît să strice, pervertind gustul marelui public, compromițînd arta noastră populară. Căci afișele lor anunță întotdeauna cu litere de-o șchioapă «concert de muzică populară». Sfaturile noastre binevoitoare rămîn zadarnice, în fuga după aplauzele care de multe ori nu sînt justificate. Cîntăreții mai sus-pomeniți trebuie să înțeleagă că rostul lor, înalta lor menire este să învețe publicul ceea ce merită și ce trebuie să fie aplaudat.

Din fericire, odată cu sfaturile noastre își fac loc și tineri pînă mai ieri «stele fără nume», care, departe de a avea pretenții monopolizatoare asupra folclorului, trebuie să știe că vor fi îndrăgiți pe măsura în care cîntecele ce le aduc din satele lor sînt mai frumoase, mai necunoscute și, mai cu seamă, datorită lor sînt preluate și răspîndite de cît mai mulți cîntăreți.

«De la lume adunate și iarăși la lume date» nu are nimic comun cu mentalitatea absurdă de... «proprietar pe cîntec popular», care începe și ea să se înscăuneze pe ici, pe colea.

Dar asta este altă problemă, ce merită a fi discutată mai pe îndelete.

Hari BRAUNER

capriciile gustului

obiecte inutile

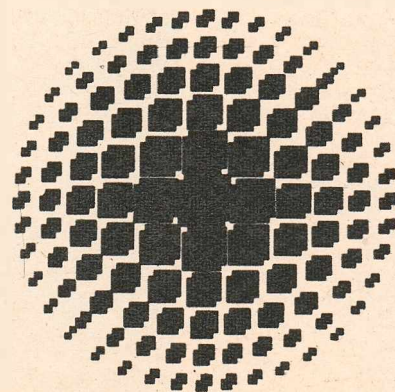
Apare în secolul XX acest fenomen cultural ciudat: cultul obiectelor inutile. Opera de artă este înțeleasă cu «obiect». Obiectul, la nivelul înțelegerii comune, se definește ca lucru posedînd o anumită finalitate, justificîndu-și prezența în ordinea existentului prin aceea că poate interesa, la un moment dat, pe cineva. Pînă la un anumit punct, la nivelul înțelegerii comune, obiect apare ca sinonim cu instrument sau unealtă. Obiect mai apare însă, în aceleași condiții, și ca sinonim cu «lucru nedefinit», cu «lucru neidentificat», cu «lucru» despre care nu se poate spune precis ce este. Cu atare accepție, termenul a pătruns în vocabularul artistic din ultimele decenii, pentru a indica rezultatul unor experiențe al căror sens nu poate fi încă deslușit. Foarte mulți pictori își intitulează compozițiile «obiect». Sculptorii nu se lasă nici ei mai prejos, iar formulele «obiect spațial», «obiect mobil», «obiect stabil», «grup de obiecte» revin frecvent în cataloagele tuturor expozițiilor de avangardă care se succed după 1900. Ceea ce nu se reține din încărcătura semantică inițială a termenului de obiect, vehiculat la nivelul vorbirii comune, este ideea de finalitate. La nivelul vorbirii comune, așa după cum am văzut, obiect se traduce prin lucru util, fără a se preciza totuși natura acestei utilități. Ne aflăm în situația, așadar, de a înțelege arta ca univers de «obiecte inutile». Revoluția, operată astfel, nu e chiar atît de mare cum s-ar putea crede. Romanticismul, cel puțin prin una din variantele sale, înțelegea arta ca «plăcere dezinteresată». Formula «artei pentru artă», extrasă din esențele romantice inițiale, trimitea, pînă la urmă, tot la o înțelegere a artei ca univers de «obiecte inutile», fără ca să existe totuși reprezentarea clară a unui asemenea univers. Cu toate acestea, problema artei, privită în ipostază de univers de prezențe inutile, antrenează cu sine, în secolul XX, o serie de fenomene noi, pe care sîntem datori să le urmărim atent.

Mai întîi, intervine faptul că ceea ce altădată constituia principalul punct de referință pentru artist: publicul, devine un element cu totul neglijabil din perspectiva a ceea ce avangarda artistică încearcă să speră. Publicul este refuzat sau ignorat pentru «incapacitatea» sa de a înțelege ceea ce «face» artistul. Istoria singură urmează să hotărască. Dar artistul se definește, totuși ca făuritor de «obiecte». Ce se întîmplă cu aceste «obiecte»? Ce statut urmează să aibă ele? Divorțul dintre arta de avangardă și public, ajuns la situații limită, cînd artistul caută chiar să sfideze publicul, aduce în discuție, din nou, problema artei ca univers de «obiecte inutile». Artistul realizează «obiecte inutile», care pot să nu intereseze acum, și nici măcar mai tîrziu, dar prin care istoria poate să-i dea dreptate, să-i «recunoască meritele», să-l «glorifice».

În condițiile mișcărilor artistice de avan-

gardă, detestînd deopotrivă publicul și muzeele, firesc ar fi fost ca numai colecționarii, rarii pasionați de experiențele care se întreprind, să fie cei interesați de lumea «obiectelor inutile», care se creează cu o atare etichetă. Realitatea s-a dovedit cu totul alta. Amatorii de «obiecte inutile» au proliferat extraordinar, și numărul colecționarelor a sporit enorm. Vom înregistra, în Europa și mai ales în America, importante colecții de «obiecte inutile». Caracteristica acestor colecții este că ele se constituie în condițiile în care nu există nici o garanție că «obiectul» achiziționat reprezintă într-adevăr ceva, că are șanse ca istoria să-l «consacre» pe cel care l-a făcut. Comerțul care se face e un fel de comerț al desperării; nu știi dacă ceea ce ai cumpărat prezintă sau va prezenta ulterior vreo valoare, — afară de cazurile numerelor de secol consacrate —, dar investești totuși bani, sperînd, ca și artistul, ca istoria să-ți confirme intuiția. Cum, spre deosebire de artiști, comercianții sînt oameni practici, aceștia nu au putut lăsa totul pe seama istoriei. Piața artistică, în sine, devine din acest punct de vedere, ca și bursa, un mijloc de «consacrare»; operele de artă cunosc o circulație care se asimilează celei de la bursa acțiunilor. Aici înregistrăm unul din punctele în care arta de avangardă se înstrăinează cel mai mult de propria sa esență. Sfidînd și detestînd publicul, arta de avangardă se trezește, pe parcursul aventurii pe care o întreprinde în secolul XX, încipută de mîna comercianților. Cu sau fără voia artistului — ce-i mai grav, cîteodată cu un fel de consimțămînt tacit al acestuia, în timp ce deteșta, declarat, marele public — «obiectul inutil» ajunge o marfă foarte rentabilă. Înfloresc negoțurile. Sînt canalizate către piața artistică modernă interese diverse și importante fonduri bănești. Sperînd să devină un univers de «obiecte inutile», arta de avangardă se găsește astăzi în situația de a se defini ca univers de obiecte cu o certă valoare comercială. Dispar însă, în aceste condiții, preocupările de ordin uman ale artistului și ale artei, dispare interesul artistului pentru problemele de ordin moral. Totul devine o problemă de «noutate în sine». Astfel, asistăm la procesul înstrăinării unei arte care s-a afirmat detestînd înstrăinarea și urmîrind realizarea propriei sale esențe. Cîte farse ne poate juca dialectica! Ceea ce apare specific momentului artistic actual e depășirea interesului pentru arta de avangardă, înregistrat exclusiv în condițiile pieței. Se constată, în lumea occidentală, la categorii destul de importante de oameni, un ciudat interes pentru obiectul inutil, care după tratamentul la care a fost supus în condițiile pieței, cu ajutorul criticii de specialitate din rubricile diferitelor publicații, ajunge să posedă un miraculos prestigiu. Vom avea de-a face în secolul XX cu importante categorii de oameni care nu înțeleg arta de avangardă, care nu gustă nimic din ceea ce se face astăzi, dar care se preocupă totuși de ea și și-o însușesc — un fel de amatorism aberant. Interiorul modern devine, din acest punct de vedere, decorat cu obiecte pe care posesorul lor, în taină, le consideră străine, le detestă poate, dar ține să le afișeze, pentru a fi, conform expresiei atît de cunoscute, «în rînd cu lumea». Mulți se înconjoară în mod suspect cu obiecte care nu le «spun nimic», a căror straniețate o resimt permanent, dar pe care nu au curajul să le repudieze deschis. Totul se face pe tăcute și cu zîmbetul pe buze.

Gheorghe ACHIȚEI

Doctorul
Michail
Milloteanu
la 60
de ani (1904).

TATA- MARE

Așa-i spuneam bunicului meu dinspre mama, doctorului Michail Milloteanu. Acel dublu l dădea numelui său un fel de aer străin. Era fiu de preot, originar din satul Miluta, județul Mehedinți, și în loc să-și spună, conform regulilor de formare a numelor după localități, Miluteanu, și-a zis Milloteanu. Așa figurează și în monografia profesorilor C. Pajură și D.T. Giurescu «Istoricul orașului Turnu-Severin (1833—1933)», cu prilejul centenarului, 1933, Tipografia «Tiparul Românesc», Strada Const. Mille 16, București», ca medic al orașului, cu un raport din anul 1875 despre starea sanitară a acestuia:

«Morbele care au dominat în Urbă în cursul anului au fost, după ordinea frecvenței, febra typhoidă, Pneumonia, Gastro-Enteritele, Bronchitele, Dysenteria, afecțiunile eruptive, printre maladiile acute, la care trebuie să se adauge seria variată a manifestărilor infecțiunii palustre; Tuberculoza, Hydropsiile de diferite naturi

etc., printre morbi chronicii».

În același an, doctorul constata «existența în oraș a prostituatelor și cerea măsuri de îndreptare pentru a atenua răul pe care l-ar fi putut face acest nou agent de dezagregare socială».

Despre «morbul sifilitic», același raport glăsuia:

«Ca și în Africa, unde penetrația civilizației europene aduce printre negri și nenorociri ca rachiul sau ca bolile venerice, tot așa și în noul oraș, Severin, civilizația aduce sifilisul, bordelurile, casele de rendez-vous, degenerarea etc.».

Orașul era nou, ivindu-se după desființarea raialelor, în urma tratatului de la Adrianopol (1829). Până la clădirea lui, după planurile unor arhitecți austrieci, capitala județului fusese la Cerneți, unde își ridicase o culă Tudor Vladimirescu.

Igienist în calitate de medic primar al orașului mai acum o sută de ani, Michail Milloteanu își luase doctoratul la Paris, cu

puțini ani înainte, cu o teză de chirurgie: «*Quelques considérations sur le pronostic des fractures par armes à feu, étudiées comparativement chez l'homme et chez la femme*» (1871). Detalii biografice despre el se găsesc în Monografia sanitară a T. Severinului și Mehedințului, 1833—1933, de agregat dr. Ion Jianu, direct. Institut. Clinico-chirurgical al Spit. Colentina, și dr. Traian Netta, asistent universitar, medic căpitan, «Cartea Românească», București, 1933, în colecția «Ateneul de propagandă sanitară» (paginile 257—260, cu portret și carte de vizită).

Se născuse la 27 decembrie 1844, absolvise clasele primare la Turnu Severin și gimnaziul la Craiova, făcuse Școala militară de subchirurgi, trecuse apoi la Școala de

— Fie ce-o fil!

O singură dată l-am auzit povestind că, în timpul asediului Parisului, viñtoarea de șobolani, cind reușea, era prilejul unui adevărat ospăț, în lipsa totală de carne, după ce se tăiaseră toate vitele. Foametea era cel mai eticace remediu împotriva dezgustului. În schimb, carnea de cioară era «coriace» (tare ca talpa), impunind exerciții maxilare eroice.

Cind l-am cunoscut, tata-mare venea la București și trăgea la noi, ca senator. În timpul sesiunilor. Mi-amintesc ca întrebându-l ce face la Senat, mi-a răspuns într-un singur cuvint:

— Dorm.

Cuvintul, de tipic umor sec (pe franțuzește «pince-sans-rire»), și-a atins efectul. Eram prea mic să înțeleg inutilitatea maturului corp; despre acesta, Georges Clemenceau, medic și el, pe care tata-mare îl cunoscuse, spunea.

— Două lucruri pe lume sînt inutile: Senatul și prostata mea.

Subscriu, vorba ceea, cu amîndouă mințile.

Retras la pensie încă de la vîrsta de 52 de ani, socotindu-i-se în anii de serviciu și practica de subchirurg, și campania din 1877, după care promovase, treptat-treptat, la gradul de medic colonel veteran, doctorul Michail Milloteanu nu mai practica în timpul copilăriei mele. Rareori accepta să dea o consultație sau să ia parte la un consult, în cazuri grave, cind diagnosticul era nesigur. Ca medic particular, primea o carboavă de 5 lei de fiecare vizită, dar nu accepta nici un onorariu de la pacienții săraci. Era un om de o punctualitate desăvirșită, leșea și se întorcea acasă la ore regulate. Vecinii își îndreptau ceasul după orarul său, într-adevăr cronometric.

Am citit același lucru despre Kant, cu amănuntul că în ziua cînd a aflat de izbucnirea revoluției franceze și-a călcat programul zilnic. Nu știu dacă tata-mare a intrat și el în conflict cu istoria contemporană. Refugiat la Strehăia în timpul primului război mondial, își salvase ceasornicul de aur cu două capace, după care întinsese mîna un soldat ocupant. L-ar fi siderat cu privirea, care era într-adevăr teribilă la minie, ca latina gîntă a lui Vasile Alecsandri. Era rareori supărat, dar atunci minia i se concentra în ochi și în voce cu o forță explozivă. Se purta ras pe cap. La vîrsta de 75 de ani a lăsat să-i crească părul, des, ondulat și argintiu: era o frumusețe.

Dimineata făcea o scurtă plimbare igienică, iar după-amiaza cobora în port, la debarcader, ca să ia o sticlă de bere de Pilsen pe coverta vaselor austriece de pasageri care treceau zilnic pe Dunăre și făceau o scurtă haltă la Turnu Severin. Era tabietul său, la care ne invita cînd și cînd. Știam că prețul acestei favorii era tăcerea. Nu trebuia să-l întrebăm nimic, nici să ne zbenguim între noi, copiii. Această cură de nemîșcare îmi reușea la perfecție, atrăgîndu-mi simpatia bătrînilui taciturn. Dealtfel eram beneficiarul asemănării mele cu dînsul și cu mama, pe care o adorase. Moartea ei, la vîrsta de 37 de ani, i-a întunecat ultimii ani de viață, închizîndu-l și mai mult în cochilie.

Citesc în cartea doctorilor Jianu și Netta că fusese timp de «mai bine de două decenii singurul chirurg în T. Severin». Nu-l văd tîind, în halat alb. Mi-l amintesc în redingotă neagră sau cenușie, după anotimp, veșnic butonat și pășind măsurat, tacticos, cu un mare simț al demnității personale. Inspira tuturor respectul, un respect deosebit, într-o vreme cînd stilul general al orașenilor din mica urbe dunăreană era «respectul de sine». Astăzi, această noțiune a trecut în domeniul trecutului și nimeni nu o «realizează», cum spun englezii, dintre cei lipsiți de simț istoric, incapabili să deosebească felul de viață și de comportare al vremilor de altădată. Aș da un singur exemplu. Un vecin al nostru, bun în grad, fusese pensionat la gradul de căpitan. Cînd trecea pe stradă, în haine civile, înaintea sexagenarului se descopereau toți bărbații salutîndu-l cu titlul său, ca și cum ar fi fost cel puțin general:

— Să trăiți, domnule căpitan!

Așa era pe vremea aceea... înainte de întîiul război mondial.

Nota biografică mai sus-citată spune că doctorul era «crescut la școala pozitivismului lui Auguste Comte», că «a crezut în știință și numai în știință, în tot ce este cunoștință și manifestare nouă a spiritului omenesc». Ar fi murit citind, ca «un mare cititor» ce era. Un sfîrșit ideal.

Ar fi dorit să mă vadă licențiat în drept și magistrat. Nu știu dacă s-a împăcat cu opțiunea mea pentru scris și catedră. L-am decepționat că la vîrsta majoratului nu-mi luasem licența și nu-mi făcuser «carieră». M-a sfichiuit atunci ușor, numindu-mă «klogodnic fără soție și profesor fără catedră». Astea-s singurele reproșuri pe care le-am meritat de la bunul meu tata-mare, înainte de a afla că se stînsese ușor, după o scurtă suferință de cord, la Timișoara, în vîrstă de 80 de ani.

A fost bunicul ideal, daratrăsnelui adolescenței mele.

(Va urma)

disocierile
unui critic

Autor a două noi cărți apărute simultan, Mihai Ungheanu se impune autoritar printre prezențele de prim ordin ale mișcării critice actuale.

O tensionare caracteristică am perceput în scrisul acestui critic încă de la primele sale manifestări, un accent energic și un ton al abordării decise care avertizau convingător asupra direcționării unei activități ce ține să se afirme independent. Simțim într-adevăr oriunde în textele lui M. Ungheanu încordarea intelectului către soluții proprii de interpretare, străduința pasionată de a profila atitudinii diferențiate, nu prin opoziții zgomotoase create artificial, ci prin confruntare fecundă, prin dialog. Este spiritul celor două cărți ale sale tipărite recent, amândouă situate prin obiectul lor în focarul unor multiple confruntări posibile: despre Marin Preda s-au emis judecăți nenumărate (dintre scriitorii noștri contemporani poate că este beneficiarul celei mai bogate literaturii critice), la fel despre autorii comentați în **Pădurea de simboluri**, de la B.P. Hasdeu la același Marin Preda, trecând prin Majorescu, Caragiale, D. Zamfirescu, Iorga, Ibrăileanu, Sadoveanu, Lovinescu ș.a.

Față de toate aceste mari spirite, M. Ungheanu denotă o atitudine dispensată de complexe sau prejudecăți. El pornește cu sentimentul unei libertăți interioare absolute și aceasta însuflă acțiunii sale critice puterea de a distinge culoare noi de acces către realități literare ce păreau în mare măsură clasate (nu epuizate, bineînțeles, însă definite esteticeste, inseriate, înscrise într-un impunător sistem de raportări). Nu trebuie să se creadă vreun moment că M. Ungheanu, procedând prin delimitări și angajând dispute se asociază, măcar în spirit, tentativei negatoare (superficial polemică) a unor condeie dilectante ce s-au ambiționat să clintescă prestigiul valorilor clasice și al opiniilor consacrate despre aceste valori (furnizând de altfel un spectacol de savoare involuntară). E vorba la M. Ungheanu de reimprospătarea receptiei critice, de redistribuirea accentelor, de relevarea unor aspecte neobservate sau de respingerea unor interpretări ce au devenit restrictive sau improprie dacă le raportăm la stadiul acumulărilor recente, la perspectiva literară a momentului actual. Desigur că destule opinii ale criticului ne apar controversabile, ipoteze riscante ori insuficient dovedite prin demonstrația ce le însoțește (vom semnală noi înșine mai jos, din unghiul nostru de vedere, câteva dintre acestea), dar important este că ne aflăm în terenul unei debateri intelectuale în cuprinsul căreia se produc argumente și se afirmă **convingeri**, într-un climat de gravitate care exclude, principial, speculația facilă și jocurile improvizate din care alții aspiră să-și formeze un stil.

Vrem să subliniem, în amândouă scrierile, organicitatea viziunii generale, prezența unor idei structuratoare în jurul cărora se adună toată materia comentariului critic. Discuția despre un scriitor, despre o împrejurare din biografia acestuia, despre un motiv literar sau altul e atrasă aproape invariabil către semnificații extinse la scara întregii literaturi, aceasta fiind preocuparea de căpetenie a criticului: să urmărească modurile de integrare a valorilor separate în marele flux general, în cadrele culturii naționale. Cartea despre Marin Preda nu este numai o carte despre Marin Preda, căci se atinge în ea, pornind de la specificul

prozei acestui scriitor, de la valorile înnoitoare aduse de el, chestiuni ale literaturii române în genere, probleme care au constituit de-a lungul deceniilor cadrul de afirmare al prozei românești moderne. Rural și urban, tendința spre obiectivare, căile romanului psihologic, iată coordonatele unei dezbateri în care sînt antrenate opiniile unor Ibrăileanu, Lovinescu, Camil Petrescu, G. Călinescu, realizându-se astfel o extindere cu totul profitabilă a orizontului problematic al cărții. În același spirit al rapoartărilor fecunde, pagini dintre cele mai substanțiale sînt consacrate relației dintre opera lui Rebreanu și aceea a lui Marin Preda, o confruntare care modifică sensibil optica de pînă acum. Să rezumăm: nu față de semănătorism, cum s-a susținut, se constituie în replică proza țărănească a lui Marin Preda, ci față de Liviu Rebreanu, față de viziunea acestuia asupra lumii satului și a țăranelui român. Semănătorismul era un fenomen consumat încă înainte de primul război și lovitura decisivă i-o aduse însuși Rebreanu. Antisemănătorismul fusese o luptă a lui Liviu Rebreanu, nu a lui Marin Preda, care are de «luptat» cu imaginea impusă de Rebreanu, cu reprezentările acestuia. Un dialog creator, desigur, în urma căruia s-a constituit viziunea nouă, de puternică originalitate, a lui Marin Preda. Dar este timpul să cităm din chiar concluziile criticului, măcar pentru a exemplifica stilul său lapidar și energic, apelînd la rezezi și expresive caracterizări cu aer sentențios, pregătite însă îndelung prin argumentația anterioară: «Involuntar sau nu, **Morometii** se constituie ca replică artistică la **Ion**. Antisemănătorismul romanului moromețian este o etichetă care nu spune nimic despre roman. Antisemănătorist și antiidilic este **Ion**. Grandioasei viziuni naturaliste a lui Rebreanu, Marin Preda îi opune o solară perspectivă asupra omului rural. Este descoperirea artistică a autorului **Morometilor**, cristalizată în eroul său central Ilie Moromete. (...) La antipodul lui Ion, Ilie Moromete nu este o structură instinctuală, ci una rațională». (Pag. 242.)

Niciodată strict analitică sau numai ex-pozitivă, critica lui M. Ungheanu tinde spre problematizarea subiectelor pe care le abordează. Clasicii nu sînt priviți ca atare, ci convocați în arena înfruntărilor actuale, supuși unei redimensionări pline de interes. Majorescu, D. Zamfirescu, Iorga sînt atrasi în debateri de ecou contemporan (specificul romanului, prezența ruralului în literatură etc.), opuși unul altuia, aduși să se înfrunte, aprobați sau corijați în ceea ce i se pare criticului de azi că au caduc, un colocviu ce nu poate lăsa impasibilă conștiința literară contemporană. Cititorul de azi e adus în situația de a trage concluziile sale. Spuneam înainte că există și susțineri care nu ne dobîndesc adeziunea, în genere acestea fiind efectul unor excese de argumentare. Dorind adică să producă un mare număr de probe în sprijinul unei teze, criticul exagerază, împinge prea departe demonstrația. De pildă, în cazul lui Iorga, unde intenția fiind de a infirma o serie de prejudecăți privind obtuzitatea în domeniul literaturii noi a istoricului, absolvirea merge prea departe (oare numai pe Arghezi, dintre moderni, nu l-a înțeles Iorga?); sau, în alt domeniu, privitor la Lovinescu, considerat partizan exclusiv al scrisului artist. Nu se poate totuși conchide că acesta și-ar fi făcut din stil o «prejudecată», un criteriu restrictiv de apreciere a valorilor din epocă (doar, se știe, l-a susținut pe Rebreanu, pe Hortensia Papadat-Bengescu, aceștia nefiind «stilisti»). Sau, în cartea despre Marin Preda, se propun câteva noi raporturi între personaje, criticul proiectînd spre centrul interesului figura lui Țugurlan, acțiune de interes real, ajungînd însă și ea la o exagerare cînd se afirmă: «Nu s-ar putea spune care dintre ei constituie pentru Marin Preda eroul central». (Pag. 174.)

Se pot aduce fără îndoială încă multe amendamente părerilor lui M. Ungheanu, soluțiilor și ipotezelor sale. Dincolo de acestea rămîne să prețuim îndrăzneala proiecțiilor sale critice, spiritul lor incitant susținut de vocația construcției intelectuale.

ziaristica și literatura

Cu numai patru zile înaintea morții lui Demostene Botez, autorul acestor rînduri a avut prilejul de a sta de vorbă cu neobositul scriitor, prezent în actualitatea literară pînă în clipa stingerii din viață. Desprindem cîteva răspunsuri din ultimul său interviu:

— Mai întii, ne-ar interesa debutul dumneavoastră ca ziarist și la ce publicații mai importante ați colaborat?

— Am debutat ca ziarist, în 1913, în coloanele ziarului ieșean *Opinia* — o gazetă de nuanță democratică. Începînd din anul 1919 și pînă în prezent am profesat, pe lîngă meseria de avocat și scriitor, și pe cea de ziarist. În cei peste 60 de ani de gazetărie am scris în fiecare zi cîte un articol: uneori chiar mai multe, pe care le-am publicat în diferite ziare și reviste. La București, am colaborat, cu articole și eseuri, la publicațiile lui N.D. Cocea, precum și la ziarul *Depeșă*, pe care ilustrul pamfletar îl scotea la Iași. Ziarele la care am colaborat mai sînt nenumărate; memoria mea nu le mai poate cuprinde pe toate. Grosul colaborărilor mele s-a produs la ziarele *Timpul*, *Universul*, *Mișcarea*, *Adevărul* și *Dimineața*, iar în zilele noastre, la *Scnteia*, *România liberă*, *Scnteia tineretului*, precum și la altele care mă solicită.

— Despre atmosfera pe care ați întîlnit-o în redacțiile publicațiilor la care ați colaborat am dori să ne vorbiți. Mai precis, era o prietenie între ziaristi și scriitori?

— Nu! Mult mai mult: era o colaborare strînsă care ne completa perfect o operă comună. Sau și mai mult: o contopire în unul și același om. Mulți dintre conducătorii publicațiilor respective au fost și ziaristi și scriitori (G. Ibrăileanu, N.D. Cocea, M. Sadoveanu, Cezar Petrescu, Tudor Arghezi ș.a.), fără să știe nici ei ce anume au fost mai mult. Pentru unii, doar gloria scrisului, cîștigată cu timpul a făcut ca în ochii lumii să apară mai mult ca

scriitori sau, poate un anume stil mai căutat, mai atent, a făcut să fie mereu priviți ca scriitori, chiar cînd lucrau activ și zilnic în presă (Ibrăileanu, N.D. Cocea, Cezar Petrescu ș.a.).

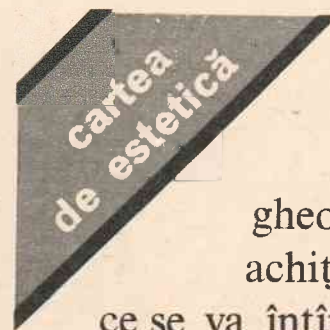
— Se știe că multă vreme ziaristica și literatura s-au dezvoltat pe terenuri diferite. S-a crezut chiar că între ele n-ar putea să existe nici o apropiere, nici o înrudire. Or, tendința pe care în epoca noastră o are literatura de a deveni profesiune proprie tot mai mult pe scriitor de ziaristică. Cine credeți că ar cîștiga din această colaborare? Ziaristica sau literatura?

— Ar cîștiga amîndouă. Totuși ele rămîn deosebite, mai ales în ceea ce privește natura lor. Literatura este artă. Așadar, este un joc al spiritului care, în primul rînd, trebuie să placă. Orice literatură trebuie să aibă acest caracter. Ziaristica nu este artă. Ea nu tinde numădeci să placă. Ziaristica porcede din altă nevoie. Nevoia de informație. Așadar, ea satisface curiozitatea socială a individului. Și prin aceasta îndeplinește funcția socială. Este un aliment spiritual de care omul în societate nu se poate lipsi. Este un act cultural de opțiune politică...

— Care este tipul de ziarist pe care-l preferați?

— Potrivit vederilor mele, ziaristul trebuie să fie animat de un vechic spirit novator. Sînt de acord că ziaristul trebuie să fie un instrument de precizie al sesizării și orientării opiniei publice. Dar la fel de adevărat este și faptul că el n-are voie să piardă din vedere încărcătura emoțională atît a persoanei sale conștiente cît și a rîndurilor sale, a adevărului său, fiind vorba de un profesionist al condeiului. Altfel n-am avea decît să realizăm un soi de computere, pe care să le conectăm la o masă de control din care să curgă zeci de mii de idei prefabricate!

Dumitru Lazăr SĂRĂIANU

gheorghe
achiței —
ce se va întîmpla
mîine?

«Care va fi statutul artei în lumea secolului ce se apropie? Va dispărea oare arta, așa cum susțin unii? Ce situații estetice inedite se vor ivi? Intrăm într-o civilizație sînd exclusiv sub semnul esteticului? Poate oare înlocui computerul persoana umană și în materie de artă?» Acestea sînt întrebările-pilon ale captivantei cărți scrise de Gheorghe Achiței. Este în abordarea acestor probleme mai mult decît informație — curaj, mai mult decît curaj — responsabilitate, mai mult decît responsabilitate — orientare estetică marxistă care știe să înfrunte, ieșind la lumină, hățioșii diverselor teorii și sisteme filozofice idealist-pesimiste. Dacă se poate vorbi despre un sfîrșit al artei, el este aplicabil unei lumi ea însăși condamnată unei pieiri condiționate istoric, arta în societatea socialistă situîndu-se pe linia tradițiilor ei multiseculare, avînd un punct de plecare educativ și formativ. Ideea poate fi considerată un moto al întregii expunerii, analize și confruntări de opinii. Cartea debutează prin punerea în discuție a esteticii clasice. Așa-zisa «criză» a esteticii secolului XX nu are sensul unei catastrofe, ci al unei treceri de la un stadiu inferior la altul superior al receptivității universului de semne în care trăim. Asistăm de fapt la procesul nașterii unei noi științe ale cărei direcții se concretizează în cercetarea condiției sociale a artei, a noțiunii de public, a oscilației gustului, a naturii limbajului artistic etc. Vechile criterii estetice: sentimentul, transmiterea lui și emoția sînt substituite prin ideea exprimată de Susanne Langer în «Feeling and Form» din 1953, că «arta oferă echivalente abstracte ale unora din dispozițiile noastre afective». De aici interesul pentru structura semnelor artistice sau «iconice» (Ch. Morris), pentru gradul de accesibilitate al artei contemporane (Ugo Spirito). În mult comentata dilemă a esteticii-știință sau speculație,

Gheorghe Achiței optează pentru relația artă-practică, pentru efortul de menținere lucidă în real, constituind «principala garanție de științificitate a oricărui estetician marxist». Ceea ce realizează autorul în «Ce se va întîmpla mîine» este de fapt o radiografie a lumii contemporane surprinse în timpul ei liber și o evidențiere a celor mai caracteristice tendințe prefigurîndu-i destinele în viitor. El pornește de la reprezentarea lumii ca sat (în accepția lui Marshal McLuhan), configurată astfel prin predominarea mijloacelor de comunicație vizuală (televizorul). Ideea artei-standard, nu în sensul mass-mediei, ci într-unul istoric (toate picturile, scrierile literare, monumentele arhitectonice proprii unei civilizații determinate seamănă între ele), este un punct de vedere interesant, opus tradiționalei ambiții de «originalitate». Noțiunea de mit este extrapolată dincolo de sferele mentalității antice și aplicată modalităților generale de abordare a obiectului; mitul în societatea contemporană fiind omul + «autoritatea», opera de artă + «numele» etc. Achiței disociază mitul fetișizant (gloriile efemere, eflorescențele ale novatorismului) de mitul mumificat (respectul pentru «fostele mituri», reacții ale spiritului tradiționalist). El analizează în continuare fenomenul transformării timpului liber în timp «programat», în care «societatea de masă» este drogată cu produse spirituale străine de tot ce înseamnă progres, caracterele ei fiind: divertismentul, puerilismul, violența, melodramatismul, stereotipiile. Încercînd să stabilizească sorgintea proliferării acestei «culturi de masă», Achiței ajunge la concluzia că temelia ei este utopia, nu în accepția socială a termenului, ci în cea bovarică, de permanentă iluzionare despre sine, despre ceilalți, despre realizările și convingerile omului contemporan din societatea capitalistă. Arta de masă menține aceste iluzii, și prima condiție a detășării de influența ei nocivă este luciditatea. Meta-morfozele conceptului de valoare devin relativ, lupta cu timpul în dubla atitudine a omului contemporan, — de sfidare și de sincronie —, infirmarea virtuților clasice ale operei de artă (originalitatea, emoția, contemplația), triumful mediocrității sînt enumerate nu cu scepticismul și pesimismul sumbru al esteticienilor lumii occidentale prohodind arta, ci cu neștirbita convingere în existența artiștilor autentici care vor ști să readucă arta de mîine în domeniul unicității. Criza vieții spirituale din «societatea de consum» se repercutează și în sistemele filozofice propuse de cîțiva dintre gînditorii ei de prestigiu. La Croce,

Marin Preda: Vocație și aspirație, Ed. Eminescu; Pădure de simboluri, Ed. Cartea românească.

partea viabilă din filozofia sa (spiritul dialectic, valoarea cognitivă acordată frumosului) se întrepătrunde cu tendințe iraționaliste, la Marcuse, aderenta la revoluționarismul lui Marx («oricare aspect al realului determină opoziția rațiunii») este contrabalansată de unidimensionalitatea omului redus la funcția de acceptare, de ignorarea mișcării muncitorești, a partidelor comuniste, a mișcărilor de eliberare națională. La concluziile acestuia din urmă, care preconizează dispariția artei prin comercializare în condițiile uriașului progres tehnic, esteticianul român replică: «Pesimismul rămâne nefondat, câtă vreme totuși literatura și arta există sub o multitudine de aspecte, dintre care unele vin să conteste, evident, actuala noastră condiție. Și trebuie să recunoaștem că literatura și arta contemporană autentică se afirmă tocmai prin marele lor patos contestatar. Depinde ce înțelegem prin contestație». Capitoul final al cărții. «Rămâne vesnic ceva de făcut», sintetizează și-n același timp închide paranteza primului: «Omul la infinit». El exprimă adeziunea autorului la avertismentul lui Marx: «A discuta despre om, a pleda pentru ca el să devină mai nobil, fără a întreprinde totuși nimic practic, fără a face totuși ceva concret în vederea atingerii unui atare deziderat, reprezintă o poziție ce ține de domeniul utopiei».

Iulia MOLDOVEANU

despre cărți

AUREL DRAGOȘ MUNTEANU, «Opera și destinul scriitorului», Editura «Cartea românească». Cele trei «realități dinamice» asupra cărora meditează Aurel Dragoș Munteanu sînt: artistul, opera și cititorul. Prin contaminare, ele asigură caracterul continuu al creației. Dar, în mod paradoxal, marele frustrat al acestui edificiu în permanentă structurare este tocmai artistul, adică singurul care pune la temelie edificiului jertfa: «Odată ce i-a dat drumul în viață, el nu mai participă la operă, ea îl închide în sine și-l expune la discreția celorlalți». Ba mai mult, «poziția sa față de operă nu este cu nimic mai însemnată decît a oricui». Așadar, opera poate deveni de multe ori potrivnică autorului ei. Aurel Dragoș Munteanu pune în discuție un caz pildeuitor: Nietzsche. Cînd din începutul părții a doua din *Astfel vorbi Zarathustra* («Într-adevăr, înțeleg prea bine sensul și avertismentul visului meu: doc-

trina mea este în primejdie, buruiana vrea să se numească grîu. Dușmanii mei au devenit puternici și ei au desfigurat imaginea doctrinei mele în așa fel încît preferațiilor mele a trebuit să le fie rușine de ceea ce le-am dat»), Aurel Dragoș Munteanu ne reamintește situația stranie în care se poate afla, la un moment dat, scriitorul față de opera sa. Dealtfel, în *Artistul și lumea lui*, primul capitol al cărții sale, Aurel Dragoș Munteanu, încercînd să-și răspundă la câteva întrebări («Ce poate să spună un scriitor despre personajul său?», «Ce înseamnă publicul pentru un scriitor?», «Pentru ce scrii?», «Pentru cine scrii?» etc.) mărturisește că-i este o teamă aproape fizică de personajele sale. La rîndul său, cititorul suferă, în aceeași măsură, de dominația personajului literar, căci «raportul dintre cititor și literatură tinde spre pulverizarea celui dintîi și popularea universului uman cu o lume de fantasmă, de creații ale sale, care treptat-treptat sînt înzestrate cu a-dîncimea înfinită a existentului însuși».

Foarte rari sînt autorii care-și domină, peste vremuri, personajele, operele. Astfel de artiști sînt — după opinia lui Aurel Dragoș Munteanu — numai cei care, constituindu-se în prototipuri, epuizează atitudinile umane: ei se transformă în mituri: Homer, Shakespeare, Tolstoi, probabil. Literatura română nu a cunoscut pînă acum asemenea autori. Ea înseamnă fie scriitori care sînt mai mult «creatori de personaje»

decît «creatori de literatură» (Holban), fie autori care sînt autentice personaje literare (Călinescu). Citite cu atenție. *O generație poetică* (Tonegaru, Caraiou, Stelaru, Corlăciu, Geo Dumitrescu ș.a.) și *Scurte itinerarii spirituale* (Michaux, Péquy, Pierre Jean Jouve, Bonnefoy ș.a.) se dovedesc două secvențe ale căror idei se întîlnesc grație principiului vaselor comunicante. Excelent informat, avînd acces la cîteva literaturi cardinale, Aurel Dragoș Munteanu parcurge cu voluptate o bibliografie impresionantă care altora le joacă feste, făcîndu-i să-l confunde pe D.H. Lawrence cu colonelul T.E. Lawrence, autorul celor *Șapte stilpi ai înțelepciunii*. Uneori malitios, alteori puțin afectat, Aurel Dragoș Munteanu se dovedește și un intelectual destins în momentele cînd reușește să se sustragă universului «cenușiu de ardelean». Atunci «ii ies» portretele (Fănuș Neagu, Eugen Barbu), stilul său capătă un plus de căldură și culoare. Văzînd în optimism condiția care stă la baza oricărui act de creație, Aurel Dragoș Munteanu crede în «timpul dimineaței», pledează pentru angajarea socială necondiționată a creatorului: «Cultura se naște acolo unde oamenii cred că merită să te dăruiești, să împlinști scopuri înalte, de multe ori mai presus decît însăși viața».

Dorin TUDORAN

vorbite și scrieri românește

un context curios al cuvîntului «context»

Cuvîntul *context* este definit în dicționar după cum urmează: «text mai larg în care se găsește un cuvînt sau un pasaj dintr-o scriere». Dicționarele mai menționează și o accepție ceva mai largă a cuvîntului (adaug: și mult mai rară): «text, cuprins». Cei care se ocupă de studiul limbii fac uneori distincția dintre un «context lingvistic» și un «context situațional» sau «extralingvistic». Termenul se referă la condițiile în care se emite un enunț: împrejurarea concretă în care se găsesc emitenții și receptorii (sau receptorii), locul, timpul etc. Evident, se poate vorbi și despre contextul (lingvistic sau situațional) al unui cuvînt sau al unui enunț vorbit, nu numai de contextul unui cuvînt sau al unui enunț scris. Din acest punct de vedere, definiția citată mi se pare nejustificat de restrictivă. În acest caz, contextul lingvistic al unui cuvînt vorbit sau al unui enunț vorbit mai larg (tot vorbit) este *textul vorbit* mai extins, în care apare cuvîntul sau enunțul respectiv.

Se aude, din ce în ce mai frecvent, la emisiunile de știri difuzate prin radio formulări de felul acesta: «X s-a întîlnit cu Y; cei doi au discutat o serie de probleme; X a declarat în context că...» și urmează relatarea celor declarate.

M-am întrebat de fiecare dată cînd am auzit o astfel de formulare ce anume a vrut să înțeleagă cel care a redactat știrea prin *în context* plasat în... acest context. Și mărturisesc că, deși au trecut cîteva luni de cînd am auzit pentru prima oară aceste două cuvinte tulburătoare, n-am reușit să găsesc un răspuns care să mă satisfacă. Mai bine-zis, am găsit prea multe răspunsuri, fără ca să găsesc în același timp și un criteriu pe baza căruia să mă pot opri la unul. Ar putea, de exemplu, să însemne «printre altele»; în acest caz, cel care redactează știrea ar vrea să ne prevină că X

a mai făcut și alte declarații cu acea ocazie; ar putea să însemne că «cu această ocazie» deci, în acest context extralingvistic sau situațional, X a făcut declarația relatată; ar mai putea să însemne că acel care redactează sau cel care transmite știrea consideră că sensul declarației citate depinde și, prin urmare, trebuie interpretat în funcție de contextul (lingvistic și, sau, extralingvistic) în care a fost făcută. Mă opresc aici cu înșirarea posibilităților de a înțelege cele două cuvinte.

De unde vine această dificultate? Din nimic altceva decît din faptul că orice enunț oral sau scris se face într-un context (lingvistic și situațional), tot așa cum, să zicem, orice enunț oral se face prin deschiderea gurii. Așadar, oricine declară ceva face acest lucru *în context* și nu poate să o facă decît *în context*, tot așa cum cineva care enunță o propoziție o face prin deschiderea gurii. De aceea, cred că, dacă s-ar spune «X a spus, deschizînd gura, că...», această frază mi s-ar părea la fel de «tulburătoare» ca fraza care ne previne că o persoană a făcut o declarație nu oricum, ci «în context».

De aici, nevoia de a ști la ce context anume se referă cel care face relatarea, nevoia de a găsi *specificat* contextul despre care se vorbește.

Există două posibilități alternative de a reformula fraza aici în discuție astfel încît să i se poată asocia un sens:

a) să se înlocuiască *în context* cu *în acest context*; în felul acesta *în acest context* nu poate fi înțeles decît ca referindu-se la împrejurarea în care declarația a fost făcută (întîlnirea dintre cei doi, discuția purtată de cei doi);

b) să se spună: «X s-a întîlnit cu Y; cei doi au discutat chestiunile cutare, cutare, cutare și cutare. În acest context, X a declarat că...». În felul acesta, *în acest context* nu poate fi înțeles decît ca referindu-se la contextul lingvistic în care declarația a fost făcută (context constituit de enumerarea chestiunilor discutate).

După cum se poate ușor observa, ambele alternative nu fac nimic altceva decît să specifice, prin indicare (demonstrativ înțeles înțeles aici această funcție), despre ce anume «context» este vorba. În ambele formulări, cuvîntul apare în contextul său apropiat.

Emanuel VASILIU

critică și actualitate

Sub acest titlu, revista «Orizont», nr. 13/1973, publică o anchetă realizată de Virgil Oancea. Ea se detașează de obișnuitele anchete «de servicii» atît prin incomoditatea întrebărilor («Ce cărți de valoare au scăpat din vedere, după opinia dumneavoastră, din atenția criticii literare?», «Ce false valori au fost promovate de critica literară?», «Ce probleme adevărate și ce false probleme au fost ridicare, în ultimul timp, de critica literară?») cit și prin franchețea răspunsurilor date de cei doi invitați: Șerban Cioculescu și Al. Piru. Chiar dacă nu putem împărtăși toate opiniile exprimate cu acest prilej de cei doi istorici și critici literari, ancheta revistei «Orizont» ni se pare o inițiativă lăudabilă, o încercare de a susține necesara revitalizare a unui climat de opinie ferme. Incitînd cit mai des personalități ale lumii literare la dialoguri lipsite de convenționalism, revistele literar-artistice, și nu numai ele, își pot îndeplini cu adevărat una din condițiile existenței lor: aceea de catalizatori ai unui climat cultural viu și responsabil.

T. DORIN

o problemă falsă

Tot mai multe glasuri, și nu numai din tabăra criticilor, reclamă insistent apariția grabnică a unor studii de sinteză asupra literaturii noastre de după eliberare.

Dar reclamîndu-se, cu ardoare, apariția necesarelor sinteze, bîgăm de seamă că se dă curs și unei erori. E vorba de eroarea pe care o comit acei care vor să se sisteze sau să se reducă tipărirea de volume formate din însumarea unor cronici literare. Apariția, credem noi, a studiilor ample despre noua noastră literatură nu trebuie să oprească, nicidecum, pe aceea a cărților de cronică. Lășăm la o parte faptul că un excelent cronicar poate fi, în ciuda darurilor sale de cronicar «la zi», un ineficient istoric literar. Aceasta depinde de structura fiecărui critic. În cazul cînd editurile ar înceta să mai publice «cronicari», aceștia ar fi puși în situația de a nu fi îndeajuns de cunoscuți și de a fi trecute în anonimat pertinentele lor observații, folositoare chiar autorilor de istorii literare. Spre această

perspectivă restrictivă îndeamnă și un articol (dealtfel, cu multe sugestii bune) semnat de Hristu Cîndroveanu în «Contemporanul» (nr. 12). Pledînd pentru apariția sintezelor, dumneasa găsește, se pare, justificată prezența cronicii numai în revistă: «Nu trebuie să se înțeleagă de aici că am nega cumva utilitatea cronicii literare revuistice». (Ah, această vocabulă «revuistică» încă mai continuă să joace feste criticilor literari!)

Observăm că înseși exemplele date ca fiind susținătoare ale părerilor sale se întorc împotriva-i. De pildă, Al. Piru care își întocmește «sintezele» din chiar cronicile literare publicate, de-a lungul timpului, prin diferite reviste. Aceasta nu împietăiește asupra interesului cu care le citim și în volum, nota de prospețime nefiind, în nici un fel, alterată. Pompiliu Constantinescu, citat de dumneasa, și-a strîns, în viață fiind, cronicile în unele volume. Ce să mai spunem de Perpessicius, cu ale sale «Mențiuni critice»? Dar volumele de cronici, da, de cronici ale lui Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu? Așadar, o problemă falsă.

S. TRAIAN

«divertisment teatral călinescian»

O incursiune vie în istoria literaturii române a vrut să fie — și a fost — spectacolul cu numele de mai sus care a inaugurat joi, 29 martie, orele 19, stagiunea experimentală a Teatrului Manuscriptum. S-au «jucat» piese scurte și poeme dramatice semnate de George Călinescu. Din inedita distribuție remarcăm pe Ovidiu Papadima, Elena Piru, Stancu Ilin, Eugenia Oprescu, Stan Velea, Corina Popescu. O notă aparte a constituit-o teatrul de păpuși, în care banda de magnetofon a redat «Tragedia regelui Otakar și a prințului Dolibar». Cei prezenți au ascultat cu emoție vocea autorului, scenografului și actorului George Călinescu.

În curînd, Teatrul Manuscriptum va prezenta următoarele premiere: «Acolo unde s'nalți stejari», recital de poezie susținut de menestrelul Tudor Gheorghe, «Poker — surprise», comedie de Gh. Brăescu, «Euritaric 1», «1848 — Dialog epistolar».

Ion PREDOȘANU

«AM ÎNCEPUT SĂ-MBĂTRÎNESC, DAR TOT MAI CRED CĂ MI SE PARE...»

Ioana Radu,
maestra românei
românești:
«Am început
să-mbătrînesc...»

Fotografii de Elena GHERA

Îmi place adresa: strada Timpului nr. 13. Poate fi la fel de bine din Topîrceanu sau din Hitchcock. Căsuță bătrânească, vagon, cu ziduri zgrunțuroase acoperite cu iederă uscată, dar cu un Fiat 125 în garaj.

— Nu vă e frică de timp, stimată Ioana Radu? Oricum, să trăiți toată vremea sub semnul lui e un curaj.

— Vezi, drăguța mea, un om care a cântat 36 de ani nu are exact simțul timpului. Și nici nu poate lua lucrurile în tragic: cîntecul colorează într-un anume fel viața.

— Dar dumneavoastră cîntați române. Dumneavoastră ne amintiți că «am început să-mbătrînesc, deși mai credem că ni se pare». Dumneavoastră susținuți «Adio, clipe fericite» și mărturisiiți că «aș dori din piept să-mi scot, inimă cu dor cu tot». Sper că nu ne păcăliți, pe noi ne puneți să lăcrimăm cu foc, ne răscăliți dorurile și nostalgiile, ne zdrobiți miocardurile la teleseara de române, iar dumneavoastră, pe dinăuntru, veselă ca un cîntec.

toată ziua televizorul deschis și mă tot uit la tinerii ăștia care răsar peste noapte chiar ca florile din grădină și chiar ca stelele fără nume... Mă uit atent, îi ascult atent, trec peste ploaia de 14 și 15 care se varsă pe capul lor — ca și cum note mai mici nu s-ar fi inventat pe lume — și caut să-l descopăr pe acela care e el însuși, care nu imită pe nimeni, pe cel care va rămîne. Nu numai în București, — că sînt din aceia care cred că dacă au trecut în etapa a treia au și pus mîna pe buletinul de Capitală —, ci pe cei care vor rămîne în muzica românească. Pe vremea mea...

— Iată cuvintele pe care le așteptam...

— Nu mă lua, drăguțo, în deridere, că am și eu ac de toate cojoacele. Chiar și de cele ale gazetarițelor, care zău, nu știu ce mai vor de la mine, că de doi ani nu mai cînt pe scenă... Uite-l aici...

(Nu e ac de cojoc, ci de goblen. Privesc, ascult și nu-mi vine să cred: Ioana Radu, tumultul acesta de viață, brodează ceasuri întregi, zile întregi, cu două rînduri de ochelari pe nas, într-un punct cît puricul, niște pînze imense. Mi le arată. Rămîn perplexă: mi se par de pe vremea străbunicii — contese, păstorite la riu, căsuțe potopite de zăpadă, coșulețe cu flori. «Am făcut în dar averi întregi, dar nu aș da o broderie din astea pentru nimic în lume. Dacă fac o expoziție, zgudui Bucureștiul (nu îndrăznesc s-o contrazic). Uite, acum m-ai smuls de la buclele astea, le fac bej-mar-o-auriu, nu te iert... (mă iartă totuși). Trei pasiuni avui la viața mea: muzica — pentru suflet; mașina — pentru firea mea iute; lucrul de mînă — pentru nervi. Mă potolește broderia mai tare ca orice bulîn. Mergeam toată viața, chiar și-n tramvai, și-mi repetam încet, printre dinți, melodia, iar mîinile lucrau. În turnee, rîdeau toți de mine: și-n tren, și-n cabină, eu tot cu lucrul în mînă.»)

— Pe vremea dumneavoastră deci... Cum v-ați început drumul în artă?

— Păi pe la 20 de ani am fugit de-acasă, de la bărbat, care era un biet suplîntor de muzică, alungat cînd la Caracal, cînd la Corabia, cînd la Tg. Jiu, de n-aveam de nici unele... Și am venit la București, la Mia, sora mea. Mia Braia, o știți...

— Cum să n-o știți? Sînteți doar două surori celebre, vă cunoaște toată țara...

— Ea era intelectuala și artista familiei — a urmat și literale, și conservatorul — și făcea muzică, cum se făcea pe atunci, prin restaurantele mai răsărite ale Bucureștiului: cînta, prin 1936, la o cîrciumă celebră, Coșna-Cireșoia din Buzești. Acolo am picat și eu într-o seară, cu un paner ars în chip de valiză, cu o gaură într-o parte, cu două-trei lucrăsoare înghesuite în el și cu un cățel în ham, că olteanului nu-i stă bine fără ciine... Uite așa, ascultînd-o pe Mia și pe bărbatul ei, Petre Alexandru, stînd nopțile pînă adormeam cu capul pe mesele «Cireșoaiiei», am luat eu primele «lecții de canto»... Nu, n-am povestit bine, n-am început-o cu începutul.

— Începem deci cu începutul?

— Tata era oltean din Gorj, de la Schela, țaran sănătos la mînt pînă a murit, la 74 de ani. Și să știți că nu numai Morometele a avut iubită la bătrînețe! Braia îl chema, Braia ne chema pe toți, era văr cu Brăeasca, aviatorea aia a noastră care a zburat prima și legase prietenie cu Ecaterina Teodoroiu. Tata, militar și el, plutonier, așa ne-a și crescut, ca la armată, și bine-a făcut. Nu lipsea niciodată bătaia: ne bătea și-n contul zilei de mîine: «Poate plec mîine mai devreme, să fie». Cînd s-a pensionat, a deschis o crîsmă-n Sineasca, cartier de birjari și lăutari. Mama era croitoreasă, cusea, așa că ne punea la treabă pe noi, copiii, — că

eram trei fete și-un băiat —, de ne zburau fulgii: nu ne lăsa nici pînă la poartă să vedem mortu' cînd trece, că eram, noi fetele, frumoșele, cumînți și cîntăcioase de stătea toată Craiova cu ochii pe noi. Aici la cîrciuma tătii, cîntau cei mai buni lăutari din țară, zic eu; aici l-am ascultat pe Gheorghe a lu' Gîgă, pe Ion a lu' Țache cum ziceau ei române, și am umplut un caiet cu vorbele cîntecelor. Avea filele numerotate, și de mă sculai noaptea din somn și ziceai «32» eu spuneam cîntecul de la fila 32 pe de rost.

Cînd Mia a început să cînte la radio, tata — deși supărat în suflet că i-a ajuns fie-sa cîntăreață, că o voia intelectuală sadea, dar, oricum, oltean lăudăros — a cumpărat un radio «Olimpia», mare cît dulapul, cu un patefon cu goarnă, s-o asculte clienții pe Mia lui cîntînd de-ale noastre, oltenești, tocmai de la București. Și-așa, într-o zi, cînd hîrîia mai tare «Olimpia», auzii dintr-o dată un glas ieșit ca din stele, ieșit ca din inima pămîntului, care cînta un cîntec pe care-l știam și eu. Eu, îngîmfată, ziceam că am voce mai strașnică, dar cum cînta femeia aceea, cum interpreta ea cîntecul!

Era Maria Tănase. Dacă am iubit în viața mea pe cineva, pe Maria Tănase am iubit-o. Niciodată nu i-am zis pe nume, niciodată nu am mers alături de ea, ci numai la doi pași în urmă, să-i fur și mersul, și felul cum calcă; mă uitam în ochii ei, ochi de tigroaică, și amuțeam. Am mîncat cu ea, am băut cu ea, am stat cu ea în cabină, față-n față, cum stăm noi două acum, dar eu nu i-am zis decît doamnă. După ce cînta, leșina în culise, atîta se consuma. Atîta suflet punea în cîntecul ei. Muncea enorm. La repetiții, ardea ca lumînarea: făcea febră de emoție. Toată viața m-am întrecut cu ea, dar ne-am respectat, nu ne-am certat niciodată, nu am lăsat niciodată invidia rea să ne otrăvească inimile. Ne consultam, și eu, și Rodica Bujor, ce cîntăm, cînd cîntăm, unde cîntăm, ca să nu ne lovim în repertoriu: Maria Tănase era neîntrecută în ardelenesți și lăutărești, Rodica cînta foarte frumos cîntece munte-nești, eu cu folclorul oltenesc și cu românețele. Fiecare pe linia ei, se străduia să aducă mereu, în fiecare emisiune radio-fonică, în fiecare program, cîntece noi: am bătut țara-n lung și lat, am intrat cu mașina prin toate coclaurile și-am strîns de unde am putut și cum am știut cîntece bătrînești, și-am scris vorbele, și pe urmă, la București, le periam, le înfloream, le potriveam pentru scenă: muncă grea, nu glumă. Eu cred că dacă m-ar tăia cineva cu cuțitul, tot muzică populară ar fișni din mine, nu sînge.

— Ați invitat aici, pentru a ne-o prezenta, pe tînăra cîntăreață Ioana Cristea. Ce i-ați recomandat la începutul drumului ei în artă?

— Ce i-aș spune? Să nu trăiască decît pentru meseria asta blestemată și bine-cuvîntată a noastră. Să muncească, să lupte, să strîngă pumnii și să lupte iar, chiar dacă satisfacțiile vin mai tîrziu, foarte tîrziu sau niciodată. Și să fie ea însăși, să nu încerce niciodată să fie o copie a altcuiva.

— Ce părere aveți, Ioana Cristea, despre spusele maestrei? După cîte știu, v-ați făcut din Ioana Radu un model, aveți cam același gen de voce, același stil, vă adresați aceluiași repertoriu!

— Ce pot eu să vă spun? Mai întîi, că asemănarea aceasta de voce m-a făcut fericită: ea mi-a deschis porțile spre inimile oamenilor, căci știți cum se întîmplă în viață și în muzică: oamenii iubesc ce cunosc. Și ce recunosc. Cînd am fost ascultată prima oară de maestrul Sile Dinicu (eu îi spuseseam că mă sufoc de emoție și mi-a răspuns: «Cîntă liniștită, că eu mă întorc cu spatele»), a rămas o clipă pe gînduri: «Vocea asta am mai auzit-o undeva. Mai cîntă o dată». Am cîntat din nou «Piatră, piatră». «Asta e: ai vocea din tinerețe a Ioanei Radu». Atunci m-am speriat de-a binelea: cum o să țin eu piept unei asemenea artiste? Cum o să reușesc să nu mai am «vocea Ioanei Radu», ci pur și simplu vocea Ioanei Cristea? Tot Ioana Radu mi-a dat dezlegarea. După ce mi-a ascultat o înregistrare la radio — eu luasem premiul I pe țară la Concursul de amatori și venisem tocmai din Teia oltenească, unde funcționăream, cu liceul gata făcut, pe la cooperativă — mi-a dat un telefon: «Fetițo, ai glas sănătos, cînti simțit, ai să

faci treabă bună: numai dacă ai să muncești pe brînci. Scormonește pămîntul, caută cîntece noi și fă-le după tine, trece-le prin inima și mintea ta, potrivește-le pentru vocea ta». Așa am și făcut. Iar cîteodată îmi potrivesc și versurile...

— Și dumneata? L-am ascultat o dată pe Dolănescu anunțînd cu morgă: «Voi interpreta acum o compoziție proprie, pe care am închinat-o fiului meu». Și a cîntat o melodie populară binecunoscută, în care niște cuvinte foarte oarecare îi laudau feciorașul proaspăt născut. Cum e treaba asta, creăm cu toții folclor peste noapte? Compunem peste noapte doine proaspete și proaspete cîntece bătrînești? Mi se pare o adevărată erezie...

— Și chiar este. Trebuie să ferim folclorul de vulgarități — și să știți că mai există o parte din public care ne trage în jos, care tropăie de fericire cînd textul conține niște vorbe în doi peri, dacă nu chiar spuse foarte pe șleau; trebuie să păstrăm cu sfințenie autenticitatea lui. Dar nu poți urca pe scenă — o spunea și Ioana Radu — un cîntec așa cum l-ai cules de la săpă. Eu, de pildă, cînt mai greu cîntecele din Gorj: gorjencele sînt toate soprane, au privighetori în voce, cîntă formidabil sîrbe îndrăcite. Eu sînt din sudul Olteniei, sînt altistă și mi se potrivesc mai bine cîntecele de linie, lirice, doinele lente: pe acestea le simt și le trec prin inimă, le potrivesc după simțirea și vocea mea — și asta e o muncă grea, ore și ore de căutare. Abia pe urmă citez să le aduc pe scena «Rapsodiei române». Altfel, dacă le cînti crude cum le-ai cules, rămîn o simplă informare în care se simte personalitatea celui de la care ai cîntecul, nu personalitatea ta.

— Eu cred dealtfel că fără o personalitate într-adevăr puternică se rezistă azi greu în muzica populară: pe scenă ori pe micul ecran se revarsă o asemenea avalanșă de cîntăreți tineri, există o asemenea concurență aprinsă încît nu poate rezista decît artistul adevărat.

— Eu am început să cred în mine — gîndiți-vă, cînt abia de patru ani — doar atunci cînd, la înființarea «Rapsodiei române», am intrat în ansamblu alături de alți cîntăreți — Irina Loghin, Maria Butaciu, Emil Gavriș, Benone Sinulescu — din cei vreo cincizeci de concurenți prezenți... M-am dus atunci în satul tatii, la Isverna. Îngă Tg. Jiu, și am cules cîntecele pe care le auzisem de la taica și de la bunica: erau melodii în sunetele cărora am crescut, care îmi făceau carnea să se încrețească de emoție și față de care mi se părea că am o datorie de inimă. Pe mine muzica populară mă odihnește și mă obosește, mă adoarme și mă chinuie; pentru mine muzica populară e foarte sus. E arta cu A mare.

— E și acesta poate un semn, Ioana Cristea, că vei ajunge și dumneata o cîntăreață mare...

Sanda FAUR

Ioana Cristea,
o stea cu nume
o doine oltenesti:
«Dar eu vă spun
că vi se pare»

scrisori
către un
meloman

trepte și trepte

și amintesc cum descrie Socrate în «Ospățul» treptele ce duc spre iubirea cea mai înaltă? Începi prin a îndrăgi ceea ce este exterior și individual, și încetul cu încetul te ridici spre forme din ce în ce mai launtrice, mai spiritualizate, mai universale ale felului de a iubi. Cred că acțiunea acestor legi poate fi urmărită și în cazul relației cu muzica, în măsura în care această relație ține de ceea ce noi numim iubire. Cred de fapt chiar mai mult, și anume că mai ales în cadrul acestei suave și feciorelnice relații cu muzica pot fi astăzi urcate treptele spre iubirea cea desăvîrșită.

După cum ai remarcat, atașamentul meu pentru muzică a avut la obîrșie atracția spre formele ei exterioare, spectaculoase, acaparant-fascinatoare. Mă încînta opera, adică genul în care Muzica este cel mai puțin ea însăși, iar din modalitățile operii exultam pentru cele care procură voluptăți periferice, sentimentale. Am pornit, cum se vede, de pe prima treaptă. Căci pe acest plan estetic aș putea situa prima treaptă a unei inițieri muzicale. Mă întreb dacă opera n-ar putea să se înscrie și ea ca factor educativ în acest proces. Ce pot să-ți spun este că, în ceea ce mă privește, am simțit-o din capul locului ca neavînd ceva comun cu educația muzicală înțeleasă în spiritul de care e impregnată corespondența noastră. Nu mi-a apărut ca treaptă spre înălțimi nici măcar pe vremea cînd eram cu totul lipsit de discernămint. În locul discernămintului acționa atunci un instinct, o intuiție care mă îmboledea spre forme cu adevărat apte să hrănească și să cultive năzuința de a comunica cu Muzica sub cel mai nobil semn. Operele lui Bellini, Donizetti, Verdi și Puccini, ale lui Delibes, Bizet și Gounod nu exprimă desigur esența cea mai pură a muzicii, dar — prin măreția elanului și generozitatea inspirației lor — te lasă s-o presimți. Ori de cîte ori eram nevoit să ascult operetă, simțeam cum din ea emanau efluvii ce mă aduceau într-o stare cu totul neprielnică acelei relații cu muzica de care sufletul meu avea funciar nevoie. Între «Traviata» și «Baiadera», pe care s-ar părea că numai un pas le-ar despărți, există în fond o distanță mult mai mare, înfinit mai mare decît între «Traviata» și «Mat-häuspassion». Aici îmi permit să trec de la mărturisirea experienței personale la formularea unui principiu a cărui temeinicie estetică am putut-o verifica de-a lungul deceniilor: tot ce ne atrage prin capacitatea de a ne procura o satisfacție imediată și frivolă ne îndepărtează de Muzică în măsură proporțională cu slăbiciunea pe care o arătăm acestei tentații. Dintotdeauna opereta mi-a apărut ca expresie a unei asemenea tentații de care — din fericire — am fost structural ferit (nu e deci meritul meu).

Caracteristic unei iubiri legate de cele exterioare este că ea nu poate dura mult. Și nu poate dura mult deoarece nu a putut pune în mișcare, în stare de freemăt, zonele cu adevărat adînci ale sufletului. Așa începu să se stingă și focul de paie al exaltării pentru opera de tip sentimental-virtuozic, cu efecte strălucitoare dar cu foarte diluată substanță sufletească. Nevoii de hrană spirituală mai consistentă veni să-i răspundă cu promptitudine o muzică ale cărei înalte frumuseți nu le bănuisem încă pînă atunci, adică pînă cînd am luat pentru prima oară în mînă condeiul publicistic: opera clasică rusă. Cu intensul și subtilul psihologism al muzicii lor, mai interiorizată și mai gravă decît cea italiano-franceză, Glinka, Dargomijski, Borodin, Musorgski, Rimski-Korsakov, Ceaikovski îmi prilejuiră cunoașterea unei alt fel de bucurii și îmi influențară simțitor idealul muzical. Trilurile, rulatele și acutele erau aici ca și inexistente, — pînă de dezamăgire, firește, pentru italianizantii intransigenți —, dar eu mă simțeam din ce în ce mai captivat de acest gen de expresie vocală în care fraza melodică parcă urmărește unduirile sufletului. Și apoi ce anvergură avea drama psihologică și socială — cu adevărat monumentală — în comparație chiar cu cele mai elevate manifestări ale operii italiene! Senzaționalul triumf al lui Radames, cu acel marș care a devenit simbolul însuși al victoriilor militare, a încetat să mă electrizeze din clipa cînd l-am văzut pe Boris Godunov ieșind îngîndurat și plin de negre presimțiri din biserică «Vasilii Blajeni» și pășind lent în mijlocul mulțimii care ignoră teribilul lui zbucium. Prin trecerea de la concertul costumat la drama muzicală am avut sentimentul foarte precis al intrării într-o altă etapă. Și m-am abandonat acestei experiențe cu aceeași frenezie cu care îmbrățișasem muzica bel-canto-ului. Într-atît mă stăpînea această nouă pasiune muzicală, încît — cu numai cîteva zeci de articole la activul meu — am purces să scriu o carte despre opera rusă. Tentativă care, desigur, a eșuat. Și ce bine că scrierul a învins exaltarea și ambiția! Numai tineretului din ultima generație i se pare firesc ca la 21 de ani să fie deja autor de cărți și chiar să dea autografe...

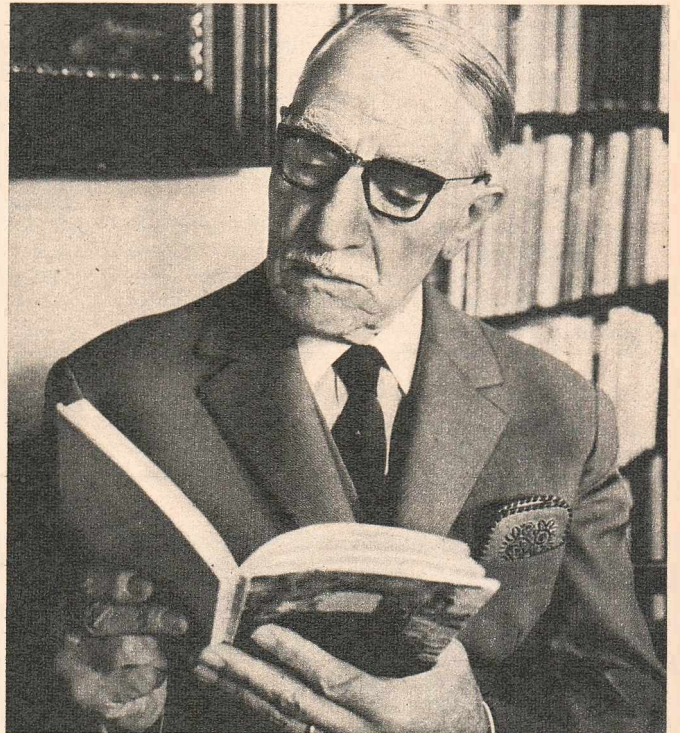
George BĂLAN

dialog
cu viitorul

«...las vouă moștenire»

Interlocutor; academicianul Iorgu IORDAN

- Membru corespondent al Academiei saxone de științe din Leipzig
- Dr. Honoris Causa al Universității Humboldt din Berlin
- Întemeietorul Buletinului Institutului de filologie română «Alex. Philippide».
- Om de știință emerit și laureat al Premiului de stat

LUCRĂRI:

- Introducere în studiul limbilor romanice (a fost tradusă în engleză și germană).
- Limba română «actuală»
- O gramatică a «greșelilor»
- Stilistica limbii române
- Limba română contemporană
- Toponimia românească

CE LĂSAȚI VIITORULUI?

— ...Asta-i o întrebare grea pe care nu mi-am pus-o niciodată. Dar aș putea răspunde. Sigur, trezind curiozitatea, mirarea sau poate uimirea unora dintre cititori. M-am născut într-o mahală a unui oraș din sudul Moldovei în urmă cu 85 de ani.

— Vă doresc încă mulți înainte, liniștiți.

— Mulțumesc, asemenea. Ei bine, în mahalaua aia oamenii munceau cîmpul și trăiau ca la țară. Toți erau analfabeți. Părinții mei, ei înșiși, analfabeți. Așa că eu am trăit o bună bucată de vreme ca un băiat analfabet. După ce am intrat la școală, am continuat să trăiesc țărănește pînă la vîrsta de 16 ani. Ceea ce se cheamă cu un termen pretențios filozofia țărănească a lăsat în mine urme adînci, care nu s-au putut șterge. De aceea nu m-am întreat niciodată cînd și cum se va produce această plecare.

— Legînd-o de o anumită zi, eu am propus numai ca pe o ipoteză.

— Evident. Și pentru că eu consider trecerea noastră în neființă un eveniment la care toți luăm parte, primul gînd ar fi o dorință: să primesc acest eveniment măcar cu o parte din curajul de care am dat dovadă în timpul vieții. Și am convingerea că n-o să fiu nici trist, nici mîhnit și nici vesel. Cred că am să fiu senin, primind acest din urmă eveniment ca pe ceva firesc.

— Cine ați vrea să vă fie alături?

— Bineînțeles, oamenii mai apropiați. În familie mai am frați și surori. Asta pe plan sufletec. Pe plan spiritual, cei mai apropiați îmi sînt unii dintre foștii mei elevi și studenți. Cu ei aș sta de vorbă în ultima zi.

— Bănuți, în esență, ce le-ați spune?

— Tot ceea ce ar trebui să știe în legătură cu unele lucrări ale mele pe care eu n-am apucat să le termin. Apoi i-aș familiariza cu corespondența mea, care este foarte bogată. Și, presupunînd că unul dintre ei ar vrea să scrie într-o zi despre mine, aș îndrăzni

să-l sfătuiesc să insiste asupra calităților mele de om pe care el le-a constatat, lăsînd pe plan secundar pe cele de om de știință.

— Asta pentru că aveți îndoieli?

— La întrebarea asta vă răspund așa: întotdeauna am crezut, și cu cît trece vremea cred cu și mai multă tărie, că valoarea umană, în măsura în care există la cineva, este mai mare, mai frumoasă și pe ea trebuie s-o trecem, în primul rînd, prin timp. De pildă mă gîndesc că adesea m-am izbit de egoism. El este de două feluri: pasiv și activ. Diferența dintre ele: egoismul activ este mult mai periculos. Dar amîndouă sînt opuse omeniei. De aceea, le resping.

— Înțeleg că pledați pentru ideea de a face totul spre a lăsa drept moștenire urmașilor noștri în primul rînd OMENIA.

— Da! Pentru că numai așa ne putem menține. Oricît de valoroasă ar fi o operă științifică pe care o lășăm, la un moment dat ea va fi depășită. O va consemna istoria științei respective. Și nici asta nu e sigur. O lucrare științifică poate fi acceptată sau respinsă. Pe cînd valoarea umană este ceva de care nimeni nu se poate atinge.

— Mă iertați că îndrăznesc. Există totuși oameni plini de omenie, prin care ai putea defini însăși generozitatea și care, din păcate, mai plătesc «curajul» de a fi așa. E drept că dacă acolo unde există, OMENIA nu s-ar manifesta, ea ar fi nonvaloare. Aparent, e un cerc vicios.

— Așa este. Dar trebuie ieșit din el. Și se poate.

— Chiar dacă onora OMENIA le apare drept violență?

— Da. Unora nu le convine. Dar avem, mai mult ca oricînd, nevoie de «ofensiva» OMENIEI. Cred cu întreaga mea convingere că OMENIA a fost întotdeauna o necesitate. Dar astăzi ea a devenit condiția esențială a echilibrului individual și general.

Vasile POPESCU

regizorul și
scenaristul său

Într-o bună zi, un scenarist foarte bun se despărte de regizorul cu care a plecat la drum și hotărăște să-și ia soarta în propriile mâini, să treacă în spatele aparatului de filmat. Nu știm cum anume se petrec lucrurile, nici nu ne interesează de fapt; cert este că dintr-un astfel de «divorț» pașnic s-au născut — aleg doar câteva exemple proaspete — minunea numită «Lumina intimă» a lui Ivan Passer, fostul scenarist al lui Miloš Forman sau, și mai aproape în timp, acest film cu totul remarcabil, «Salvarea», al lui Edward Zebrowski, colaboratorul lui Zanussi.

Printr-un capriciu al programării — îl numesc capriciu, întrucât nu cred că a stat cineva să ticluiească totul după pofta cinefililor, prea ar fi frumos — pe ecranele noastre se află, în același timp, atât filmul de debut al lui Krzysztof Zanussi, «Structura cristalului», cât și «Salvarea» lui Zebrowski. Pentru

Cuplul actoricesc lansat de Zanussi în «Camera de alături» a fost preluat de Zebrowski în «Salvarea». Este vorba de Maja Komorowska și Zbigniew Zapasiewicz.

În «Structura cristalului» facem cunoștință cu două nume noi: Andrzej Zarnecki și Barbara Wrzesińska.

acești purtători de cuvânt ai generației eliberate de obsesiile războiului, un «nou val» polonez nu este posibil în afara atașamentului pentru ziua de azi. Preocupările științifice ale celor doi, anterioare studiilor de cinematografie, și-au spus cuvântul în filmele lor. Nu întâmplător eroii, și ai unuia, și ai altuia, sînt cercetători (fizicieni, biologi) a căror existență, privită printr-un aparat de filmat investit cu funcții de microscop neîndurător, devine un prilej de meditație pe marginea condiției umane a omului de știință contemporan. Fără să dea apă la moară celor care filozofează neputincios în fraze-slogan de genul «tehnica ucide omul», Zanussi și Zebrowski lansează în termeni pregnanți o întrebare neliniștitoare dar pe care avem datoria morală de a nu o ocoli: valoarea unui om contemporan se poate defini, exclusiv, prin realizarea sa pe plan social sau — pentru a nu da înapoi din fața cuvintelor — prin cariera sa?

«Structura cristalului» propune confruntarea a două atitudini în aparență contradictorii, dar care solicită deopotrivă o deplină participare umană. Un student «pozitivist», strălucit, renunță la o eventuală ascensiune pe treptele ierarhiei profesionale în schimbul unor cercetări lipsite de spectaculozitate dar, fără îndoială, utile semenilor și, nu mai puțin, de dragul unui trai așezat — nu lesnicios însă, și nici placid — într-un loc aflat departe de forfota marilor orașe. Aici redescoperă căldura unor gesturi esențiale ale vieții, pulsația naturii, curajul de a se elibera de complexele individului modern torturat că i-a scăpat «ceva ce nu știe» (eroul nostru nu știe, într-adevăr, care este ultimul tip de automobil, nu-l deosebește pe Daniel Olbrychski de Lomnicki). Vizita unui fost coleg de facultate, cu buzunarele burdușite de diplome de specializare în străinătate, nu-l tulbură, pentru că la întrebările ațîțătoare ale acestuia există răspunsuri pe care le poate rosti privindu-și prietenul în ochi: «Cît ai de gînd să stai aici, nu crezi că ți-ai acordat un răgaz prea lung?» «Nu. Nu este un răgaz. Este vorba de un mod de viață». Sau: «Ce atmosferă cehoviană, nu se întâmplă nimic aici». «Cum? La Cehov se întâmplă atîtea lucruri. Nu-ți place Cehov?»

De partea cui se află dreptatea? De partea omului care își construiește propria poziție socială cu o mîgală de artizan sau de partea aceluia care renunță, pentru a avea sentimentul unui acord cu sine însuși și al deplinei responsabilități a destinului său? Cine este înțeleptul? Cel care se uită la soare cu ochii deschiși sau cel care-și trage, precaut, cozorocul șepcii? Zanussi ne-a lăsat libertatea unui final, dacă-l vrem neapărat.

Mai puțin dilematic, filmul lui Zebrowski, «Salvarea», anunță încă din titlu încrederea în existența unui leac la îndemîna tuturor împotriva înstrăinării de tine însuși. Depinde de noi cît de devreme sau cît de tîrziu îl descoperim.

Ignorarea oamenilor așa cum sînt ei, cu cele bune și cele rele, izolarea în carapacea unor preocupări urmărite cu înrîncenare pot crea o imagine strîmbă a raporturilor dintre individ și locul său într-o comunitate umană sau, și mai primejdios, pot planta iluzia unei sfidări a ordinii firești a lucrurilor. Biolog de renume, convins că destinul său se pune la cale numai și numai între pereții laboratorului, Adam Malecki își acordă tihna de a-și reconsidera sensul unei întregi etape parcurse doar cînd va fi obligat să înfrunte o experiență decisivă: boala.

La 35 de ani, într-o clinică, lîngă un bătrîn muncitor și un fost luptător pe front, dobîndește înțeleșurile unui umanism care nu se predă în universități dar fără de care lumea ar fi hidoasă. Ar fi greu de trăit printre savanți emerși care refuză să joace șah cu un vatman, pe un pat de spital, printre oameni de știință care aruncă florile aduse de o modestă funcționară. A te salva înseamnă, în primul rînd, a te considera egal nu din constrîngere, ci din convingere.

Magda MIHĂILESCU

ZANUSSI DESPRE
«STRUCTURA CRISTALULUI»

«Mi se pare că nimeni nu are dreptul să impună omului sclavia propriului talent. După părerea mea, dacă un scriitor, exersîndu-și meseria, se simte amenințat în condiția sa de om de o anumită unilateralitate trebuie să aibă dreptul de a părăsi literatura. La fel, fizicianul trebuie să iasă din laborator. Eroul meu, cel care se instalează în provincie, consideră că este mai important pentru el să se regăsească pe sine însuși decît să împlinească un singur aspect al personalității sale, cultivîndu-și cu exacerbare meseria. Și eu, la rîndul meu, cred că sîntem amenințați de pericolul restrîngerii ariei unor activități importante — din punct de vedere moral — ale omului. Dar nu vreau să impun spectatorului o judecată, îl las să judece singur rațiunile care i-au călăuzit pe eroi.»

ZEBROWSKI DESPRE «SALVAREA»

«M-am gîndit la acest subiect aproape doi ani. Dealtfel, m-a condus către el și experiența mea personală. Nu am cîtuși de puțin intenția de a face un film despre lumea medicinei, despre soarta, bună sau rea, a bolnavilor. Ceea ce mă interesează sînt problemele psihologice și morale, și nimic mai mult. În viața fiecăruia dintre noi, primejdia unei boli grave ne poate modifica judecățile, atitudinea față de viață și de semenii. Este un proces complicat pe care, pentru a-l înțelege mai bine, am găsit util să-mi scriu scenariul sub forma unui discurs intim, la persoana întîii.»

«CAZUL
TRUFFAUT»
sau criza
cinematografului
intelectualist

«Fac filme pentru a-mi realiza visurile adolescenței, pentru a-mi face bine și pentru a face bine și celorlalți, dacă e posibil!» Iată o declarație pe cît de simplă și sinceră, pe atît de onorabilă în intenții: François Truffaut — astăzi unul dintre foștii «mari» ai noului val francez (curent care a adus avantaje cinematografului mondial, dar a și scrîntit niște minți) — se mărturisise asadar!... Declarația de mai sus aparține anilor '60, anii celor «400 de lovături» și, mai ales, ai remarcabilei pelicule «Jules și Jim» (ultima consacrand definitiv un mare interpret: Oskar Werner).

...Astăzi, după o evoluție sinuoasă, Truffaut ni se prezintă pe ecrane cu «Copilul sălbatic», — adaptare cinematografică după povestirea lui Victor din Aveyron —, cazul unui copil rățâcit și crescut într-o haită de animale, a cărui reeducare înspre civilizație ridică probleme deosebit de complicate proaspeților săi dascăli. Și — ratează! Ratează crîncen, dureros pentru noi toți aceia care i-am urmărit evoluția cu simpatie; ratează fără drept de apel și nu știu de ce, dar cred că cele trei premii obținute de acest film la diverse (și destul de anonime) festivaluri au fost acordate mai mult din condescendență, în amintirea poate a acelei sensibilități artistice foarte particulare de care dăduse dovadă cineastul francez cu ani în urmă.

Truffaut nu s-a născut printre fluturi, dimpotrivă: copilăria sa amară, cumplită, își pusese pecetea tragicului încă din cele «400 de lovături» (film în mare măsură autobiografic, trist ca și un apus de soare privit prin lentilele unor ochelari fumurii...). A urmat «Jules și Jim», un poem patetic despre dragoste, prietenie și moarte. Apoi evoluția sa s-a complicat de la an la an: «Trageți în pianist» a derutat profund; «Fahrenheit 451» a mărit deruta; o ciudată alambicare de teze antifasciste, o soluție utopică, stupidă (realizarea înțelegerii universale prin... lectura clasicilor!?! Să fi uitat oare regizorul francez că pînă și creatorii oribilei bombe atomice obișnuiau, seara, să facă lectură? Că la urma urmei un simplu glonte din plumb poate străpunge cu ușurință un text din Shakespeare?!)... Iar acum — «Copilul sălbatic», acest film moralizator, realizat curat și nu fără o anumită undă de poezie, dar din păcate fără a putea transmite nimic!...

Să credem oare că — obosit de viață, nemaivînd nimic de spus — Truffaut s-a retras în propriile sale amintiri, că speculează pînă la disperare analiza propriilor mituri adolescente? Ar fi prematur de afirmat așa ceva, cred! Truffaut face la ora actuală un cinematograf «intelectualist», prizonier al propriei sale autobiografii; într-o lume care își dispune și își măsoară viitorul — într-o lume aprigă și superbă în același timp! — acest talentat om de artă se retrage într-un individualism feroce, încercînd să judece răul universal prin prisma propriei sale experiențe de viață, căzîndu-se din răsputeri să înțeleagă ceva ce nu se poate înțelege, ci numai ceva împotriva căruia se poate lupta!

Drama omului Truffaut, criza acestui regizor singular — căci este evident că la ora actuală el trece printr-o criză profundă — nu poate bucura pe nimeni. Dar poate reprezenta un veritabil semnal de alarmă pentru toți acei care părăsesc, care se izolează de lumea vie, incurcîndu-se în hățșul propriilor speculații gratuite, închizînd ochii în fața vieții reale — chiar dacă uneori privirea în față, deschis, a acestei vieți îți poate arde retina.

Horia PĂTRAȘCU

de la a la z

JARAY
Hans

Actor austriac de teatru și film, de origine maghiară, născut la Viena, la 24 iunie 1906. Se dedică la început carierei de pianist, pentru a îmbrățișa apoi teatrul (Burgtheater) și după aceea

JAROV
Mihail
Ivanovici

Actor sovietic de teatru și film, născut la 27 octombrie 1900. Personalitate marcantă a teatrului și ecranului sovietic, M.I. conturează interesante roluri de compoziție încă de pe vremea filmului mut, ca acelea din: *Apelul său* (1925) și *Don Diego și Pelaghia* (1927) de Protazanov. Se impune odată cu apariția vorbitorului drept unul dintre ma-

JARRE
Maurice

Compozitor francez, născut la Lyon, în 1924. Activează în domenii diferite: radio, teatru, TV, remarcându-se mai ales în cinematograful prin arta sa desăvârșită de a crea întotdeauna un fond muzical adecvat, de a impune cu abilitate un leitmotiv. Debută creșterea partiturilor unor scurt-metraje semnate de tineri cineaști care se afirmă, ca: *Georges Franju: Hôtel des invalides* (1952), *T.N.P.* (1956); *Alain Resnais: Toute la mémoire du*

JASNY
Vojtech

Regizor ceh de film, născut la Vsetina (Moravia răsăriteană), în 1925. Cineașt reprezentativ al cinematografului ceh postbelic, V. J. semnează opere de un cald lirism, de o mare îndrăzneală în concepție și realizare. Student la Facultatea de cinematografie din Praga între 1947 și 1951, devine cunoscut printr-un prim film, scurt-metrajul *Cerul nu e întotdeauna acoperit*

Constantin POPESCU

filmul. Debută la Viena în 1931 în *Studentul cerșetor*, alături de Jarmilla Novotna, pentru a se afirma doi ani mai târziu în nemiștorul film muzical al lui Willi Forst: *Simfonia neterminată* (*Leise flehen meine Lieder*), în rolul lui Franz Schubert, fără îndoială cea mai bună creație din cariera sa. Turnează în continuare în *Bal la Savoy* (1934) alături de Gitta Alpar, în *Peter* (id.), cu Franziska Gaal, *Ultima dragoste* (1936), *Domnișoara Lily* (id.), *Maria Bashkirtseff* (id.), film realizat de Hermann Kosterlitz (Henry Koster), unde interpretează rolul lui Guy de Maupassant, alături de Lilli Darvas, *Alteța sa dansează* (1937) după opereta lui Leo Ascher, *Dragoste jertfită* (id.) etc. Emigrat la Hollywood în 1941, apare în câteva realizări de prestigiu ca: *Lydia* (1941, J. Du-vivier), *Carnegie Hall* (1947, Edgar Ulmer) etc., pentru ca după război să se întoarcă în Austria natală, dedicându-se mai puțin filmului (*Frühlingsstimmen*, 1952) și mai mult teatrului.

rii actori de dramă ai filmului sovietic, realizând personaje de neuit, pe o largă gamă interpretativă, într-o serie de filme, în mare parte clasice, ca: *Drumul vieții* (1931, Nikolai Ekk), *Furtuna* (1934, V. Petrov), *Trei tovarăși* (1935), *Întoarcerea lui Maxim* (1937, Kozintsev-Trauberg), *Petru cel Mare* (id.) și *Poltava* (1938, V. Petrov), *Cartierul Viborg* (id., Kozintsev-Trauberg), *Ursul* (id., I. Annenski), *Cifru secret* (1939), *Pumnul de fier* (1941, I. Savcenko), *Avangarda de sacrificiu* (1942, I. Pitiev), *În numele patriei* (1943, V. Pudovkin, D. Vasiliev), *Ivan cel Groaznic* (1944, S.M. Eisenstein), *Miciurin* (1948, A. Dovjenko), *Vassa Jeleznova* (1953, L. Lukov), *Ordinul Anna* (1954, I. Annenski), *Sora cea mare* (1966, Gh. Natanson), *Detectivul tirgului* (1969, I. Ilinski) etc. M. Jarov deține titlul de Artist al Poporului al R.S.F.S.R. din 1949.

mondé (id.); Jacques Demy: *Le bel indifférent* (1957); Frédéric Rossif: *Vel d'Hiv* (id.) ș.a. și se afirmă definitiv ca unul dintre marii compozitori de muzică de film cu primele sale lungi metraje artistice, semnate de G. Franju: *La tête contre les murs* (1958) și *Les yeux sans visage* (1959), și cu următoarele: *Recours en grâce* (id.), *Crack in the Mirror* (1960), *Pleins feux sur l'assassin* (id.), *Le Président* (id.), *Thérèse Desqueyroux* (1961), *Les amours célèbres* (id.), *Mourir à Madrid* (1962), *Judex* (1963), *Week-end la Zuydcoote* (1964), *The Collector* (1964/65) ș.a. Maurice Jarre este de două ori deținător al premiului Oscar pentru inspiratele sale partituri scrise pentru filmele lui David Lean: *Lawrence of Arabia* (1962) și *Doctor Zhivago* (1965). Tot pentru David Lean va mai scrie o importanță partitură simfonică pentru ultimul lui film: *Ryan's Daughter* (1971).

(1950), realizat în colaborare cu colegul său Karel Kachyna. Vor urma alte filme interesante (scurt-metraje) de pregnanță tematică socială, în majoritate distinse cu premii de stat, ca: *Anii minunați* (1952), *Mulți oameni, o singură inimă* (1953), *Vechiul teatru chinezesc* (1954) ș.a. Realizează primul său lung-metraj în 1955, tot în colaborare cu Karel Kachyna, *Totul se va sfârși la noapte*, și continuă să creeze, de acum înainte, singur, filme străbătute de un larg suflu umanist, de la cele de o caldă poezie: *Dorința* (1958), premiat la Cannes (cel mai bun film pentru tineret), la cele satirice, pline de vervă și fantezie: *Cind vine pisica* (1963), de două ori premiat la Cannes, și *Pipele* (1966). Din filmografia sa vom mai reține: *Noapți de septembrie* (1957), *Am supraviețuit morții mele* (1960), *Pelerinaj la sfânta fecioară* (1961).

cronica tv

vocea lui bacovia

«De-atâtea nopți aud plouind/ Aud materia plângind... Sunt singur, și mă duce-un gând/ Spre locuințele lacustre». Vocea lui Bacovia! Dezarmanta, totală și nefirească de umedă voce a lui Bacovia recitând poezia *Lacustră*. Am văzut vocea lui Bacovia pe programul 2 la ora 22,15 într-o zi de martie cu apele neîndurător de umflate în Moldova poetului. Vocea lui Bacovia a susurat, a plins fără grabă într-o săptămână de sfârșit de martie când apele surpau coline și prăbușeau piloni; vocea lui Bacovia sculpta o ploaie perpetuă făcând dintr-un plins enorm un cîntec sfârșit.

Și văd satele împușinate de pomi și de arbori, dealurile dezolant dezgolate de păduri — de acele păduri care sînt «casa apelor» și au rolul de rețineră, dirijare și dozare a lor. De pădurile — stavilă împotriva vînturilor, eroziunilor și îmbolnăvirii solului.

Aud materia plîngînd spunea vocea poetului cu înțelegere și compasiune pentru materia suferindă... Să porți doliu în voce, să fii bolnav pentru materia care plînge, să o simți și să i te alături cu un glas fără ornamente, fără surdina și pauze de efect, total și adînc; să rostești neaoș despre bocetul pe înfundate al materiei, să-l distingi cu auzul și să pierzi ocazia de a-ți ridica un monument printr-o pauză de efect, nu înseamnă altceva decît... Bacovia, duhovnicul materiei jgînite. Bacovia cel rătăcitor prin ploile aburosului suflet de pe colinele moldovene trăind și respirînd cotidian suspinul țărinei.

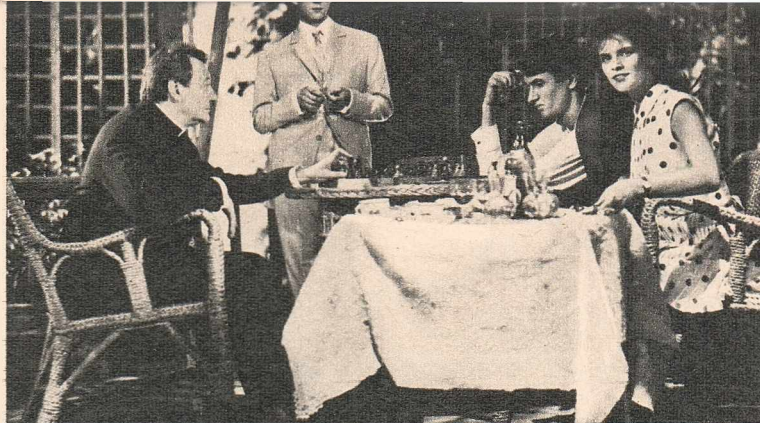
Micul ecran a consemnat acest sfârșit de martie, reținînd restriștea pămîntului lipsit de rădăcinile codrilor — ligamentele vegetale ale solului.

Vocea lui Bacovia s-a suprapus în orele tîrzii, de nesomn, ale săptămînii trecute, cu acțiunea acelora care au reușit să potolească apele sărite din matcă.

Am auzit multe cuvinte despre poezia lui Bacovia, dar joi, 29 martie, seara, am simțit mina înghețată a lui Bacovia pe rana materiei bolnave. A mai fost și un film documentar despre poet în care regizorul, traducînd în imagine versul «Copacii albi, copacii negri», a filmat stăruitor, pe mai mulți metri de peliculă și în gros-plan, niște mestececi bătrîni cu scoartă albă și cu scoartă neagră, ceea ce e foarte departe de spiritul poeziei bacoviene ca și penele de pînă, pentru ochiul scriitorului, nefiresc colorate, fluturate în final prin fața aparatului. Mai aproape de viziunea poetului au fost ulițele, cîmpurile și grădinile inundate. Mai firești și înfiniți mai adecvate cu starea tulburător de omenească a poetului au fost figurile moldovenilor apărute pe micul ecran la emisiunea «Oameni obișnuți în situații neobișnuite» luptînd cu nebunia apelor.

Și alte imagini, mai recente, vin să aline natura și să-i dea haina ocrotitoare sieși și nouă: imaginile tinerilor plantînd păduri și sădind pomi! Asta înseamnă a face ceva pentru plînsul materiei și pentru extraordinarul auz al lui Bacovia!

Coman ȘOVA

«Străinul», filmul realizat de Mihai Iacob după romanul lui Titus Popovici, poate fi văzut în ziua de 12 aprilie.

vacanța de primăvară: trăiască cinematograful!

Departă de noi ideea de a propune școlărilor să-și petreacă tot timpul vacanței dintr-o sală de cinematograful în alta. Am fi nu numai egoiști, dar și nerealiști. Zilele astea minunate trebuie umplute și cu altceva. Dar nici nu putem să nu le aducem aminte elevilor că în vacanță pot să-și astîmpere unele doruri de cinefili care în timpul anului trăiesc cu grija carnetului de note. Un program alcătuit special pentru elevi, gîndit de cîteva persoane inimoase de la Întreprinderea cinematografică a municipiului București care — am observat — de cîteva vacanțe își bat capul să găsească puncte de atracție, un astfel de program, zic, îmbie tinerii spectatori. Să notăm cîteva: trei premiere de lung metraj — musicalul românesc «Veronica», realizat de Elisabeta Bostan, filmul englez «Trăind în libertate» (prezentat în «Gala engleză») cu Susan Hampshire, și filmul albanez «Dimineți de război». O retrospec-

tivă românească organizată la cinematograful «Lumina» va include, printre altele, «Moara cu noroc», «Răscoala», «Puterea» și «Adevărul», «O noapte furtunoasă», «Felix și Otília». Cinematograful «Central» va găzdui între 16 și 22 aprilie ciclul «7 zile de comedie», în cadrul căruia vor fi reluate «Lumea comică a lui Harold Lloyd», «Toată lumea ride, cîntă și dansează», «Zile de fior și ris», «Un suris în plină vară», «Marile vacanțe», «Cînd comedia era rege», «Titanic vals».

«Timpuri noi», oropsitul nostru «Timpuri noi», va fi locul de întîlnire cu vedetele cinematografice recrutate din lumea animalelor: «Colț Alb», «Elefantul Slowly», «Leul african» etc.

Semnalăm un experiment deosebit de interesant: vizionări speciale cu filme istorice, la Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România.

M.M.

CINECOTA SĂPTĂMÎNII - 9 cronicari - 9 filme

FILMUL	Călin Căliman	Ioana Creangă	Florica Ichim	Gelu Ionescu	Magda Mihăilescu	Horia Pătrașcu	Valerian Sava	Tudor Stănescu	D.I. Suciuanu
Cu minile curate	**	**	**	*	**	**	**	**	**
Ucideți oaia neagră				**	**		*	**	***
Nici un moment de plictiseală	**	**			**		*	*	
Colier pentru iubita mea	*				*		o	*	
Iakov Bogomolov	*				**		*	***	***
Cowboy	o	*	**	*	*		*	*	***
Atentatul	***	**	**	***	***		**	***	***
Copilul sălbatic	**	**	*	*	**	*	**	**	***
Organizația	*	**	**	*	*	**	*	**	***

o inutil a vă deranja
* de văzut eventual
** de văzut

*** de văzut neapărat
**** capodoperă

Nicoleta GHERGHEL

TOP MUZICAL

SĂPTĂMÎNA TRECUTĂ	SĂPTĂMÎNA ÎN CURS	TITLUL	INTERPRET	SĂPTĂMÎNI ÎN TOP
1	1	Negru Vodă	Phoenix	7
3	2	Cine te-a adus în calea mea	Margareta Pislaru	4
2	3	Eternitate	George Nicolescu	5
6	4	Vouă	Dida Drăgan	3
9	5	Crăiasa din povești	Romanticii	7
8	6	Joc de taină	Carmen Mureșan	4
10	7	Prinzi oare jocul vîntului din drum?	Marcela Saftiuc	7
—	8	Ai, hai!	Doru Stănculescu	1
4	9	Vacanța	Cronos	6
5	10	Oameni de zăpadă	Roșu și Negru	7

Compozitori: 1. Nicolae Covaci; 2. și 3. George Grigoriu; 4. Petre Magdin; 5. Doru Tufts; 6. Gabriel Mărgărit; 7. Marcela Saftiuc; 8. Doru Stănculescu; 9. Robert Flavian; 10. Nancy Brandes.

George STANCA

cecuri fără acoperire

Uneori și lucrurile serioase, cu grave implicații sociale, cu puternice traume pentru însăși viața oamenilor, devin subiecte de anecdotă. A face haz de necaz, cum se spune, nu înseamnă însă cătuși de puțin și găsierea pietrei filozofale, care să dea soluții pentru rezolvarea unor probleme cu atâtea ramificații și consecințe pentru structura așa-ziselor societăți de consum.

Circulă în America această anecdotă: un faimos cardiolog a ajuns la disperare, după ce timp de o lună a tbt telefonat instalatorului pentru a repara o defecțiune la un robinet. În sfârșit, acesta își face apariția împreună cu un ajutor. În 10 minute totul este pus la punct. Când i se cere gazdei o sumă însemnată de dolari, costul reparației, aceasta protestează:

— Eu trebuie să lucrez trei zile pentru a câștiga suma pe care mi-o ceri dumneata pentru numai 10 minute. Și nu uita, sînt cardiolog.

— Vă cred, replică instalatorul. Mi s-a întîmplat și mie cînd eram chirurg.

Dincolo de latura sa umoristică, morala anecdotei este clară. Există la ora actuală o situație de-a dreptul alarmantă în lumea occidentală privitoare la numărul tot mai mare de absolvenți ai diferitelor institute de învățămînt superior care, fie că îngroașă rîndurile celor fără lucru, fie că sînt nevoiți să-și schimbe profesiunea pentru care s-au pregătit, negăsind locuri de muncă.

Sociologi, psihologi și publiciști încearcă să descifreze cauzele care determină o atare stare de lucruri, să pună în atenția oamenilor politici drama celor cu diplome universitare și mai ales a tinerilor care, aflîndu-se la început de drum, își văd spulberate năzuințele, planurile de viitor.

Sindicatul absolvenților învățămîntului superior din Suedia a dat publicității următoarele date: peste 10 000 de diplomați universitari sînt în prezent fără ocupație sau prestează munci care n-au nici o contingentă cu calificarea lor: șoferi de taxi, chelneri, agenți de asigurare etc. Aceleași statistici demonstrează că, la ora actuală, fiecare al nouălea absolvent de facultate șomează sau lucrează în activități inferioare pregătirii.

Într-un comentariu apărut în ziarul britanic «Times» se arată că numai în 1971 numărul titraților universitari englezi fără ocupație ajunsese la 7,9 la sută.

Deosebit de grăitoare pentru realitățile franceze sînt concluziile care se desprind din anchetele organizate, pe aceeași temă, de ziarele și publicațiile din Franța. Astfel, «Le Nouvel Observateur» arată într-un articol, sub titlul «Diplomele universitare: pașapoarte fără viză»: «Învățămîntul superior nu duce adesea nicăieri. Nu sînt rare cazurile cînd un licențiat în drept se angajează ca voiajor comercial sau un licențiat în litere ca mic funcționar de birou. Dar aceștia se pot considera încă privilegiați. Căci 1,7 la sută din posesorii de diplome universitare — atît din domeniul științific cît și din cel literar — șomează. După învățămîntul tehnic, oare și universitatea se îndeletnicește cu formarea de șomeri?», conchide ziarul.

Dar să mergem mai departe, pe firul realităților, așa cum apar ele sub conul de lumină al adevărului. Un raport publicat de Fundația Națională pentru Știință din S.U.A. indică un procent de 2,6 la sută pentru totalitatea șomerilor cu pregătire tehnică superioară. La rîndul său, Facultatea americană de fizică a făcut o anchetă despre toți fizicienii care au obținut doctoratul în anul 1970. Dintre ei, 4 la sută erau șomeri, 4 la sută au abandonat fizica, iar 2,5 la sută erau incomplet ocupați.

Am citit în numărul din 20 martie 1973 al revistei italiene «Domenica del Corriere» o amplă anchetă din care

se desprinde o concluzie amară pentru tinerii sau chiar mai puțin tinerii absolvenți de facultăți: diploma rămîne o bucată de hîrtie, care nu are nici o semnificație pentru obținerea unui post sigur sau pentru un viitor garantat. Autorul anchetei, pornind de la un studiu realizat de doi cercetători, demonstrează, pe bază de fapte, că în Sicilia sînt absolvenți ai Facultății de litere care fac pe măturătorii, la Napoli numeroși juriști au devenit poștași, iar la Roma s-a constituit pînă și o asociație a diplomaților universitari salariați ai întreprinderii pentru transportul în comun, adică aceștia sînt încasatori sau șoferi pe autobuze.

Încercînd să pătrundă ceva mai adînc spre rădăcina cauzelor care generează o asemenea stare de fapt, publicistul italian trage concluzia că în prezent 80 la sută din cursurile universitare au ca bază de pornire structura de acum 50 de ani, ceea ce nu mai corespunde nici pe departe necesităților actuale ale industriei, cuceririlor științei și tehnicii contemporane. În plus, faptul că în sectorul particular al economiei are loc o dezvoltare haotică, nepusă în concordanță cu necesitățile reale ale țării, conduce la o ruptură între planurile de învățămînt și puterea de absorbție a forței de muncă din rîndul celor cu pregătire superioară.

Sigur, sînt și acestea unele din motivele care ar putea avea implicații asupra curbei ascendente a șomajului «gulerelor albe», cum sînt numiți intelectualii. Dar adevăratele izvoare care alimentează creșterea numărului celor fără de lucru din rîndurile oamenilor cu studii superioare trebuie căutate în însăși orînduirea capitalistă, zgduidă de inflație și dificultăți economice, generatoare de inechitate socială. Apoi, nu trebuie uitat faptul că datorită în-sănătoșirii climatului internațional o serie de sectoare industriale angrenate în producția de armament și cer-

cetări militare au fost silite să-și reducă activitatea și, ca atare, uriașele profituri au scăzut. Drept urmare, primii loviți au fost specialiștii cu înaltă calificare.

În urmă cu cîțiva ani numai asistam la un fenomen simptomatic pentru vremea respectivă. Este vorba de așa-numitul «exod al creierelor». Era însă pe vremea cînd S.U.A. încercau pe toate căile să obțină tot ce este mai valoros în domeniul științei și tehnicii pe plan mondial. Acum, fenomenul este invers. «Pocăiții» se reîntorc în Europa și, alături de ei, tot mai mulți americani devin la rîndul lor «intelectuali nomazi». Pentru simplul motiv că în propria țară nu mai au asigurat viitorul. Este ceea ce remarcă și publicistul vest-german Malte Buschbreck în «Süddeutsche Zeitung»: «Cînd profesori din Statele Unite caută un post în Republica federală, cînd tehnicieni de la NASA, de o înaltă calificare, își pierd de pe o zi pe alta locul de muncă, cînd sociologi și politologi reflectează cum s-ar putea diminua numărul studenților la principalele specialități pentru a-i cruța de soarta de a nu găsi mai tîrziu un loc de muncă, atunci revine de fiecare dată în actualitate formula despre «proletariatul academic».

Am văzut nu demult într-o revistă italiană un anunț publicitar care făcea reclamă unei cărți scoase de un așa-zis magician: «Viitorul în vise». Nu știu cîți cumpărători au apelat la această șarlatanie, chiar dacă autorul promitea expedierea cărții în pachet închis, cu cea mai mare discreție, neindicînd conținutul.

Cert este că intelectualii șomeri nu își fac iluzia că vor afla de lucru, descifrînd semnificația unui somn cu vise de coșmar.

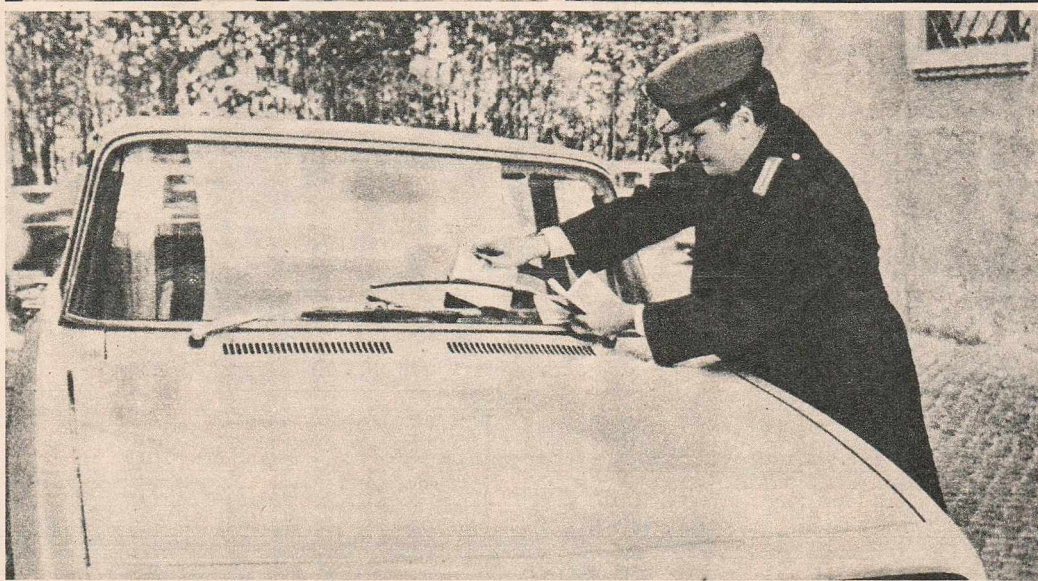
Într-o lume a nedreptății și exploatării, diplomele lor se dovedesc a fi simple cecuri fără acoperire.

Ion MĂRGINEANU

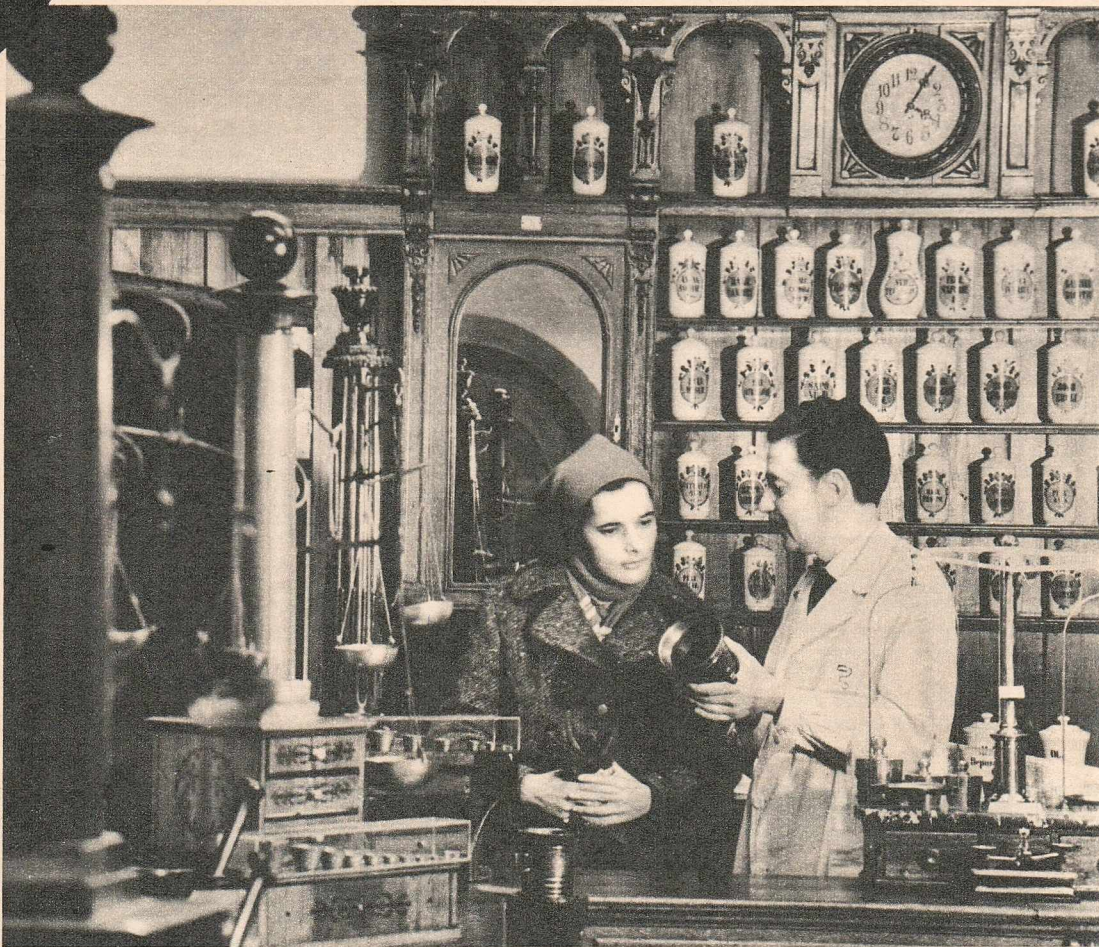

◀ O dublă revendicare a tinerii generații italiene: să fie garantat dreptul la studiu ca și dreptul la muncă potrivit pregătirii.

Geremia Proietti, jurist, împărtășește soarta multor al-tora ca el. Diploma nu i-a folosit pentru a-și face meseria și s-a angajat ca agent de circulație la Roma.

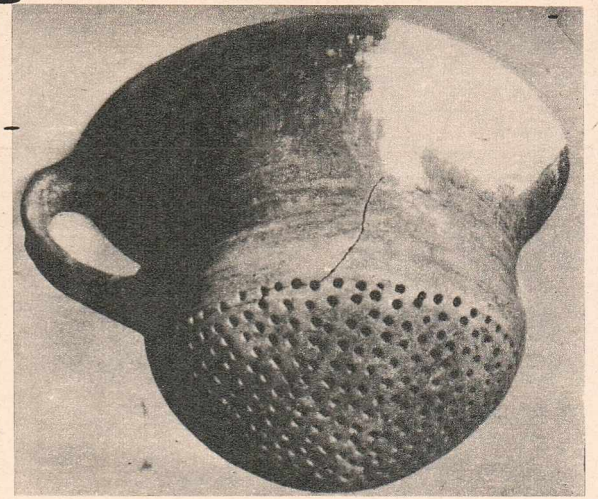
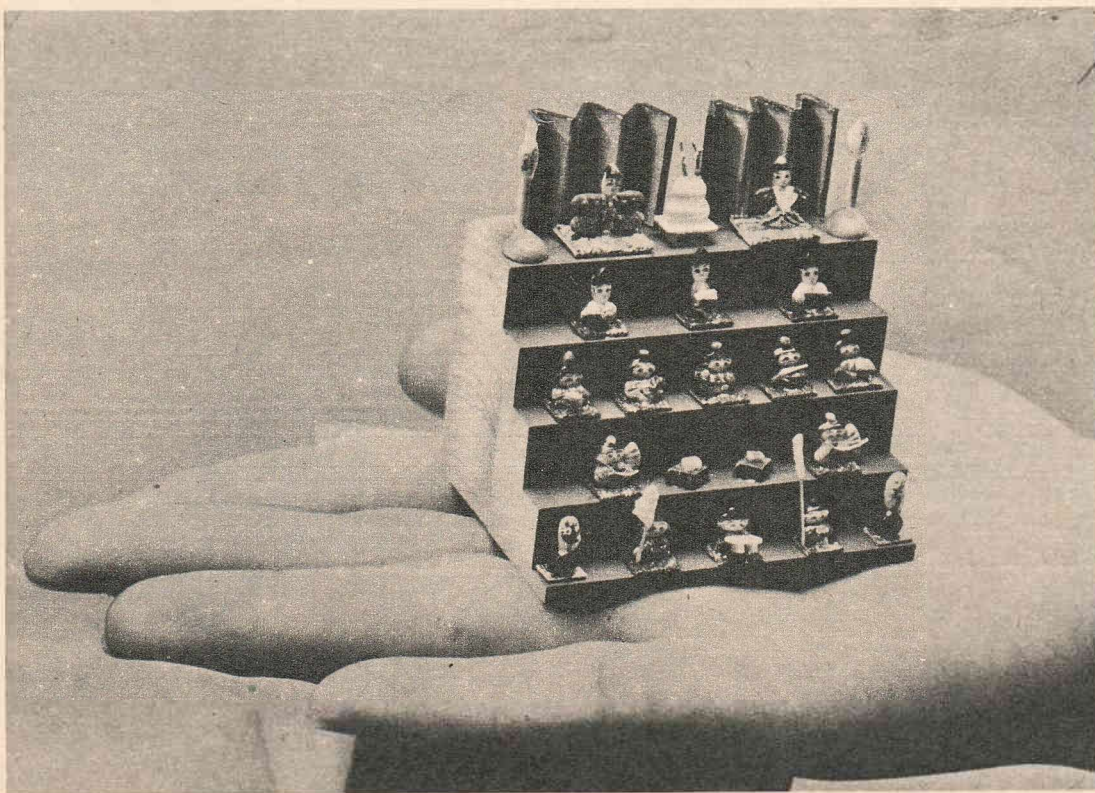

DE-ALE SPIȚERIEI

În dispută, se pare, cu Clujul, orașul Sibiu pretinde că pe meleagurile lui s-ar fi ivit prima farmacie din România. Oricum, expoziția de istorie a farmaciei, de curând deschisă într-o clădire barocă din orașul de pe Cibin, face cinste inițiatorilor: 6 000 de exponate interesante — vase, borcane, mojară, balanțe — datînd din epoci diferite și purtînd amprenta unor stiluri apuse, truse de chirurgia, cîteva farmacopei vechi sau chiar foarte vechi în limbile română, germană și franceză, iată, pe scurt, ce reține atenția vizitatorilor, din ce în ce mai numeroși, ai acestei originale investigații în trecutul farmacologiei românești.

DELICATEȚE NIPONĂ

La finele lunii martie are loc la Tokyo, în fiecare an, un tradițional și frumos festival al păpușilor, denumit «Hina Matsuri». La ediția din anul acesta a festivalului, atenția tuturor a fost concentrată de uimitoarea realizare a artistului miniaturist Tozan Takahashi. Pe un stand ce nu depășea el însuși 6,5 cm înălțime, artistul a prezentat un set de păpuși incredibil de mici, lucrate cu mare măiestrie din boabe de orez, sculptate și pictate. Expuse în marele magazin universal Shibuya din Tokyo, miniaturile au constituit o revelație chiar și pentru japonezi, cărora acest gen de artă tradițională le este binecunoscut.

DUPĂ 2200 DE ANI

Iată un «suvenir», destul de prozaic dealtfel, din vremuri de mult dispărute: o strecurătoare — foarte asemănătoare cu strecurătorile folosite și azi de către gospodine — găsită într-o locuință geto-dacică (secolele II-I î.e.n.), de pe teritoriul satului Radovanu (județul Ilfov), de către specialiștii de la Muzeul de arheologie din Oltenița. Ea se afla alături de alte numeroase obiecte de uz casnic aparținînd unei familii înstărite. Urme de lemn carbonizat și de cenușă dovedesc arheologilor că așezarea dacică de la Radovanu a dispărut în urma unui incendiu.

SCHIURI PLIANTE

«ISPO '73» este numele expoziției internaționale de echipament sportiv care s-a desfășurat recent la München. Expoziția a prilejuit întîlnirea a 786 de expozanți din 25 de țări. Între cele mai interesante noutăți prezentate au fost schiurile pliante, care prezintă avantajul de a putea fi transportate cu ușurință într-o husă din acelea frecvent utilizate de sportivi.

UN DAIMLER STRĂBATE EUROPA

Este, desigur, unul dintre cele mai insolite raliuri europene — cel al autovehiculelor cu statut de veteran. Scîrîind amarnic din toate mădularele, bătrînele mașini pornesc din Londra, colindă Europa apuseană și termină raliul — care mai apucă să-l termine — la Bruxelles. Startul nu este lipsit de pompă. După cum se vede în fotografie, acestui Daimler model 1897 îi dă plecarea însuși primul ministru al Marii Britanii, domnul Edward Heath.

STOP ACCIDENTELOR !

De curind a apărut sub îngrijirea «Editurii Științifice» lucrarea «Semnalizarea rutieră». Prin conținutul ei, lucrarea se adresează atât cercului larg de conducători auto, cât și specialiștilor în domeniul traficului rutier și institutelor de proiectări de profil, oferind soluții practice de rezolvare a celor mai frecvente și caracteristice situații de circulație. Enunțînd principii moderne ce acționează în semnalizarea rutieră, cartea prezintă regulile care trebuie să guverneze această disciplină în ideea uniformizării și sporirii funcționalității informării prin indicatoare și marcaje rutiere.

S
E
M
N
A
L
I
Z
A
R
E
A

r u t i e r ă

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ

cronica de
trei secunde

o amenințare sumbră

Ideea acestor domni este să te gîndești cît mai puțin. Amenințarea este foarte clară, în pofida stilului foarte vesel și senin al reclamei; zice așa:

«Principiul de funcționare al aparatului: discuri suple plasate pe piele transmit mușchilor ordine analoge celor elaborate în mod obișnuit de către creierul dumneavoastră. Asta e totul. Mușchii dumneavoastră se destind și se întind în cadența fixată de aparat, în timp ce dumneavoastră citiți, vă relaxați sau priviți la televizor. Este eficace — 800 de contracții în 20 de minute. Este foarte sănătos — exercițiul e natural, medicul dumneavoastră vă va confirma că nimic nu e mai hotărîtor pentru circulație și reumatism. E relaxant și întăritor... dar mai ales agreabil. Ce se mai poate spune?»

Trebuie spus că nu e absolut nimic sănătos, natural, relaxant și întăritor, că nu e absolut nimic agreabil să citești «Lucien Leuwen» și în acest timp trupul să-mi dîrdie în ritm de 800 de contracții/20 minute, mulțumită Slendertonului care-mi întărește mușchii. Cînd citești «Lucien Leuwen» e natural să nu mi se întărească mușchii abdominali. Cînd mă relaxez mîngîind o femeie pe obraji, întinși amîndoi pe leagănul prins între două stele, nu vreau să tremur decît dintr-o singură cauză, care nu e cauza Slendertonului, să fie clar!

Se mai poate spune că nu trebuie să acceptăm discurile suple pe piele. Se mai poate spune că trebuie să ne opunem gimnasticii automate. Se mai poate spune că trebuie să ne batem cu ghearele și cu dinții pentru a apăra drepturile creierului nostru de a comanda, el și numai el, trupului nostru mișcările de gimnastică, dimineața, la prînz și seara. E unul din drepturile sale sacre, e una din plăcerile lui supreme — aceea de a porunci mîinii drepte să se ducă la piciorul stîng și piciorului drept să se întindă pînă la frunte. Dacă i se ia și asta — ce-i va mai rămîne?

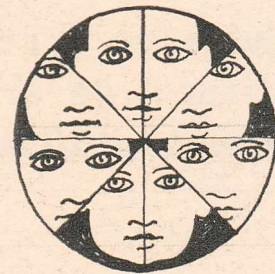
Creierul — dacă nu inima, căci spusele ei de mult nu mai contează — îmi șoptește că gimnastica automată deschide lumii un drum grotesc și întunecat. Nu trebuie să-l acceptăm. Cu un elan, fie și disperat, să ne dăm jos din paturi, dimineața, să deschidem larg ferestrele, să tragem aer în piept, — cînd se va inventa aparatul care să tragă aer în piept în locul plămînilor? —, să întindem bine brațele și să începem vrednica slujbă a celor 10, sau 15, sau 30 de fandări la sol, așa cum ne poruncește agreabil și natural conștiința noastră înspăimîntată de sedentarism și încărcată de toată lenea civilizației. Să ne fandăm, să ne dăm tumba, să sărim din podea în tavan, să rîdem, să dansăm și să transpirăm.

După care, la duș! Un duș bun, rece, sfidător, neautomatizat. După care, o îndelungă spălare cu săpun.

Atenție, săpunul are microbi. E ultima descoperire a savanților, care vor să ne ia și săpunul, pentru a ne propune clăbucul mecanic. Trebuie și aici să-i sfidăm. Să-i sfidăm și să ne deparazităm îndelung creierul — cum strigă, din adînc, porunca suprarealistă.

Radu COSAȘU

cuvinte
încrucișate

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										

caleidoscop

ORIZONTAL: 1) Cea mai mare insulă de pe pămînt, al cărei nume, dat de Eric cel Roșu, înseamnă «Țara verde». 2) Rege al anticei Atene, îgecat de disperare în marea care de atunci îi poartă numele (fiul său Teseu, întorcîndu-se din Minos, uită să arboreze flamura albă, simbol al biruinței, în locul celei negre, semn al pieirii în lupta cu Minotaurul) — Lipsit de viață. 3) O floare neagră dintr-un cunoscut titlu al lui Al. Dumas — Bilele colorate din copilăria calculatorului electronic. 4) Breasă (inv.) — E încă verde, fiindcă-i necopt (fig.). 5) Orașel în S.U.A. — Trei puncte negre... ca la carte! 6) Materie primă pentru bere blondă sau brună — Interjecție în decor alb. 7) Incursiuni... pe aripi (sing.) — Pete! — Icar! 8) Teme! — Prenume feminin — Carnaval! 9) Buline... cu gust (sing.) — Zeu al luminii, identificat adesea cu însuși soarele. 10) Capitală asiatică a cărei denumire are semnificația de «Orașul călărețului roșu» (2 cuv.). 11) Filozofi din evul mediu, adepți ai proverbului «De gustibus et coloribus non disputandum».

VERTICAL: 1) Figură reprezentativă a realismului în literatura engleză, autor al unei «Comedii moderne» care cuprinde romanele: «Maimuța albă», «Lingura de argint» și «Cîntecul lebedei». 2) Neagră în cerul gurii — Roșie la față. 3) Garanții reale pentru simetrii strict caleidoscopice — Bătut la hochei. 4) Poem atribuit lui Hesiod... — ... și un altul de Mihai Eminescu, din care desprindem versul: «Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus» — A colora... în fond! 5) Izotop al unei culori oarecare — Formă de relief... reliefată cartografic prin culoarea galben-maroniu. 6) Culese! — Petală vivantă din lumea fluturilor — Colț din natură! 7) Reacție emotivă — Localitate în Yemen. 8) Bucătarul negru din «Insula misterioasă» a lui Jules Verne — Maro fără o literă! — Calcit transparent... de Islanda. 9) Cu vărsare de sînge sau lacrimi (fig.) — Sclavi din vechea Sparta. 10) Nu mai departe — Medalion. 11) Mai multe picturi în slujba Taliei — Culoare... de piele.

Toma MICHINICI

Dicționar: ISNAF, WAN, EEES, ABS.

Dezlegarea jocului «FATA MORGANA», apărut în numărul trecut

ORIZONTAL: 1) LA PRIMA VEDERE. 2) AMFIRION — PIX. 3) FA — GA — DT — SIMT. 4) OGLINDA — MAREE. 5) NIDD — A — CAR — LR. 6) TT — EMINESCU — I. 7) AOC — IAURT — IPO. 8) IREAL — STIL — AR. 9) N — PRAF — A — IAC. 10) EA — I — UE — ORNAT. 11) SUPERFICIALI. 12) PALARIE — ACTIV.

11 UNIVERSITARI ȘI O SINGURĂ PROBLEMĂ

a fi sau a nu fi student
la institutul de artă teatrală
și cinematografică

Problema examenului de admitere și a promovării ulterioare a studenților I.A.T.C. de la un an de studiu la altul constituie, poate, punctul de plecare pentru destinele creației noastre teatrale și cinematografice. Aici se află un important câmp de luptă pentru stăvilirea invaziei imposturii în cultură. Din această cauză, responsabilitatea celor care decid admiterea unui student într-un institut de artă este la fel de importantă ca și responsabilitatea creatorilor față de propria lor operă, căci și în minile lor se găsesc destinele culturii românești. Victoriile îi înalță, rebuturile îi compromit și pe aceia care le-au certificat la un moment dat presupusa calitate artistică. Selecția, desăvârșirea, promovarea și afirmarea talentelor, atunci când ele există cu adevărat, sînt strîns legate între ele. În ce fel își probează viabilitatea examenul de admitere la Institutul de artă teatrală și cinematografică, în condițiile actuale ale societății noastre socialiste, ale culturii noastre?

Am inițiat această amplă dezbateră tocmai din dorința de a afla un răspuns temeinic la această întrebare-cheie.

AU PARTICIPAT:

Eugenia POPOVICI — profesor — arta actorului — rector
Ion TOBOȘARU — profesor doctor — estetică — prorector
Andrei STRIHAN — profesor doctor — estetică
Octavian COTESCU — conferențiar — arta actorului
Gheorghe VITANIDIS — conferențiar — regie film
George CARABIN — profesor — arta actorului
Radu ANESTE — lector — istoria cinematografului
Beate FREDANOV — profesor — arta actorului
Costache CIUBOTARU — conferențiar — operatorie film
Sanda MANU — conferențiar — arta actorului
Mihai VASILIU — lector — istoria teatrului și a literaturii — secretarul organizației de partid

ACELASI START ȘI PENTRU CANDIDATUL DIN BUCUREȘTI ȘI PENTRU CEL DIN SIGHETUL MARMĂȚIEI

Andrei STRIHAN — Institutul nostru, modalitățile sale de funcționare și-au demonstrat pe deplin viabilitatea. Dovadă — actorii, operatorii, regizorii, mulți dintre ei constituind, după părerea mea, baza umană a culturii teatrale și cinematografice românești. Enumăr câteva nume la întâmplare, care acreditează existența acestui institut și a justeții sale: George Constantin, Victor Rebengiuc, Gh. Diniță, Marin Moraru, Olga Tudorache, Margareta Pogonat, Ileana Predescu, Liliana Tomescu, Radu Penciulescu, David Esrig, Lucian Giurchescu, Dinu Cernescu și mai tinerii Virgil Ogășanu, Irina Petrescu, Ștefan Iordache, Mariana Mihuț, Ovidiu Iuliu Moldovan, Ion Caramitru, Mircea Diaconu, Aurel Manea, Alexa Visarion, Dan Pița, Mircea Veroiu. Pentru acești oameni institutul a fost un mijloc de depistare, de afirmare și de consolidare a talentelor lor.

Eugenia POPOVICI — Selecția candidaților la concursul de admitere la Institutul nostru de artă teatrală și cinematografică ne impune o mare rigurozitate și responsa-

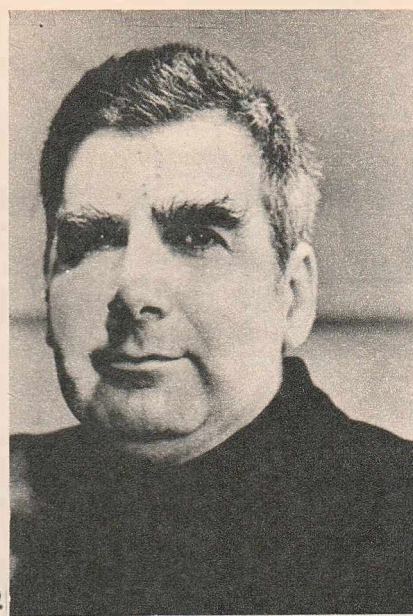
bilitate, și asta din mai multe motive. Grijă de a nu încuraja pe un drum greșit un tânăr; statul cheltuiește anual o sumă prea mare cu întreținerea unui student în institut

pentru a ne permite să irosim acești bani primind studenți necorespunzători; profesorul nu dorește să-și ocupe timpul patru ani de zile cu elemente pe care, mai târziu, să-i fie jenă să le arate publicului; profesorul are apoi tot interesul să se mîndrească cu produsul lui, dată fiind condiția specială de care se bucură artistul în societate, produsul muncii lui fiind cunoscut de toată lumea. Mai există un aspect: locurile fiind limitate, nu ne putem permite candidați incercați, pentru că dacă îi eliminăm pe parcurs, grupele rămîn descompletate. Desigur, se pot strecura și erori, erori care intervin din ambele părți. Impresia lăsată de candidat, prin materialul pe care-l prezintă, chiar prin unele însușiri pe care le arată, poate convinge comisia că ar fi îndreptățită să se încerce cu el o metodă pedagogică ce l-ar putea dezvolta. Dar se întâmplă ca un candidat să-și nege promisiunile începutului, datorită lenei, delăsării, indisciplinei, suficienței de sine, preocupărilor adiacente sau chiar, de ce să nu spunem, lipsei unui talent cert. Atunci sîntem puși în situația de a ne modifica opinia despre studentul respectiv.

— Numele însușite aici, reprezentative pentru arta teatrală și cinematografică românească, sînt cazurile fericite ale acestui institut. Dar nu numai despre ele avem de gînd să discutăm acum la această masă rotundă. Ne interesează și carențele sistemului de admitere la I.A.T.C. Ce se întreprinde pentru îmbunătățirea lui. Condițiile locale, specificul facultății nu asigură condiții egale tuturor aspiranților. De aici — idei preconcepute. Mulți dintre cei cu care am discutat, și care sînt astăzi studenți ai acestui institut, îmi mărturiseau că le era imposibil să găsească o formulă de pregătire prealabilă. Tot ceea ce-i preocupa, în cel mai bun caz, era însușirea unei culturi generale pe care o socoteau cartea lor de vizită. Un examen empiric, în care candidatul nu cunoaște prea bine ceea ce i se cere. De aici dificultățile selecției, prejudecățile, surisul malițios cînd se vorbește de I.A.T.C.

Octavian COTESCU — Nu se poate vorbi de obiectivitate sau neobiectivitate, ținînd seama de condițiile examenului. După părerea mea, încadrarea cifrei de școlarizare

O anchetă realizată de Ludmila PATLANJOLU

1. Eugenia POPOVICI
2. Ion TOBOȘARU
3. Andrei STRIHAN
4. Octavian COTESCU
5. Gheorghe VITANIDIS
6. George CARABIN
7. Radu ANESTE
8. Beate FREDANOV
9. Costache CIUBOTARU
10. Sanda MANU
11. Mihai VASILIU

la institutul nostru într-o planificare strictă este un sistem depășit. Prin definiție, profesiunea artistică presupune posibilitatea aceluia care o îmbrățișează de a-și confrunta calitățile (și nu numai calitățile inițiale, ci chiar posibilitățile lui de a evolua) într-un sistem larg, sau mai larg, al selecției. Malițiozitatea, zîmbetul cu care e privit uneori I.A.T.C. este rodul unei profunde necunoașteri pe care eu, personal, o resping cu violență cu care resping necunoașterea în general. Deci admiterea, planificarea unor locuri fixe și puține, obligativitatea comisiilor de admitere din I.A.T.C. de a se supune unor reguli general valabile examenului de admitere din oricare altă facultate pun o frînă posibilităților optime de selecție. Imaginați-vă că un candidat, în momentul în care face primul pas către imensa bătaie ce se numește o carieră artistică, trebuie să primească o notă imediat ce a fost examinat, conform regulamentului. Mă întreb:

3

4

7

8

cine dintre acei care zîmbesc malițios ar putea pune această notă, cu conștiința că ea reprezintă, cu fidelitate, valoarea artistică a candidatului, posibilitatea lui de a deveni un mare actor? Școala noastră de teatru este o instituție care stîrnește admirația ori de cîte ori este vizitată de diverși specialiști de peste hotare. Există aici o preocupare de a îmbina tot ce este nou, tot ce duce înainte mișcarea teatrală mondială cu tradițiile teatrului românesc. Aici predau, îmi permit să spun, mari profesori: Eugenia Popovici, Beate Fredanov, Dem. Loghin, Moni Ghelerter, Sanda Manu.

ACTOR — PENTRU CĂ AȘA VREA MĂMICA

— *Tinînd cont de lipsa unei materii de studiu în licee, nu credeți că indicațiile destul de sumare — uneori chiar ambigue — din programa de admitere dezorientează, îi fac pe unii aspiranți cu calități adevărate să renunțe sau pe alții, — chiar dacă însușirile lor nu probează acest lucru —, să apeleze pentru meditații la persoane mai mult sau mai puțin autorizate?*

Octavian COTESCU — Pe mine mă doare o anume perseverență, un anume fanatism al unor părinți care își îndeamnă copiii spre cariere artistice după criterii ce n-au nimic comun cu sensurile complexe ale unei profesii care cere talent deosebit și o nevoie interioară de a spune ceva, caracteristică oricărui artist «adevărat». Se cheltuiesc prea mulți bani cu meditațiile. Meditația, în materie de învățămînt artistic, de la un anume punct devine inutilă. Cele mai bune intenții paterne sau materno se întorc împotriva tînarului; să zicem că maximum de rezultat posibil este inducerea în eroare, pentru moment, a unei comisii, dar începînd cu primele luni ale anului I începe, nu mă feresc să spun, «o tragedie» pentru că vrei, nu vrei așa sînt lucrurile în artă, e greu să ceri unui om care a făcut o dorință nejustificată, să-și recunoască înfrîngerea. Și dacă totuși pretinzi lucrul ăsta, tragedia se complică de ambele părți. Tu,

profesor, trebuie să îndepărtezi din școală pe acel tînar spre binele lui și al teatrului românesc, iar el, după ce a pierdut un an sau doi din viață, este tentat întotdeauna să arunce asupra școlii vina nerealizării sale.

Costache CIUBOTARU — De exemplu, la operatorie, unii candidați văd în procesul de filmare doar vedeta, latura spectaculară, fără să înțeleagă prea bine specificul profesiei așezate, fără să-și dea seama că aceasta este una dintre cele mai complexe și mai grele munci din lume, plină de mari riscuri (operatorul lucrează în mină, uzină, avion, sub apă).

CINEMATOGRAFUL — O MATERIE DE STUDIU. DA SAU NU?

— *Lipsa unei materii pregătitoare nu creează oare falsul miraj, falsă înțelegere a artei teatrale și cinematografice nu duce la acele «erori» regretabile de care se vorbea mai sus?*

Costache CIUBOTARU — Este adevărat. Tocmai de aceea noi am discutat și am dezbătut foarte mult acest aspect, la diferite niveluri, și am cerut posibilitatea introducerii unui curs de noțiuni cinematografice și de televiziune în liceu. Consider că ansamblul probelor la care este supus candidatului, cel puțin la secția noastră, nedă posibilitatea de a discerne aptitudinile necesare unui viitor operator de film și televiziune. Candidatul își se cer imaginație vizuală, simț artistic, simț de observație, într-un cuvînt — talent și cultură generală pe care le poate dobîndi în orice colț din țară. Unele probe sînt legate însă și de o execuție tehnică pe care candidatului nu și-o poate însuși în învățămîntul liceal și care este asigurată de specialiștii din institut. E drept, ar fi de dorit ca această execuție (fotografiere, iluminare, dezvoltare) să aparțină în întregime candidatului, pentru o apreciere cât mai completă a posibilităților sale.

Ion TOBOȘARU — Erorile sînt posibile. Devin din ce în ce mai aproximative însă, iar abaterile se corectează în anul I și II, ani de baraj. Ar trebui totuși menționat, în legătură cu concursul de admitere, că

disciplinele de concurs nu figurează în planurile de învățămînt ale liceelor. Aș recomanda ca în școlile medii cu profil umanistic să figureze un curs de educație estetică, un curs de introducere în arta și tehnica spectacolului teatral și cinematografic.

George CARABIN — Este greșit cînd se afirmă că noi avem un examen de admitere. De fapt, este vorba de un concurs. Candidatul nu a studiat un material în prealabil, cum fac cei de la politehnică sau filologie. De aici dificultățile. Prima greutate pe care o întîmpină comisia este aceasta: cei care se îndreaptă, care aspiră la acest institut de artă nu au ocazia să ia contact cu materiile de profil în cadrul școlii generale, spre deosebire de celelalte institute de artă care au totuși o situație privilegiată; există licee de muzică, artă plastică. Din această cauză nivelul de prezentare al candidaților este eterogen.

Beate FREDANOV — Admitem cazul că tînarul are o înclinație care se vedește din școală. Este imperios necesar ca el să se instruiască în această direcție. Sînt candidați cu real talent, dar care nu știu cine a fost Maria Filotti sau care nu l-au văzut niciodată într-un spectacol pe Costache Antoniu. Mă întreb cum ar lucra profesorii de la politehnică cu niște oameni care nu știu matematică.

Octavian COTESCU — «Starea pură» în care vin unii candidați la I.A.T.C. se descrie și din incapacitatea lor de a aprecia un actor. De multe ori nu pot depăși faza lui «mi-a plăcut», «nu mi-a plăcut».

Sanda MANU — 60 la sută din cei care aspiră la acest institut de artă nu știu mai nimic despre viitoarea lor meserie. Sînt lipsiți de pasiune reală, nu sînt conștienți că a face «artă» nu este un lucru ușor și simplu. Spiritul de discernămint al comisiei este diminuat de multe ori de faptul că zile de-a rîndul se perindă prin fața noastră elemente foarte slabe din punctul de vedere al aspirației, al pregătirii intelectuale (submediocră, de obicei); or, sarcina noastră este de a descoperi personalități în fașă.

George CARABIN — Mulți vin la I.A.T.C. întrucît li se pare că examenul este mai ușor decît la alte facultăți.

Gheorghe VITANIDIS — Cred că astăzi, mai mult ca oricînd, studiul cinematografic ca fenomen estetic se impune cu necesitate în școală. Nu poți concepe astăzi un om de cultură fără să ții seama de mijloacele audio-vizuale. A șaptea artă a pătruns în existența oamenilor. Este firesc să se găsească o cale de cultivare a gustului pentru frumos. Lărgirea unui asemenea studiu ar contribui la formarea viitorului public de film și ar crea poate acele șanse egale pentru candidați, acele șanse de care se vorbea la început.

ELEVII DE AZI — PUBLICUL DE MÎINE

— *Ar fi poate înlăturată astfel și dezorientarea pe care o simt candidații atunci cînd iau cunoștință de probele acestui examen.*

Mihai VASILIU — Este necesară lărgirea preocupării pentru cultivarea gustului estetic chiar și în liceele cu profil economic, sanitar etc. În fond, elevii acestor licee vor forma publicul de mîine.

Eugenia POPOVICI — Elevii ar trebui să învețe să fie spectatori, indiferent de profesiunea pe care și-o vor alege, să aibă jalozie niște linii ale unui minim bun-gust estetic. Ceea ce, în mod cert, le va folosi și în meseria lor.

Beate FREDANOV — Cred că o oră de educație artistică ar trebui să figureze încă din învățămîntul elementar.

Radu ANESTE — Mai mult decît atît, eu cred că școala ar trebui să acționeze mai ferm în direcția unei pedagogii de perspectivă, de cristalizare timpurie a vocației elevului. Nu încap două pasiuni egale în același suflet. Tînarul trebuie ajutat să aleagă și să decidă înainte de a se risipi într-o serie de încercări care îi răpesc timpul.

DACĂ NU TE APUCI DE POEZIE, SE LASĂ EA DE TINE

— *La ce formule își propune I.A.T.C. să apeleze în momentul actual, în condițiile existente, pentru a permite și a înlesni drumul spre acest institut oricărui tînar din țară, pentru o cit mai judicioasă reprezentare a tuturor păturilor sociale în rîndurile studenților din I.A.T.C.?*

Radu ANESTE — Talentul e aprioric oricărui culturii. Cultura îl poate ascunde, eventual, pe netalentat printre talentele

adevărate. Din practica examenelor s-a observat că de cîte ori întîlnim un talent nativ, excepțional, el învinge toate carențele; mai exact: talentul, cînd există, își creează singur un mediu propice înfloririi sale, se autocultivă. Pe aceștia îi căutăm. De pasiunea lor, de sinceritatea lor are nevoie o școală de artă.

Gheorghe VITANIDIS — Artistul de geniu apare rar și o școală nu trebuie judecată după numărul de genii date, ci după numărul profesioniștilor capabili să exercite această meserie. Geniul răzbate chiar fără să treacă prin această școală. Cinematograful mondial ne oferă atitea exemple.

— *Parafrazîndu-l pe Victor Eftimiu: vine o vreme cînd dacă nu te apuci de poezie, se lasă ea de tine. Cunosc situația unor studenți ai acestui institut care au dat examen mai mulți ani la rînd și care odată intrați s-au dovedit foarte buni. Alții — deși au reușit din primul an chiar cu note mari — nu au răspuns așteptărilor.*

Costache CIUBOTARU — Ca în orice concurs, candidații sînt puși în aceleași condiții. Sînt însă generații cu mai multă sau mai puțină aplicare pentru domeniile specifice facultății noastre. Șansele candidatului depind de o anumită conjunctură. De exemplu, la operatorie, generația 1972-1973 a fost o generație mai slab pregătită, drept care nu am putut acoperi locurile respective. Dacă am fi avut un număr dublu de locuri, pe parcurs am fi putut alege. În acest context, ar fi bine să ni se dea posibilitatea de a admite un număr mai mare, dublu, față de cel necesar. Din materialul uman pe care l-am avea la dispoziție am putea selecta cadrele superioare ale cinematografului, iar restul ar constitui cadrele medii. Cinecluburile cred că nu sînt destul de bine valorificate în sensul unei mai strînse legături cu învățămîntul superior de artă; I.A.T.C. și-ar putea recruta acele elemente exersate și pasionate, o sursă bogată de viitori cinești.

Gheorghe VITANIDIS — O altă problemă care ar facilita selecția, formarea și promovarea profesioniștilor din cinematografie și care ar asigura un număr reprezentativ de studenți din toată țara ar fi înființarea unor licee (nu multe) de specialitate, cu profil cinematografic. Asta ar îndrepta mai din timp pașii tinerilor.

George CARABIN — De asemenea existența, colaborarea comisiilor permanente de examinare cu animatorii culturali din cinecluburile și teatrele din țară ne-ar putea înlesni să luăm cunoștință cu niște talente adevărate care altfel riscă să se piardă.

Gheorghe VITANIDIS — Cred că ar trebui sondate și necesitățile exacte ale creației de film din țara noastră, să le cunoaștem nu pe următorii doi-trei ani, ci pe următorii 10-20. Adică să știm foarte bine de cîți regizori de film, de televiziune, de documentar, are nevoie cinematografia noastră. Lucruri absolut necesare.

George CARABIN — Numărul de admisiuni nu se face corespunzător cerințelor reale ale teatrelor. La ora actuală teatrele din țară au nevoie urgentă de fete tinere.

Octavian COTESCU — Există o inadverență între necesitățile teatrelor și posibilitățile școlii de teatru de a le satisface. Nu există director de teatru cu care am discutat și care să nu-mi fi spus că-i lipsește tînarul erou «înalt, frumos — poate să fie și mai puțin talentat, dar să arate bine». Pentru a respecta «necesitățile» producției, să instituim oare, la examenul de admitere, baremul de înălțime, de simetrie a feței, de farmec? Poate școala noastră de teatru să respingă un talent despre care se poate presupune că va deveni un Marcel Anghelescu, un Birlic, un Ciobotărașu?

Andrei STRIHAN — Cifra mai mare de școlarizare și, poate, un an de specializare ar rezolva multe aspecte. În 5-7 zile cît ține examenul de admitere, oricîtă bunăvoință am avea este greu, dacă nu chiar imposibil să operăm cu certitudini sută la sută.

Sanda MANU — Descoperirea unui talent este un lucru care îndeobște se face nu în cadrul unui examen, ci în timp. Un an de pregătire, de încercare, ca în vechiul conservator, este imperios necesar.

Andrei STRIHAN — Numai atunci s-ar putea discuta într-adevăr despre «justețea» selecției la admitere.

Sanda MANU — Ideea unei eventuale burse acordate de teatrele din locul geografic de unde vine candidatului ar avea repercusiuni favorabile atît asupra selecției cît și asupra repartizării.

Fotografii de Ion PREDOȘANU

Întrebare: În cadrul general de dezvoltare a economiei naționale, industria alimentară trebuie să asigure consumatorilor o gamă largă și variată de produse alimentare. În acest context, care sînt preocupările departamentului dumneavoastră pentru a face cunoscute publicului consumator produsele realizate și în același timp pentru a cunoaște gusturile și preferințele acestuia?

Răspuns: După cum se știe, în ultimii ani industria alimentară din țara noastră a cunoscut o puternică dezvoltare, pe linia volumului de mărfuri produse. Industrializarea produselor agricole nu înseamnă amplificarea la scară industrială a bucătăriilor familiale, ci înseamnă unități moderne în care se aplică tehnologii noi specifice acestei ramuri. Este suficient să amintim despre congelare, liofilizare (deshidratare sub vid), vitaminizare suplimentară, îmbunătățirea conținutului proteic al produselor etc.

Dacă ne referim la prezentarea produselor industriei alimentare s-ar părea, la prima vedere, că această activitate nu ridică probleme, că aceste bunuri sînt cunoscute și că accentul preocupărilor ar trebui îndreptat spre a produce cât mai mult.

Concomitent cu preocuparea de a satisface cât mai deplin cerințele cantitative, în activitatea departamentului nostru este tot mai frecvent prezentă latura calitativă, în sensul organizării unui dialog permanent cu consumatorii, pentru îmbunătățirea sortimentală și nutrițională a produselor adecvate cerințelor actuale ale vieții moderne.

După cum se știe, investigațiile științifice în domeniul alimentației, al fiziologiei nutriției au stabilit cu exactitate că în condițiile bioclimatice relativ nemodificate ale țării noastre au intervenit în prezent mutații în cererile de consum, datorită unor fenomene social-economice, ca de exemplu procesul de urbanizare a populației, creșterea veniturilor și ca atare a puterii de cumpărare, ridicarea gradului de cultură etc. Toate acestea au influențat direct asupra nivelului cantitativ și mai ales calitativ al cererii de produse alimentare.

Sub acest aspect se manifestă din ce în ce mai mult tendința de modificare a unor tradiții naționale în materie de alimentație. Astfel, consumul de alimente bogate în proteine de origine animală tinde să sporească în detrimentul făinoaselor, în timp ce grăsimile de origine vegetală înlocuiesc într-o proporție tot mai însemnată pe cele de origine animală.

Tot în acest context trebuie reliefate și popularizate unele produse, cum ar fi laptele și produsele din lapte degresat, carnea congelată, peștele oceanic congelat, produsele expandate din cereale etc. care, chiar dacă nu corespund integral unor tradiții culinare și de consum, sînt mai corespunzătoare noului fel de viață, noilor cerințe nutriționale.

Pentru aceste produse mai puțin cunoscute și din această cauză insuficient apreciate, va trebui să facem o prezentare mai deosebită pentru a le evidenția utilitatea într-o alimentație rațională, adaptată modului de viață contemporan, utilitate încă nesizată de întreaga masă de consumatori.

Acțiunea introducerii acestor produse nu este nici simplă și nici nu se poate aplica imediat. De aceea, paralel cu produsele clasice, pe care le îmbunătățim în mod continuu, ne preocupăm să lansăm produse de acest gen, care se vor generaliza în perioadele următoare.

În rezolvarea acestei probleme importante acționăm și în direcția materiei prime, în sensul asigurării de porci pentru carne, tineret bovin îngrășat, plante oleaginoase bogate în conținutul de ulei etc.

Toate aceste mutații au fost analizate și studiate cu ocazia definitivării programului minimal de diversificare a producției alimentare, pentru perioada imediat următoare.

În legătură cu acest program, consider util să informez cititorii dumneavoastră că numai în anul 1973 vor intra în fabricație 143 produse noi.

Întrebare: Dacă înțeleg bine, gusturile și preferințele consumatorilor sînt determinante în orientarea producției alimentare.

Răspuns: A cunoaște consumatorul potențial, a cunoaște într-un cuvînt piața, reprezintă o cerință esențială pentru dezvoltarea industriei alimentare ca ramură a economiei naționale și pentru satisfacerea în același timp a nevoilor de consum ale populației.

PREOCUPĂRI ACTUALE ÎN PREZENTAREA PRODUSELOR ALIMENTARE

De vorbă cu ing. Constantin IFTODI, șeful Departamentului industriei alimentare

Dar, așa cum am arătat mai sus, consumatorul trebuie să fie îndrumat, arătîndu-i-se avantajele și dezavantajele unor produse noi sau tradiționale.

Formele și metodele de cunoaștere a pieței, a nevoilor ei, sînt multiple, variate și ele trebuie să constituie baza informațională pentru orientarea producției.

Un mijloc de cunoaștere efectivă a preferințelor consumatorilor îl oferă întreprinderea de prezentare a produselor industriei alimentare care are în componența sa mai multe magazine, atît în București cît și în țară. Acestea au rolul de a reflecta în permanență realizările industriei alimentare, de a prezenta produsele noi, a testa gustul consumatorilor, îndrumarea acestora, în acest fel contribuind la orientarea producției.

Întrebare: Cele arătate de dumneavoastră sînt numai niște deziderate sau posibilități certe?

Răspuns: Nu pot spune că acestor probleme li s-a acordat întreaga atenție. Furați de grija planului valoric, în multe perioade accentul preocupărilor conducerii acestor magazine a fost pus pe desfacere și mai puțin pe prezentarea produselor.

Cu toate că au existat unele preocupări privind prezentarea produselor alimentare — testări de produse noi, acțiuni de publicitate, reclamă etc. — în București și mai puțin în țară, atît în magazinele proprii cît și în cele ale comerțului, acestea au fost sporadice, astfel că nu au putut oferi o concluzie fundamentală despre ce dorește publicul consumator și nici noi nu i-am recomandat produsele care răspund cel mai bine noilor cerințe fiziologice.

Trebuie spus că, în general, comerțul nostru alimentar este încă dominat de aspectul cantitativ. Avem mulți lucrători din acest domeniu care se consideră «binefăcătorii» consumatorilor, sînt «incințați» cînd la produsele pe care le desfac se creează aglomerație. Este aproape un nonsens ca unor lucrători cu asemenea concepție să li se pretindă să facă unele recomandări producătorului, să manifeste solicitudine, să dialogheze cu acesta pentru a-i afla dorințele și a le transmite mai departe. Este mult mai

aproape de concepția lor favoritismul și lipsa de politețe față de consumator.

Tocmai împotriva unor astfel de practici am îndreptat noi ascuțitul criticii și urmărîm o zdruncinare a vechilor relații dintre cel care vinde și cel care cumpără. Ne dăm seama că în condițiile cînd nu sînt asigurate la toate produsele cantitățile necesare, o asemenea schimbare de stil nu este o treabă ușoară. Dar aceasta nu ne oprește să pregătim cu perseverență vinzătorul zilei de mîine care să se apropie de client, să fie confidențial și prietenul lui.

Dar, revenind la magazinele noastre de prezentare trebuie spus că, mai ales în ultima perioadă, înțelegerea scopului și rolului acestor magazine în industria alimentară a determinat unele acțiuni care, deși timide, sînt totuși demne de remarcat. Astfel, probabil că cea mai mare parte din cititorii acestei reviste sînt clienții magazinului de prezentare din str. Beldiman nr. 2. Noua structură organizatorică a magazinului, forma practică și atractivă în care se prezintă produsele fiecărei centrale industriale, considerăm că este un început bun. Sigur, mai sînt multe de făcut. Așa de exemplu, sînt puține centralele care se interesează în mod direct de modul cum este prezentat întregul sortiment de mărfuri produs de fabricile din subordine, de ritmicitatea și continuitatea cu care se aprovizionează magazinul și de modul cum acestea sînt desfăcute. Legătura producătorului cu magazinul de prezentare se ține încă prin «notele de comandă», iar nu prin contactul direct, ceea ce ar conduce la cunoașterea modului cum reacționează consumatorul față de produsele fabricate.

Și pentru că a venit vorba de urmărirea modului de reacție a consumatorului față de un produs sau altul, nici magazinele noastre nu au făcut prea mult. Cîteva reclame, puține testări prin degustări sau chestionare nu au constituit o formă organizată și completă de cunoaștere a gustului consumatorilor și nici de a ști măsura în care produsele noi «au prins» la publicul consumator.

Întrebare: Din cele expuse pînă acum îmi dau seama că prezentarea produselor

alimentare, cunoașterea pieței reprezintă pentru această ramură o problemă deosebită, a cărei rezolvare este în imediată atenție a conducerii departamentului. Care vor fi direcțiile în care se va acționa în viitor, în acest domeniu?

Răspuns: Așa cum probabil ați remarcat din cele menționate pînă acum, acțiunea de intensificare a orientării acestor magazine în direcția realizării obiectivului pentru care au fost create a început. În primul rînd orientăm activitatea lor pentru testarea gusturilor și preferințelor consumatorilor. Intenționăm ca înainte de a prezenta spre omologare un produs nou, să organizăm în aceste magazine degustări la care să invităm un număr cît mai mare și mai reprezentativ de consumatori. Cu ocazia acestor testări bazate pe chestionare judicioase și științific alcătuite, va exista posibilitatea cunoașterii, cu mult înainte de introducerea în fabricație, a produsului, a modului cum acesta este apreciat. Observațiile făcute vor aduce îmbunătățirile necesare și astfel produsul va căpăta deja «o carte de vizită» înainte de a fi lansat pe scară industrială.

De asemenea, în aceste magazine se vor prezenta demonstrații cu privire la modul cum trebuie utilizat în gospodărie un produs sau altul, astfel încît consumatorul să fie edificat complet asupra mărții cumpărate. Un accent în această direcție se va pune pe prezentarea produselor semipreparate.

Totodată, se va urmări modul cum apreciază consumatorul produsele oferite, preambalarea, gramajul, prețul etc., solicitîndu-i în acest scop completarea unei fișe chestionar. Datele astfel obținute, prelucrate, vor fi de un real folos în orientarea producției, în viitor.

În afară de formele clasice de reclamă, prin afișe, radio, televiziune, film etc., intenționăm să realizăm prezentarea unor produse fabricate în diferite regiuni ale țării.

Pe această cale consumatorii vor putea compara aceleași produse realizate de unități diferite și totodată vor cunoaște produsele specifice unui anumit județ. Această acțiune se înscrie și în preocupările noastre de a renunța la șablonizarea produselor alimentare în întreaga țară.

Pentru realizarea întregului program de prezentare trebuie să precizăm că am luat deja o serie de măsuri. Astfel, întreprinderea de prezentare, coordonatoare a acestor magazine, și-a organizat un sector distinct, de reclamă a produselor alimentare și de «public relations», fiind în curs de înființare și un sector pentru studiul pieței.

De asemenea, centralele industriale își vor perfecționa metodele de urmărire a produselor realizate, de întărire a colaborării cu întreprinderea de prezentare, acționînd în acest domeniu ca un tot unitar, în consultarea consumatorilor.

Întrebare: Considerați că în rezolvarea acestor probleme, în care, între altele fie spus, sîntem interesați cu toții, nu este necesar să fie antrenate și alte organe?

Răspuns: Oricît de bine ne-am organizat noi, nu trebuie să scăpăm din vedere faptul că, în relațiile cu consumatorii nu sîntem singuri, că magazinele noastre de prezentare sînt în același timp și de desfacere și ca atare se încadrează în rețeaua comercială și în regulile stabilite pentru aceasta. De aceea conlucram cu Ministerul Comerțului Interior, Consiliul popular al municipiului București și consiliile populare județene în toate acțiunile pe care le întreprindem.

Vom apela de asemenea și la colaborarea cu catedra de specialitate din cadrul Academiei de științe economice.

Sîntem convinși că magazinelor noastre de prezentare li se va acorda toată atenția, ele constituint un fel de stații-pilot ale căror rezultate vor servi atît departamentului nostru cît și organelor comerciale.

Este de la sine înțeles că marea masă de consumatori reprezintă pentru noi principalul punct de sprijin în toate acțiunile pe care le vom organiza pentru prezentarea produselor alimentare, că fiecare cumpărător reprezintă pentru noi un sprijin efectiv în aceste acțiuni. Folosindu-mă de prilejul oferit de revista dumneavoastră, aș vrea să adresez tuturor consumatorilor invitația de a colabora direct cu noi, producătorii bunurilor alimentare — prin aprecieri, sugestii și propuneri — pentru ca astfel împreună să găsim cele mai adecvate orientări în producția noastră de viitor.

— Imediat! Ajungem și acolo! Deci: dacă am asigura și cadrele medii medicale, ar fi bine. Apoi mai e ceva: examenul medical al candidatului la intrarea în Facultatea de medicină să fie făcut foarte serios. Un medic are nevoie de o rezistență fizică deosebită. Gândiți-vă ce înseamnă o coloană vertebrală fără rezistență sau o insuficiență venoasă la un chirurg? Un chirurg căruia nu i se iartă nici un rebut?! Și mai e încă ceva: ar fi neapărată nevoie de un examen neuropsihic serios, foarte-serios. Un test psihologic este de o importanță primordială! Medicul trebuie să fie un om aproape perfect echilibrat nervos.

— Și atunci?

— Atunci nu trebuie să uităm un adevăr care ține de o mentalitate: omul, cînd e bolnav, tot la București vine, «că acolo sînt specialiștii». Atunci să facem ca la București să fie cu adevărat specialiștii! Ce se întîmplă: fiecare județ are nevoie de cadrele sale medicale și nu le poate

— Am asistat, din întîmplare, la un instantaneu din viața obișnuită a unui director de policlinică. Nu e prea ușor, tovarășă medic Mioara Mincu.

— În primul rînd o precizare: sînt director adjunct al Policlinicii Dr. Cantacuzino, filiala Colentina. Iar ceea ce ați văzut dumneavoastră face parte din relația noastră cotidiană cu publicul. Noi sîntem un fel de tampon, primul de care se izbește, pe de o parte bolnavul, buimăcit, nervos, încă neștiind ce se întîmplă cu el și, pe de altă parte, medicul, uneori cam obosit pentru a ofiția cu seninătate serviciul celor șapte ore în halatul alb.

— Este vorba de o solicitare prea mare și din partea publicului?

— Gîndiți-vă că în sectorul 2 este platforma industrială a Bucureștiului: I.T.B., I.P.R.S.-Băneasa, Uzina de cinescoape, F.E.M.I., C.E.I.L.-Pipera, Electronica, Suveica, Moara Dîmbovița etc. Centre de absorbție a unei populații de tip rural, o populație în majoritatea ei tînără. Multe fete avînd adesea educația limită — 7 clase, nu? — se căsătoresc, nasc. Deși se fac eforturi pentru a se îmbunătăți nivelul lor cultural, profesional, al asistenței sociale și medicale, mai rămîn totuși multe de făcut. Vă pot spune că avem în sectorul nostru cam 85 000 de femei adulte, dintre care vreo 14 500 salariate. Sînt cifre care spun destul. Dacă mai avem nevoie încă de creșe și cămine, tot e bine că s-a rezolvat problema asistenței medicale la întreprinderi.

— Dar spuneți-mi, acum circumscripțiile din sector fac față solicitanților?

— La nivelul unităților teritoriale din sector avem 30 de circumscripții. Acum sînt complete din punct de vedere al personalului medical, deși în patru circumscripții lucrăm cu medici detașați și pensionari. Reușim astfel să satisfacem cerințele bolnavilor.

— Și, atunci, dacă aveți nevoie de medici, care sînt criteriile după care se scot posturile la concurs?

— Eu nu sînt de la Ministerul Sănătății ca să pot să vă dau un răspuns competent.

— Dar sînteți medic, director adjunct de policlinică, membră a Comisiei municipale de Cruce Roșie și vicepresedintă a comisiei de Cruce Roșie a sectorului 2.

— E adevărat, dar pentru că în problema aceasta toți medicii avem o părere, pot cel mult să v-o spun pe a mea.

— Anume?

— S-au obținut realizări frumoase în medicină în anii socialismului. Sînt lucruri bine știute, reale. Mai avem de realizat planificarea mai nuanțată a aptitudinilor fiecăruia. Și în medicină cu atît mai mult. Nu să se facă medic pentru că vrea familia sau pentru că, să zicem, e o meserie mai rentabilă. Nu — să se facă medic pentru că asta e vocația lui. De asta ar fi bine să se facă încă de foarte timpuriu, în școlile generale, testări, și copilul să fie îndrumat, de la vîrste fragede, spre această profesie. Să se vadă dacă e generos, dacă îl preocupă suferințele altora. Să fie orientat din timp spre o meserie adecvată, atît ca medic, cît și ca personal mediu sanitar. Timpul nu stă pe loc.

— Totuși, cum se scot posturile la concurs?

— Cum? — În primul rînd medicul să fie bun și apoi să reușească să-și țină în friu egoismul acesta biologic. Să se gîndească nu că «mi se cuvîne», nu că «vreau să am neapărat niște avantaje», ci pur și simplu să trăiască satisfacția profesională și morală pe care i-o oferă reușita în meserie. Nu ar fi rău să ne obișnuim că trebuie să dăm mult mai mult decît să primim. E foarte greu să ajungi la această filozofie.

— Cum?

— Să o înțeleg ca o renunțare, în sensul stoic, sau «la Gandhi»?

— În nici un caz!!! Acest echilibru înseamnă de fapt curajul în a îndrăzni, în a lupta prin alții și pentru tine. Iar o femeie nu trebuie în această luptă să-și piardă feminitatea sau să se înrîiască împotriva bărbatului.

— Din păcate, am mai întîlnit femei care mai cred că dragostea e o luptă «care pe care». Dumneavoastră ce părere aveți?

— Eu personal aș avea unele motive să nu am încredere în dragostea eternă a bărbatilor, dar nu o fac. Căci practica mea profesională de 15 ani, în care nu a fost zi în care să nu fi consultat măcar un bolnav, considerațiile mele personale și literatura de specialitate mi-au dezvăluit un adevăr peste care nu putem trece: bărbatul e mai puțin rezistent, psihic și fizic, decît femeia. Nu în sensul că bărbatul nu poate ridica 60 de kilograme și femeia poate! Nul!

— Dar cum?

— E un lucru bine știut — de medici, de filozofi, de antropologi — că pentru a supraviețui în mediul inconjurător, bărbatul e mai puțin rezistent decît femeia. Nu pot fi ignorate statisticile: se nasc mai mulți băieți decît fete, dar supraviețuiesc mai multe fete decît băieți. Din doi copii, pînă la vîrsta de un an, unul băiat și altul fetiță, care se îmbolnăvesc de afecțiuni mai grave, în majoritatea cazurilor, fetița rezistă, băiatul nu... Bărbatul nu suportă durerile fizice... E un lucru demonstrat științific. Are o cronaxie diferită la durere. E firesc, natura are grijă ca să perpetueze specia. Dar aici intervine societatea ca să creeze armonia dintre sexe. Civilizația înseamnă de fapt ca femeia să educe datele masculine din ea, și bărbatul — datele feminine. Căci din punct de vedere endocrin, nu genetic, nu există un om unisexuat — bărbatul are și date endocrine feminine, iar femeia are și date endocrine masculine. De aceea asistăm cîteodată la așa-numitele cazuri de intersexualitate — neuropsihică sau educațională — în care un bărbat are un comportament feminizat sau, invers, o femeie un comportament masculinizat. Dar cum spuneam, acestea sînt cazuri limită, corijabile prin educație, și trebuie să reținem ca important și general doar această ambivalență endocrină.

— Și atunci?

— Atunci ar trebui ca bărbatii să ne educe, și noi să avem răbdarea și înțelepciunea speciei ca să realizăm o armonie între sexe.

— Care ar trebui să fie rostul familiei?

— Nu se va putea schimba nimic înainte de a schimba educația pe care o acordăm copiilor — atît fetițelor, cît și băieților — fără să le virim în cap, noi ca părinți, prejudecăți de care mai tîrziu tot noi ne mirăm că există — disprețul față de sexul slab sau orgoliul, aroganța la fetițe... Nu trebuie să luptăm noi femeile pentru emancipare exterioară... O femeie poate fi utilă și altfel, prin cultivarea calităților care îi sînt proprii. Nu să imite stilul masculin de viață, așa cum fac sufragetele. Atunci e ridicol...

— Ați putea da, practic, niște criterii de specificitate?

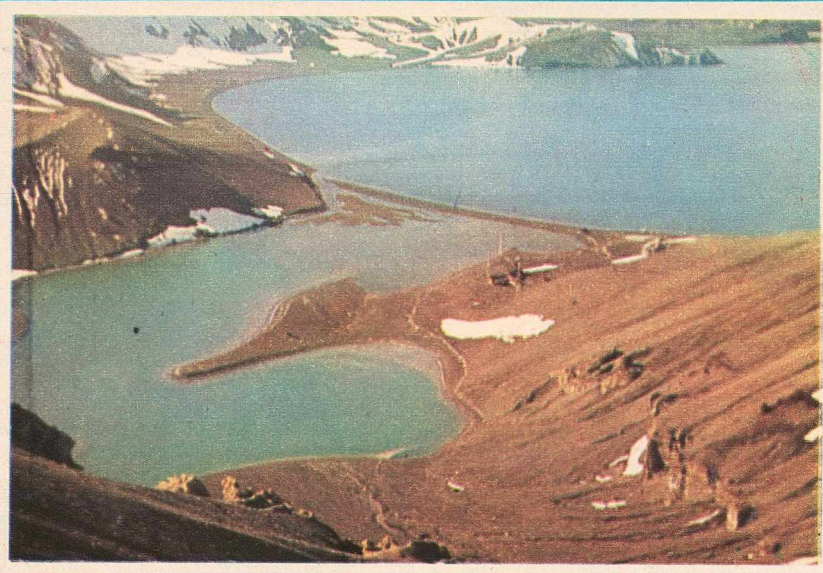
— În primul rînd femeia trebuie să caute să se mențină sănătoasă și echilibrată hormonal — ca să poată să nască. Orice femeie, cred eu, ar trebui să aibă cel puțin un copil.

**NU
AR FI RĂU
SĂ NE
OBIȘNUIM
CĂ TREBUIE SĂ DĂM
MAI MULT
DECÎT TREBUIE
SĂ PRIMIM**

Baza noastră din insula Deception este situată în «Fumarole Bay», adăpostită de stînci impozante.

Pregătirile terminate, grupul «Vulcantar» pornește în prima recunoaștere.

Fotografii de Gheorghe ISTRATE

prima întîlnire cu vulcanul

După ce debarcăm pe insula Deception, bărcile care ne-au transportat echipamentul și lăzile cu alimente se îndepărtează de țărniș. Facem semne de rămas bun și stăm pe mal pînă ce ajung la vapor, unde sînt ridicate pe punte. Motoarele se pun în mișcare și un șuierat de sirenă anunță plecarea și ultimul salut al celor de pe vas.

Întorcîndu-ne pașii și privirile spre baza noastră, în care vom rămîne mai mult de o lună și jumătate, am avut un moment senzația că sîntem parcă prea puțini în această imensitate antarctică: cinci argentinieni și doi români. Dintre cei dintii, o «pondera» aparte o au «veteranul» Pancho (Martinez), tehnician meteorolog, bun la toate, acum bucătarul grupului, aflat la a cincea campanie antarctică, și José, șeful grupului «Vulcantar», care mai fusese aici cu un an înainte. Ceilalți primeau acum botezul apelor înghețate și al furtunilor antarctice. Și parcă pentru o clipă ne-a venit în minte din nou numele insulei: Deception.

Avem în fața ochilor, în imensitatea albă, parcă pe jumătate înfipite în zăpadă, cele două construcții care, laolaltă, reprezintă casa noastră. Sînt situate la vreo 70—80 metri de plaja îngustă, cu zgura ei vulcanică neagră, fragmentată la dimensiuni subcentimetrice. Mai departe se ridică o altă construcție, mai nouă, în formă de Y, încadrată de stîlpi înalți, metalici, pentru antena de radio. Baza argentiniană fusese inaugurată cu 25 de ani în urmă, la 24 ianuarie 1948, și de atunci era frecventată an de an, în timpul

verii australe, sezonul optim de navigație fiind între noiembrie și februarie.

Baza a fost plasată într-un loc ferit de vînturi, lingă un mic golf adăpostit de coline stîlcoase, la opt metri deasupra nivelului mării. Lingă plajă a fost construit un platou de beton pe care puteau ateriza elicoptere.

După acest scurt tur de orizont, am trecut la treabă. Cele două clădiri puse la dispoziția noastră sînt deocamdată înzăpezite, așa că punem mina pe lopeți și stabilim ca prim obiectiv degajarea ușilor. Lucrul merge repede și după cîteva ore totul este gata. Prima clădire are circa 7/4 metri. Aici vor fi instalate un generator electric și aparatul de radio. A doua are 45/12 metri, cu temelie din beton, schelet din grinzi metalice, acoperiș și pereții exteriori din tablă ondulată; grosimea pereților este de aproape un metru! Înăuntru, o încăpere mare reprezintă depozitul de alimente și materiale. Se intră apoi în sufragerie, din care pornește un culoar care are pe o parte bucătăria, iar pe cealaltă instalațiile sanitare. La capătul lui, o scară urcă la «etaj», de fapt podul, unde sînt amenajate dormitoare, nouă la număr. Facem curățenie și apoi ne cărăm bagajele pe care fiecare le așază cum crede mai bine.

BAIE DE ZERO GRADE

Zilele următoare ne sculăm obosiți și cam zgribuliți: încăperile nu sînt încălzite și primele nopți petrecute în sac nu sînt prea grozave.

Peste două zile, dimineața, montăm

barca pneumatică, verificăm motoarele și facem o primă ieșire pe marea din interiorul insulei, pentru a depista locurile de acostare și a ne familiariza cu tipurile de roci din apropiere — toate de origine vulcanică. La întoarcere, în apropiere de mal, unul dintre noi se dezchilibrează, cade în apă și se udă bine, dar nu stă pe gînduri; face singurul lucru posibil în astfel de situații în Antarctica. O ia la fugă spre bază, se schimbă repede, se fricționează, bea un ceai fierbinte și totul este perfect. Aici trebuie să fim foarte prudenți: o îmbolnăvire sau un accident care ar face necesară intervenția medicului nu este de dorit. Motivul? Simplu, printre noi nu se află nici un medic, iar ajutor imediat nu putem primi.

Seara, o surpriză neplăcută: aparatul de radio nu funcționează. Încercăm tot felul de soluții, dar fără rezultat. Lăsăm totul baltă și ne culcăm.

PLUS 450° CELSIUS ÎN ANTARCTICA!

În ziua următoare ne pregătim rapid și pornim la lucru. Traversăm pe malul celălalt, unde fusese instalată baza chiliană, distrusă de erupția vulcanică din 1969. Aspectul este destul de sumbru: au rămas numai stîlpii metalici, cîteva ziduri înnegrite și o cruce mare, răsturnată. Din apa de lingă țărniș se ridică aburi albi, provocați de gazele calde care ies din adîncime prin fisuri și încălzesc apa de mare. Tragem barca cît mai sus pe mal și o ancorăm bine, pentru a nu fi luată de marea.

În șir indian, cu José în frunte, începem urcușul. Mergem la început prin zăpadă, apoi dăm de cenușă și zgură vulcanică. Bate un vînt rece, dar efortul ne încălzește. Trecem peste crăpături nu prea largi din care ies aburi calzi mirosind a sulf și clor.

În fine, ajungem la fumarola Olsacher, unde instalăm aparatul de colectat gaze. Îl lăsăm pe Felipe să supravegheze aparatul și pornim, noi doi, însoțiți de José și Ricardo, să căutăm alte zone cu emanații de gaze.

Găsim fracturi colorate în alb, galben, galben-verzui, roșu, roz, violet, semn că fumarolele acționează și depun, sub formă de minerale, elementele pe care le conțin. Apoi, cu pirometrul pe care îl introducem în fisuri pînă la un metru adîncime, măsurăm temperaturi de 120° C, 280° C și 450° C. Și asta în timp ce nouă ne îngheață nasul!

Unul dintre noi, practic, ia o bucată de zgură încălzită și o ține în mînă. Facem cu toții la fel și ne simțim bine. Vîntul s-a întezit, fulguiește. Cerul se acoperă de nori tot mai negri. Ne întoarcem la Felipe. Nu este bine, așa spune o lege a Antarcticii, să lași un om prea mult singur.

Privim în vasul în care trebuiau să se condenseze gazele. S-au strîns numai cîteva grame de lichid, și ziua a trecut. Dar nu ne descurajăm, în fond lucrul abia a început...

Ioan TEODORU și
Gheorghe ISTRATE

(Va urma)

FRANZ
M. Rhomberg
TEXTILWERKE DORNBIRN AUSTRIA

Țesăturile RHOMBERG

- la modă în întreaga lume
  - culori și desene variate
  - calitate excelentă
- Franz M. Rhomberg
„Made in Austria“ —
— pentru moda lumii

marea «speranță albă» întîrzie să apară...

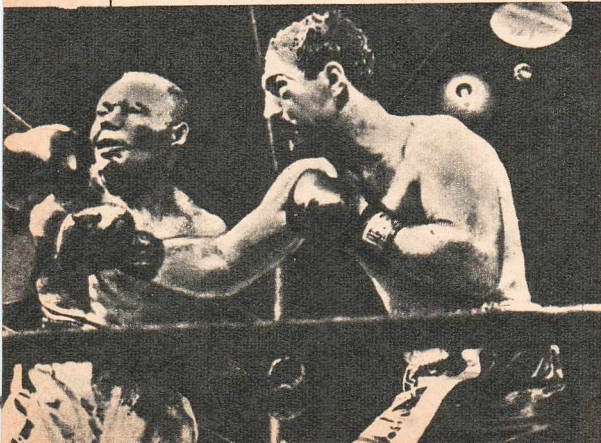
În curînd se împlinesc 13 ani de cînd centura cu diamante a campionilor lumii se află în posesia boxerilor de culoare. Floyd Patterson, Sonny Liston, Cassius Clay, Joe Frazier și acum George Foreman și-au transmis unul altuia titlul mondial, fără ca vreun pugilist alb să mai poată întrerupe ștafeta. Amănuntul acesta ar fi trecut, poate, neobservat, dacă anumite cercuri din Statele Unite nu ar face eforturi deosebite pentru a fabrica un challenger cu pielea albă care, cu orice preț, să pună capăt «domniei negre». Strădaniile acestor capete infierbîntate ne amintesc de o întîmplare petrecută în anul 1910 în orașul american Reno.

Pe vremea aceea, campionul lumii era celebrul Jack Johnson, primul boxer de culoare care reușise să cucerească titlul mondial al «greilor». Pentru a-l deposeda de centură, rasiștii l-au determinat să revină în ring pe fostul campion James Jeffries. Acesta se retrăsese în plină glorie, neînvins, cu șase ani în urmă. Partida Johnson-Jeffries a stîrnit un interes enorm. Spre a se evita incidentele grave, pentru prima dată în istoria sportului fiecare spectator a fost percheziționat la intrare, poliția reținînd cu acest prilej un adevărat arsenal de arme și obiecte care, la furie, ar fi putut deveni adevărate proiectile. Meciul s-a desfășurat de la început în favoarea lui Johnson. În cel de-al 15-lea rund, Jeffries a recepționat o serie de lovituri care l-au expediat, printre corzi, afară din ring. Arbitrul Tex Rickard a numărat pînă la zece și, în mod normal, Johnson trebuia declarat învingător. Dar managerii boxerului alb au protestat, invocînd motivul că Rickard ar fi numărat cu o voce prea scăzută și au solicitat ca lupta să continue. Cererea lor a fost admisă, nefericitul Jeffries fiind împins din nou în mijlocul ringului. Era o epavă. Un croșeu năprasnic în vîrfurile bărbiei l-a făcut iremediabil k.o. Acesta a fost ultimul meci din cariera marelui Jeff. Un sfîrșit pe cît de dramatic pe atît de absurd.

...La ora actuală, nici un boxer alb nu are forța și pregătirea necesară pentru a emite pretenții justificate la titlul de campion al lumii. Centura mondială a «greilor» rămîne o problemă de competența celor trei mari pugiliști negri: campionul George Foreman, Cassius Clay și Joe Frazier.

Petre HENT

Trecînd peste efemera existență de campion a suedezului Ingemar Johansson, putem afirma că ultimul mare campion alb al lumii a fost americanul de origine italiană Rocky Marciano, neînvins în întreaga sa carieră, retras din activitatea pugilistică în plină glorie (în dreapta).

am citit «flacăra» și...

La cîteva ore după ce a sosit în țară, Ion Țiriac a venit să spună «bună-seara» Biroului federal, aflat în ședință de lucru. Am coborît împreună.

- Ce faci, Ioane?
- Bine. Printre altele, citesc și «Flacăra». Ți-am citit articolul «Șase zile bune, pot aduce Salatierea la București». Dacă ai fi fost în America și ai fi văzut cum arăt, nu l-ai mai fi scris. În aproape trei luni de zile n-am reușit să dau jos nici măcar o sută de grame din cele 92 de kilograme cu care am coborît din Poiană. Mîna îmi merge din cînd în cînd bine, dar momentele importante ale meciului fug pe lingă mine și asta mă enervează. Urită-i bătrînețea în tenis.
- Ce spui despre cele trei circuite americane?
- Circuitele lui Lamar Hunt au avut premii duble, dar o participare de zece ori mai valoroasă decît circuitul minor la care am participat noi.
- Cum se descurcă Lamar Hunt în noua postură?
- Perfect. Griji puține, eficacitate maximă. Premiile sînt asigurate de diverse firme, Pepsi-Cola de exemplu, iar el ia grosul din încasări, de la TV, reclame etc.
- Ce crezi despre participarea lui Ilie în circuitul minor?
- O greșeală. Toți jucătorii de valoarea lui au jucat în circuitele lui Lamar Hunt.
- Cum se anunță turneele Grand Prix de anul acesta?
- Tari, foarte tari. Rezistența fizică a jucătorilor buni va fi pusă la grea încercare, deoarece chiar din primele tururi vor trebui să susțină meciuri echilibrate.
- Pe cine vezi cîștigător anul acesta în Grand Prix?
- Văd un grup de cinci-șase jucători favoriți. Printre ei, și Năstase.
- Ce poți spune despre Marcu, acum, după primul lui turneu mai lung?
- Marcu n-a reușit să cîștige nici un meci. Are unele deficiențe tehnice și e greoi. Și mai e ceva. Ilie, la trei zile după ce cunoștea pe cei mai buni jucători din lume, se bătea pe umăr cu ei și se antrenau împreună. Marcu e încă în afara horei.
- Pe cine vezi alături de Ilie?
- Totuși pe Marcu, altul deocamdată...
- Ce s-ar putea face?
- Să fie încercați mai mulți, dar asta costă bani.
- Adică?
- La turneele Grand Prix ce vor începe sînt acceptați jucători consacrați, în ordinea punctelor acumulate în Grand Prix-ul de anul trecut. Jucătorii tineri sau neafirmați încă sînt nevoiți să joace în calificări, adică acolo unde organizatorii nu suportă nimic din cheltuielile de transport, casă și masă.
- Se poate vorbi de un trust al celor mai buni jucători de tenis?
- Fără îndoială. Intrarea este din ce în ce mai grea, mai ales că de multe ori calificările unui concurs se suprapun concursului precedent. Într-o astfel de situație se pare că federațiile naționale vor trebui să facă mai mult din punct de vedere financiar pentru tinerii lor jucători.
- Observi că te grăbești.
- Da, am două ore rezervate în sala Steaua, pe zgură, și nu vreau să le pierd.
- Am urât succes în Circuitul european pe care urma să-l înceapă peste cîteva zile în Spania.

Ștefan GEORGESCU

din nou despre amarul test englez...

De cîteva ani încoace, de cînd ne place să spunem că fotbalul nostru cel de toate zilele a început să progreseze, vine cîte o echipă englezescă ce ne trimite frumusețea colț. Corecțiile acestea amare pot fi desigur multilaterale explicate. Eu aș vrea însă să mă opresc doar la ceea ce aș numi călcîiul nostru vulnerabil, și anume fragilitatea, debilitatea fizică a atacanților noștri. Este evident că pentru a sparge frontul aglomerat și masiv al apărătorilor de astăzi nu mai sînt suficienți «spirduşii», armele lor — altădată infailibile — fiind ușor dejucate de acroșajele necruțătoare ale «grenadirilor» din ultima linie.

ce e cu noi acasă?

Prima întîlnire oficială pe 1973 a unei reprezentative, cea de juniori, duminică trecută, în preliminariile U.E.F.A., în compania Greciei. Radiografia stării de spirit în tabăra română (spectatori și jucători): repriza I — «jucăm bine, dominăm, marcăm» (la 2-0 pentru noi, antrenorii, pe banca rezervelor, se îmbrățișează fericiți, văzîndu-se, probabil, deja în Italia, la turneul U.E.F.A.); repriza a II-a — «noi nu marcăm, în schimb marchează grecii cu ajutorul nostru!» (la 2-2, în clipa în care Sacoridis scapă singur în fața excelentului nostru portar Ciurea, am fi gata să ne băgăm sub tribune de emoții și necaz; bănuim că și antrenorii simt un impuls asemănător).

Partida se termină 2-2. Nu sîntem nici eliminați, nici calificați. Mai avem o șansă. La Virșeș, ultimul joc, cu echipa iugoslaviei, care deține de pe acum ultimul loc în grupă, loc pe care va rămîne indiferent de rezultat.

2-2 în jocul de duminică este exact paharul pe jumătate plin sau pe jumătate gol. Depinde cum îl privești. Din camerele federației sau din afara lor. Ceea ce ni se pare îngrijorător este uimitoarea aptitudine a echipelor noastre — nu este vorba numai de juniori — de a rata împrejurările cele mai favorabile. După ce a putut cîștiga la scor în prima repriză, reprezentativa noastră de juniori a fost duminică la un pas de eliminare pe propriul teren (după ce învinsese la Atena!). Nu vi se pare că există un paralelism (aproape simptomatic) cu «ghinioanele» din partida retur cu Ungaria, din campionatul european (2-2, cu greu, la București, după un 1-1 foarte încurajator la Budapesta)?

Ce e cu noi acasă? Ne supără zgomotul tramvaielor sau mergem la meciuri înarmați numai cu florile pe care abia așteptăm să ni le dăruim (ceremonios) la sfîrșitul jocurilor?

Marius POPESCU

confidențial

● Un nume nou în atenția selecționeților, brașoveanul PESCARU, un fotbalist care de ani de zile joacă mai mult foarte bine decît bine. Chemat uneori pînă la «poarta» echipei reprezentative, poartă care, de regulă, i se încheie în nas, acestui jucător foarte dotat i se va face, poate, o dreptate care i-a fost refuzată, sîntem siguri, mai ales pentru motive de buletin de identitate. Cu buletin de București și cu o viză fotbalistică la Steaua sau Dinamo, de pildă (Dinamo a și vrut, ani de zile, să-l legitimizeze), Pescaru ar fi fost azi, cu siguranță, un «bătrîn» internațional A. Și ca să nu ni se reproșeze că operăm numai cu vorbe, vă oferim primul exemplu — la temă — venit în minte. În timp ce Pescaru vede meciul cu Finlanda la televizor, un jucător ca Dobru — la orice oră din zi, cu două clase sub valoarea brașoveanului — juca în echipa țării.

● Inspiratul selecționeț TV al electricianului «cap de afiș» fotbalistic numit S.C. Bacău—S.C. Petrolul a reușit două lucruri: 1) să prezinte citorva sute de mii de telespectatori o parodie (muzică îi mai lipsea) de joc; 2) să ne facă tuturor cunoștință cu atacantul ploieștean Curcă (un băiat, probabil, cumsecade în viața de toate zilele, dar care n-are nici o vină...).

cum putem progresa în gimnastică?

Răspunde ELENA LEUȘTEAN

După o oarecare criză a gimnasticii noastre, cred că această atît de frumoasă disciplină sportivă se află, din nou, pe «valul urcător». O activitate mai pasionată, mai apropiată de rigorile științifice, în diferite centre de gimnastică din țară — dintre care, l-aș aminti, în primul rînd, pe cel din orașul Gh. Gheorghiu-Dej — ne-a adus o frumoasă recoltă de «mlădițe» (fetițe între 11 și 14 ani) care așteaptă să fie modelate, să urce spre înalta performanță.

Am asistat la cîteva concursuri internaționale și am văzut cum talentatele noastre fetițe se întrec, aproape la nivel egal, cu gimnaste experimentate, bine cotate în arena internațională. Asta înseamnă că avem un fond uman valoros, dar mai înseamnă, implicit, că răspunderile noastre, ale tehnicienilor, sînt cu atît mai mari. Nu poți, nu ai dreptul să ratezi împlinirea unor talente autentice. Cultivarea, înflorirea lor reprezintă un înalt comandament profesional și moral.

Mi-aș permite să adaug că progresul gimnasticii noastre depinde într-o măsură directă de gradul în care gimnastica de masă, anonimă, dar demnă de toată considerația, va fi apreciată mai mult de către părinți. Da, de către părinți! Cînd tot mai mulți părinți vor înțelege că «gimnastica de casă» este pe cît de simplu de realizat, pe atît de utilă copiilor lor, atunci vom avea un rezervor natural, cu un debit progresiv mai mare și către performanță.

Fotbalul modern cere angajament fizic total și produce șocuri la care exponenții fotbalului-artă nu rezistă.

Oare mult hula temporizare, lipsa forței ofensive în jocurile internaționale nu sînt rezultante firești ale acestui obsedant decalaj fizic?

Nu e oare ilar reproșul permanent la adresa noncombativității, lipsei de curaj și de aplomb cu care acționează de obicei înaintașii noștri? De fapt le-ar trebui un curaj donchișotesco ca să se bată cu apărătorii ce-i depășesc cu mulți centimetri și multe kilograme.

La nivelul marilor confruntări internaționale nu se mai poate miza la infinit pe fantezie și pe pasa cu călcîiul.

Trebuie să căutăm atacanți masivi, viguroși, penetranți, și dacă pe moment nu-i găsim, să avem răbdarea de a-i crește cu mîgală.

Dacă nu facem ceva concret în sensul acesta, mereu va apărea, ca un blestem, cîte o echipă englezescă sau germană care să ne amintească, în atare condiții, dorința noastră de performanță aduce tare mult cu tichia de măr-găritar a chelului din poveste...

Profesor Radu IRIMESCU
Piatra Neamț

toți

Timpul liber — manifestat, în dezvoltarea sa istorică, inițial sub forma *răgazului*, pentru comunitățile primitive, ca *repaus*, impus în special de caracterul sezonier al activităților productive, pentru masele muncitoare din societățile care au urmat, și ca modalitate de *parazitare* întemeiată pe exploatarea muncii pentru clasele suprapuse — devine în societatea contemporană o *realitate continuă*, o *valoare creată de omenire și din ce în ce mai mult pentru omenire*.

În evantaiul formelor care structurează timpul liber al maselor muncitoare, alături de mișcarea artistică de amatori, de efortul de însușire a adevărilor științifice prin forme de popularizare a acestora, de activitățile obștești, se înscrie și practicarea exercițiilor fizice. Asistăm, în epoca noastră, la dezvoltarea unui compartiment distinct al educației fizice și sportului — *cultura fizică de masă*.

Spre deosebire de educația fizică sau sportul de performanță, de data aceasta exercițiile fizice sînt practicate din pură plăcere, nu ca mijloace, ci ca scop în sine, nu datorită unei griji, ci pentru bucuria pe care o provoacă.

Cultura fizică de masă este termenul mediu între

educație fizică și sport de performanță. Ea apare ca unul din scopurile posibile ale educației fizice și, totodată, ca bază a sportului de performanță.

Ca orice alt domeniu specific timpului liber, *cultura fizică de masă nu înseamnă pierdere de timp*, așa cum li se pare multora, ci *valorificarea acestuia pe cele trei direcții de care vorbesc sociologii: odihnă, recreare, dezvoltare*. Practicînd exerciții fizice în forme variate, omul muncii consumă «productiv» timpul său liber, pentru că se refacă prin odihnă și încă prin odihnă activă. În al doilea rînd, el se recrează, adică se găsește și se produce într-o nouă ipostază, care nu este posibilă în timpul de muncă, se realizează pe deplin uman pentru că în acest domeniu nu este constrîns de nimic. În al treilea rînd, deși manifestate ca acte gratuite, ca un scop în sine, sporturile de masă, turismul, exercițiile în aer liber au o puternică valență educativă formativă.

Ființa umană nu numai că se *re-face* odihnindu-se, se *re-crează* recreîndu-se, ci cunoaște o *dezvoltare* pe mai multe direcții — biologice, psihice, sociale. Tocmai de aceea, în Hotărîrea recentei Plenare a C.C. al P.C.R. cu privire la dezvoltarea continuă a educației fizice și sportului în primul articol se menționează că *«In ansamblul mișcării sportive, cea mai largă formă de participare a întregului tineret, a populației la practicarea sistematică a exercițiilor fizice și sportului trebuie să o reprezinte sportul de masă, mijloc de bază pentru fortificarea organismului și dezvoltarea capacității fizice a tuturor cetățenilor patriei»*. Este vorba nu de un deziderat, de un ideal, ci de o *Hotărîre*.

Conf. dr. Florin GEORGESCU

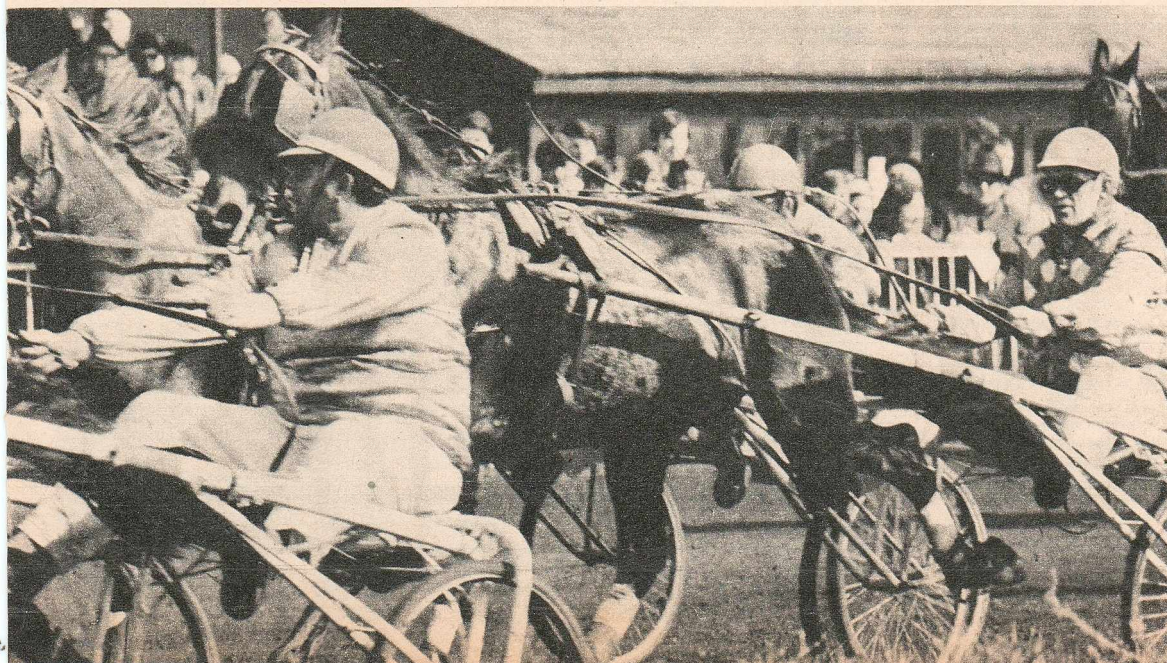
Hai Dinamo! Hai U.T.A.!... Hai, dați-ne fotbal de categoria A!

start în cursele de trap

Hipodromul de trap de la Ploiești (de fapt, unicul din țară) este atît de micuț, încît ai impresia că în el nu va încăpea nici măcar titlul instituției beneficiare: Centrul republican de creșterea și calificarea cailor de rasă de pe lângă Ministerul Agriculturii, Industriei Alimentare și Apelor... «Creșterea și calificarea cailor de rasă — ne declară dr. I. Apahideanu, directorul centrului — se face, ca în orice sport, în focul întrecerii, în cursele de alergări. Dar din cauza dimensiunilor reduse ale instalațiilor hipodromului nostru — prea puține locuri în boxe (182), pistă subdimensionată, tribune neîncăpătoare etc. — sîntem siliți să scoatem mereu de pe hipodrom trapași încă în pline puteri, apti de performanțe îmbunătățite, pentru a putea face loc minjilor...».

În aceste condiții, ce am putea ura hipodromului ploieștean acum, la redeschiderea unei noi stagiuni, decît: «La mai mare!»

angelo niculescu comentează pentru dumneavoastră etapa de fotbal

TRECUTĂ

Cine ar putea spune că etapa a XVIII-a n-a înregistrat și unele elemente negative, cu jocuri anoste (ca acela de la Bacău) sau lipsite de ambiție (ca al rapidiștilor în fața universitarilor clujeni)? Dar nici nu putem să negăm că plusurile vădite în atîtea meciuri (restul de șase) au întrecut coloana minusurilor, dîndu-ne un bilanț general pozitiv (din fericire!), bilanț care pune capăt reflecțiilor pesimiste asupra celor două etape anterioare.

În acea însoțită zi de 1 aprilie, și jucătorii și spectatorii (veniți în număr impresionant pe stadioane) au încheiat, pare-se, un pact tacit, al unei bune evoluții din partea celor dintîi și al încurajărilor frenetice din tabăra secunzilor, pact pe care, nădăjduim, îl vor respecta și unii și alții cît mai mult timp de-aici înainte.

Știm că nu e oportun să emitem de pe acum judecăți definitive asupra jocului celor 16 echipe din primul eșalon. Totuși, anumite constatări, de bun augur, se impun după acest al treilea test din returul campionatului: creșterea valorică a jocului celor mai multe dintre echipe; o mai bună afirmare a potențialului lor tehnic și fizic; începuturi mai clare de «legare a jocului», prin valențele tactice de natură colectivă; accelerarea ritmului de joc, tinzînd spre parametrii fotbalului modern. Desigur, n-au dispărut complet fluctuațiile atît de nedorite de la un meci la altul (vezi Rapid, care a smuls un punct în deplasare la 24 martie, pentru ca după o săptămînă să le piardă pe amîndouă «acasă»). Cînd fluctuația indică un grafic superior, ca la Steaua, U.T.A., «U»-Cluj, F.C. Argeș, A.S.A., Sportul studentesc și C.S.M. Reșița (ultimele două propulsate și de dorința de a ieși, cu orice preț, din «zona infraroșiiilor») nu putem decît s-o aplaudăm. Ce am putea spune, de pildă, despre Steaua, care a învățat multe din greșelile săptămînii anterioare? Sau de U.T.A., care a dat o replică neașteptată jucătorilor din Ștefan cel Mare, intrați pe teren cu o prea mare siguranță anticipată a victoriei? Dar de revenirea, dătătoare de speranță, a campioanei din 1971-72, F.C. Argeș, care, lipsită de serviciile lui Dobrin, a dovedit că poate juca un fotbal de calitate și că este o echipă omogenă?

Ne întrebăm cu amărăciune ce se întîmplă oare cu echipa din Giulești, tocmai în anul jubiliar, cînd atîția talentați jucători nu-și găsesc cadența, făcînd partide de-a dreptul derutante, greu de descifrat de la o etapă la alta?

Am avut prilejul să asist personal la unul dintre cele mai dinamice jocuri: cel de la Tg. Mureș. Zestrea masivă de 7 goluri, care au ridicat totalul punctelor înscrise în această etapă la 20, dar mai ales pasiunea cu care au jucat toți cei 22 de echipieri, cu faze fulgărătoare alternînd la ambele porți, au oferit un exemplu de *adevărat fotbal*, pe care l-am vrea reeditat pe toate stadioanele noastre: un joc complet, captivant, care constituie cea mai bună propagandă pentru fotbalul românesc.

La polul opus s-a situat partida televizată de la Bacău. Petrolul — atît de promițător în tur — s-a vădit a fi o echipă anonimă, neîmpinsă nici de elanul cadeșilor prematur promovați de Ilie Oană, nici de experiența unor «veterani» oboșiți, ieșiți din formă: N. Ionescu, Ion Constantin, Dincuță, Crîngășu ș.a. Pe o linie descendentă se află și fotbaliștii de la Petroșani, care ne obișnuiseră cu un nivel de joc mai constant și fără meciuri pierdute «acasă».

VIITOARE

În lumina rezultatelor, dar și a calității jocului fiecărei echipe de duminică trecută, pentru etapa a XIX-a, pronosticurile sînt oarecum mai clare:

Rapid-Steaua — 2; Dinamo-Sportul studentesc — 1; F.C. Constanța-F.C. Argeș — 1; «U»-Cluj-A.S.A. — 1, x, 2; C.S.M. Reșița-Jiul — 1; Universitatea Craiova-S.C. Bacău — 1; Petrolul-C.F.R. Cluj — 1, x; U.T.A.-Steagul roșu — 1.

P.S. Salutăm hotărîrea conducerii Federației de fotbal de a asigura cuplajul partidelor din București. O măsură binevenită pentru încetarea maratonului spectatoriilor între stadioane dar și pentru o mai bună urmărire a selecționabililor în vederea meciului cu reprezentativa U.R.S.S.

panama

Obişnuita sesiune anuală a Organizației statelor americane, începută miercuri în capitala Statelor Unite, se desfășoară sub impresia încă vie a reuniunii Consiliului de Securitate de la Ciudad de Panama și va lua, fără îndoială, în considerare recomandările Comisiei economice a O.N.U. pentru America Latină (CEPAL) cu privire la strategia dezvoltării în această regiune a lumii. Dacă recenta reuniune de la Quito (Ecuador) a CEPAL a constituit un prim test al solidarității tuturor statelor latino-americane în vederea găsirii mijloacelor de accelerare a progresului economic și social, sesiunea extraordinară a Consiliului de Securitate al O.N.U., ținută pentru întâia oară pe un teritoriu din America Latină, a relevat aceeași solidaritate pe criterii politice. Convocat în principal pentru examinarea măsurilor capabile să mențină și să întărească pacea și securitatea internațională în America Latină în conformitate cu dispozițiile și principiile Cartei ONU, Consiliul de Securitate a situat în centrul dezbaterilor statutul Canalului Panama și drepturile suverane ale țărilor acestui continent asupra bogățiilor lor naționale. Rezoluția corespunzătoare la acest ultim punct a fost adoptată în vreme ce veto-ul delegației americane a făcut să cadă proiectul care recunoștea deplina suveranitate panameză asupra Canalului și recomanda respectarea acestui drept în elaborarea bilaterală (S.U.A. — Panama) a statutului său. Cu toate acestea chiar simpla evocare a acestei probleme în fața Consiliului a constituit un *fait nou*, cu sporită semnificație prin sprijinul pe care statul Panama l-a avut din partea celorlalte țări latino-americane (deși din Consiliul de Securitate nu făceau parte decât Panama și Peru, la sesiune au participat observatori din peste 30 de state, inclusiv Republica Socialistă România).

Pe un plan mai general, sesiunea extraordinară a Consiliului de Securitate a venit să adauge încă o piesă — de această dată diplomatică — la dosarul afirmării hotărâte a independenței statelor latino-americane, a drepturilor lor suverane asupra resurselor și bogățiilor naționale, reluând cuvintele folosite de șeful guvernului panamez, generalul Omar Torrijos: «suveranitatea nu este negociabilă».

Dacă rememorăm fie și în câteva cuvinte povestea stabilirii unei dominații străine asupra Canalului, contextul actual în care se afirmă drepturile panamezilor se reliefează în deplinătatea valorii sale istorice. În 1855 S.U.A. au construit o cale ferată pe istmul Panama, ceea ce permitea călătorilor de aur americani să ajungă pe un drum mai scurt în California. După despărțirea statului Panama de Columbia, S.U.A. au reușit, în noiembrie 1903, să stabilească o convenție cu noul stat, prin care i se concesiona pe veci un teritoriu de 1 432 km². Era exact pământul pe care în 1904 începeau lucrările Canalului ce la 15 august 1914 avea să despică în două teritoriul statului panamez, legând Atlanticul de Pacific și deschizând o nouă și foarte importantă cale maritimă, pe care în 1971 s-a deplasat un trafic de mărfuri de 121 milioane de tone. Este exact pământul pe care se găsește cartierul general al forțelor armate americane în Marea Caraibilor, cu un efectiv de peste 40 000 de militari. Este exact pământul pe care își exercită jurisdicția un guvernator american (președintele companiei Canalului) aflat în subordinea directă a ministrului apărării al S.U.A. În ultimii ani, nu o dată, în legătură cu Statutul Canalului (pentru care S.U.A. plătesc o chirie anuală de... 1 900 000 dolari), s-au produs tensiuni în relațiile panamezo-americane, culminând cu ruperea relațiilor diplomatice între 1964 și 1967. Aspectul esențial al actualei atitudini panameze, atât la negocierile bilaterale cât și în Consiliul de Securitate, rămâne afirmarea dreptului de suveranitate asupra Canalului. «A facea Canalului de Panama nu este o problemă de bani, ci una de demnitate — precizează generalul Torrijos. Noi nu dorim o simplă revizuire a tratatului din 1903, ci un altul, care să ne garanteze suveranitatea efectivă asupra zonei Canalului». Poziția S.U.A. este dură. Aceasta ne conduce la concluzia că nu este ușor pentru Panama să lichideze o enclavă colonială care există de 70 de ani. Dar, de asemenea, trebuie să știm că nu există maladii care să dureze un secol și nici popor care s-o îndure». (Afirmarea dreptului la suveranitate este o componentă esențială a ceea ce statele latino-americane au definit drept strategia dezvoltării integrale — subiect la care vom reveni altă dată.)

În această luptă («bătălia pentru Canalul Panama nu este decât la început», scrie «l'Express») s-au marcat doar primele puncte.

Părăsind dezbaterile Consiliului de Securitate după veto-ul american, un diplomat panamez ținea să amintească ziaristilor un dicton istoric: «A pierde o bătălie nu înseamnă a pierde războiul».

Cristian POPIȘTEANU

priviri sincere

Correspondență din Roma

Din nordul Italiei, în special din Milano, se revarsă spre Roma în trei (numai trei) foarte mari și late magazine, numite toate *Design 2000*, oțeluri și cristaluri, stofe și plexiglas, lemn și metal imitând osul oșarilor măiestre.

...Era seara deschiderii primei «Săptămâni a industriei ușoare românești» în Italia, 23 martie 1973, o seară cu briză primăvărată, pe Valle Giulia, în severa arhitectură a «Accademiei di Romania» din Roma, gândită de Iorga. Știam doar de la profesorul Al. Balaci că aceasta vrea să fie întâi de toate mărturia unei preocupări pentru fenomenul modern și viitor românesc — nu pentru cel trecut. O paradă a modei («Gabbinata a motivi folkloristici» — reclama e reclamă) și o expoziție a industriei noastre ușoare au lansat această săptămână românească.

Cum a fost? Am văzut ochi sincer interesați, am auzit aplauze, am aflat bune aprecieri ale unor cunosători abia încăpând în sala de expoziții, în fața multelor exponate — citeva dintre cele

100 000 produse de industria noastră ușoară. Reprezentanții ai Ministerului Industriei Ușoare și ai Confederației generale a industriei italiene (care ne-au vizitat nu demult țara) au evocat statistica unor pași ce se precipită fructuos în direcția colaborării și cooperării economice. Întreținem relații cu multe firme, se spunea. Și iată că o buna parte din cele 14 fabrici și centrale industriale din acest domeniu ale României, care au activitate de comerț exterior (în special textile, confecții, sticlărie și ceramică), se înfățișau și erau bine primite de specialiștii și publicul italian. Era doar prima seară dintr-o întreagă săptămână.

Deslușeam cu obstinție design-ul, simbol fatidic al durabilității focului și ideii creatoare în lutul muritor. Știam unele lucrări. Autorii nu erau iscăliți (ca și în cazul operelor de echipă ale expozițiilor permanente cu vinzare din Roma numite *Design 2000*). Nu atât obiectele ultrautile impresionau aici, cât ideea acestei săptămâni (a lucrurilor) românești în capitala latinătății, comune nouă și italienilor. Am văzut priviri sincere ale unei întregi mulțimi îndreptate spre bunuri create acum, pentru acum, în România socialistă.

Gheorghe ANCA

martie 1973

cumplita imagine a secetei

În timp ce pe alocuri înșeși apa, când se revarsă, acoperind ogoarele, constituie o adevărată calamitate, în alte părți ale lumii lipsa acesteia nu e mai puțin dezastruoasă. Un semnal de alarmă a fost lansat în aceste zile de F.A.O., Programul Alimentar Mondial și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare: o secetă cumplită s-a abătut de câțiva ani asupra a șase țări africane din zona sahariană (Mauritania, Mali, Volta Superioară, Senegal, Niger, Ciad) secerând aproximativ 50 la sută din șeptelul care nu mai găsește fir de verdeață pe pământul pirolit. Spectrul foametei amenință deci să secere 20 milioane de vieți omenești — intrucât bovinele constituie în această zonă principala resursă alimentară a populației. Semnalul de alarmă a fost dublat de inițierea unor acțiuni de urgență, ca furnizarea de către P.A.M. a 50 tone cereale zilnic pentru combaterea foametei și salvarea șeptelului rămas în viață. F.A.O. a inițiat de asemenea un grup de lucru pentru elaborarea unei strategii menite să prevină sau să reducă efectele calamităților care afectează periodic agricultura regiunii sahariene. Și, în ultimă instanță, să combată efectele îndelungatei perioade de dominație colonială.

london bridge-III

260 metri lungime, 32 metri lățime (cite trei benzi de circulație pentru auto-vehicule în fiecare sens plus două trotuare pentru pietoni) — iată coordonatele principale ale noului «London Bridge-III», inaugurat recent de regina Elisabeta. Construcția modernă a podului peste Tamisa (a cărei realizare a durat aproximativ 6 ani, costând peste 5 milioane lire), în ton cu înnoirile arhitectonice ale capitalei britanice, n-a stîrnit în rîndul londonezilor numai admirație, — ca de altfel nici alte edificii ultramoderne care, se afirmă, strică unitatea arhitectonică a Londrei —, mulți avînd încă nostalgia vechiului pod London Bridge-II, inaugurat în 1831 de regele William IV, pod care a fost cumpărat în 1968 de o companie americană, demontat în bucăți și refăcut peste un braț al râului Colorado, Arizona. Primul London Bridge a fost ridicat în 1176 și s-a păstrat aproximativ șase veacuri și jumătate.

valori
românești
în univers

tristan tzara

În 1915, adolescentul Tristan din târgul Moineștilor, după ce editase cu Ion Vinea, Adrian Maniu, Emil Isac revista de literatură modernistă «Insula», pleca spre a-și continua studiile de student la Facultatea de filozofie din Zürich. Dar demonul poeziei nu-i dă răgaz. Cu un alt român, pictorul Marcel Iancu, cu Hans Arp, într-un cabaret, inițiază o mișcare artistică nouă, protestatară, împotriva închistării academice, pentru o reînnoire a artei. Publică manifeste, recită poeme în conferințe, publică reviste. Stirnește scandal, protestul celor vizati, refractari.

Lansează principiile noii mișcări în lucrarea sa «Șapte manifeste Dada», în care cuprinde sensurile «investigației» temerare a grupului al cărui teoretician a fost el.

În 1923 grupul de la Paris, Aragon, Eluard, Soupault, se raliază mișcării, intră în contact și creează curentul supra-realist. Fermentul a fost însă dadaismul românului Tristan, care a continuat să fie prezent cu scrisul lui, cu participarea lui la activitatea grupului parizian.

Ce voia Tzara? În ce consta «teribilismul» lui? Ne-o spune

chiar el: «Dada nu-i nebunie, nici cuminenție, nici ironie, gentilele mic-burghez»

Era o mișcare protestatară împotriva tembelismului literar, a unui academism vetust care nu mai putea corespunde unei lumi evolute, cerind o nouă orânduire socială. Presimțea parcă tumultul revoluționar, răsturnările care aveau să înceapă în curând. Era revoluția unor intelectuali care nu aveau încă discernământul politic al dialecticii materialist-istorice.

Tristan Tzara se stabilește la Paris, continuând cu grupul supra-realist vehementa lui opoziție împotriva unei arte închistate. Acolo devine membru al Partidului Comunist Francez.

Revista care se intitula «Le Surréalisme» își schimbă denumirea în «Le Surréalisme aux service de la Révolution» și începe să militeze pentru marile transformări sociale. Apar articole cu referiri la filozofia lui Marx, Engels, Lenin, spre a da artei impulsul revoluționar necesar, imprimându-i noi rezonanțe. În 1924, cu Ilarie Voronca, Victor Brauner, Claude Sernet, edităm și noi o publicație a avangardismului românesc, «75 H.P.», la care colaborează și Tzara. Are ca bun prieten pe Ion Vinea. În 1929 scriu eu despre Tzara în revista «Unu».

Dadaismul se consacrase ca un curent de artă. Apar cărți, studii despre el. În anul 1971 la Muzeul de artă modernă de la Paris se deschide o amplă expoziție consacrată cincantenerului Dada.

Tristan Tzara nu numai că-și recunoaște versurile scrise și publicate pe când era încă în țară, dar și le-a tradus și publicat în cartea sa «Primele poeme». Recent a apărut cartea cu ultimele sale poeme, pregătite pentru un volum pe care nu a mai apucat să-l vadă tipărit. Volumul e prefațat de Claude Sernet și ilustrat de Jacques Herold, alți doi români, reprezentanți ai modernismului francez.

Alături de Voronca, Brâncuși, Victor Brauner, Tristan Tzara este încă un compatriot de-al nostru făcând parte din patrimoniul artei moderne universale.

Ștefan ROLL

scrisori
cu adresă

puteri și putere

Cuvîntul lui Waldheim, pe care l-ați sesizat în ziarele de duminică, poate fi apreciat, într-adevăr, ca o pledoarie convingătoare pentru sporierea rolului și autorității Națiunilor Unite. Pasajul la care vă referiți arată astfel în transcriere integrală: «Punctul de vedere potrivit căruia marile puteri nu au nevoie de Națiunile Unite și pot reglementa problemele omenirii între ele însele nu este confirmat de experiența lumii postbelice. Acest punct de vedere contravine, de asemenea, realităților politicii internaționale contemporane. Este un punct de vedere care a provocat deja crize, a prezentat o mare primejdie pentru întreaga omenire și, în viitor, implică un mare pericol. Rolul politic al Națiunilor Unite, pe care unii doresc să-l diminueze, este tot atât de crucial astăzi, ca și în 1945. Evenimentele dezbătute la Națiunile Unite au o mare importanță, pentru simplul motiv că ele reflectă realitățile politice internaționale. Pacea nu poate fi durabilă dacă nu are în vedere interesele și contribuția tuturor țărilor, iar destinderea, spre a fi permanentă, necesită participarea activă a tuturor națiunilor».

Declarația secretarului general al O.N.U. observă, în termeni categorici, preferința măturisită a unor mari puteri occidentale pentru aranjamente restrînse — bilaterale sau «de club privilegiat». Asemenea preferințe au făcut la Națiunile Unite obiectul unor critici severe. Un delegat african, denunțînd politica imperialistă de dictat, de ignorare a intereselor țărilor mici și mijlocii, afirma că unele mari puteri privesc lumea prea de sus, de pe virfuri, neobservînd sau nedorind să observe pe «cei de la firul ierbii». Or, majoritatea covârșitoare a omenirii trăiește «la firul ierbii» și de acest adevăr trebuie ținut cont chiar cînd privești lumea de pe virfuri. Națiunile Unite oferă, într-adevăr, cadrul cel mai adecvat pentru armonizarea intereselor tuturor națiunilor, mari și mici, instrumentul cel mai potrivit pentru edificarea unei păci și securități durabile, dealtfel însăși ratiunea de a fi a O.N.U.

Unii invocă în sprijinul negocierilor «la virfură», eficiența aranjamentelor restrînse și ineficiența Organizației Națiunilor Unite. Dar, cum s-a relevat de atîtea ori, Organizația Națiunilor Unite nu poate fi nici mai bună, nici mai rea decît țările membre care o compun, iar calitatea ei este determinată de calitatea activității, individuale și colective, a statelor membre. Națiunile Unite nu oferă prilejul unic al diplomației multilaterale, dar constituie forumul cel mai adecvat pentru soluționarea problemelor predominante ale vremii noastre, probleme care interesează și preocupă toate popoarele lumii, și la a căror soluționare, ipso facto, trebuie să contribuie toate popoarele lumii. Un asemenea punct de vedere nu exclude rolul important al marilor puteri în reglementarea problemelor internaționale, contribuția și răspunderea lor la opera de pace, progres și destindere, ci îl apreciază drept complementar; exclude doar tezele perimate ale drepturilor privilegiate, ale «celui mai egal dintre egali» ori ale unor «mai egali decît ceilalți», teze în contradicție cu realitățile lumii contemporane, caracterizate, printre altele, prin afirmarea tot mai viguroasă a dreptului și datoriei fiecărei țări — mari, mijlocii sau mici — de a contribui în spirit constructiv la soluționarea problemelor care confruntă omenirea, la consolidarea păcii și colaborării în lume. Ca atare, pentru a nu fi deformată și precară, pacea lumii trebuie edificată prin eforturile conjugate ale tuturor țărilor, respectîndu-se interesele vitale ale tuturor țărilor.

Folosîți o expresie — «marea putere a unei politici» — care mă ispitește și pe care aș dori s-o preiau fără a o supune, acum, unei analize detaliate. Admitem că «marea putere a unei politici» nu este determinată, în mod necesar, de marea putere economică sau militară a unei țări și nu este direct proporțională, în mod obligatoriu, cu numărul locuitorilor și al kilometrilor pătrați. O politică mare ori «marea putere a unei politici» se constituie din obiectivele înaintate pe care le proclamă, din principiile de etică internațională pe care le promovează, din acoperirea declarațiilor de principiu prin acțiuni curajoase și eficiente, dintr-un permanent spirit de inițiativă izvorît din răspunderea pleneră pentru destinele lumii noastre și viitoare, o politică sprijinită pe argumente nu pe armamente, o politică — aș spune — căreia nimic din ceea ce este înaintat și omenesc nu îi este străin. Noi cunoaștem foarte bine, aș zice trăim o asemenea politică, și de ce să nu mărturisim mîndria legitimă de a fi slujitori ai unei asemenea politici — politica elaborată și promovată de partidul nostru, a cărei forță, al cărei prestigiu au adus poporului român prieteni pretutindeni.

Ion CÂRJE

P.S. Despre «războiul încetării focului» din Vietnam — într-o altă scrisoare.

idei
contra ideii

skinner și teoria manipulării

Există în sociologie, politologie și în studiul relațiilor internaționale o puternică tendință contemporană de a împrumuta din științele naturii metode, legi, principii și modele care nu se potrivesc todeauna societății umane. Structurile biologice sînt adoptate drept criterii de analiză a sistemelor sociale, ca și cum principiile de organizare ale sistemului uman ar fi identice cu cele ale sistemului social. Teoria echilibrului de forțe pe arena mondială este fundamentată potrivit legilor mecanicii, deși procesele sociale și politice care se exprimă în această concepție strategică sînt mult mai complexe decît mișcarea mecanică. Modelele structural-funcționale ale societății sînt construite pe baza analogiei cu echilibrul din fiziologia homeostatică în pofida faptului că echilibrul social este calitativ diferit de cel fiziologic. Nici stabilitatea sistemelor cibernetice nu poate fi transferată sistemelor sociale, deoarece societatea nu funcționează pe baza unor automatisme.

O vie controversă a izbucnit recent în jurul cărții «Beyond Freedom and Dignity» («Dincolo de libertate și demnitate») de B.F. Skinner, celebru profesor la Harvard. Autorul a devenit cunoscut prin așa-numita tehnică a «condiționării operante» prin care a obținut modificări de comportare la animale și oameni, ca accelerarea învățării, eliminarea biîbnelii și udatului patului la bolnavi care rezistaseră tratamentului psihiatric, îndreptarea unor obiceiuri delincvente etc. Potrivit lui Skinner, omul nu fuge de urs din cauza fricii, ci pentru că frica declanșată de creșterea adrenalinei în sânge și a bătăii inimii este parte a reacției de fugă; frica

urmează sau însoțește comportamentul fugii. Condiționarea operantă consistă esențialmente în aplicarea, potrivit unui program bine planificat, a unor stimulenți pozitivi sau negativi subiectului (animal sau om) prin care reacțiile favorabile ale subiectului sînt modelate, menținute și întărite, făcîndu-le să se producă mai probabil. Este deci vorba de o tehnică a controlării reacțiilor subiectului.

Atita vreme cît Skinner s-a rezumat la aceste experiențe științifice și a obținut rezultate remarcabile, totul a fost în regulă. Buclucul s-a declanșat din momentul în care Skinner a ieșit din laborator și spital în vasta sferă a societății și a încercat să facă din psihoterapia lui o filozofie socială. Cu siguranța pe care o posedă numai cei cu o idee fixă în cap, Skinner afirmă că modul de comportare uman este total și complet determinat de ereditate și mediu, că existența unui «suflet» sau unei «minți» individuale în afara acestui comportament condiționat de societate este o iluzie și că deci omul poate fi condiționat să muncească din greu, să renunțe la violență, la plăceri senzuale, la alcool, heroină și ...masaj (!?). Condiționarea operantă în acest sens poate fi efectuată, după Skinner, în mici comunități: «Controlul etic se poate face în grupuri mici, dar controlul populației ca ansamblu trebuie delegat specialiștilor — polițiști, preoți, proprietari, profesori, terapeuți etc.» — conchide el! Pe drept cuvînt s-a spus că viziunea socială a lui Skinner este aceea a businessman-ului dintr-o mică localitate care simte că viața a degenerat și scăpat de sub control și că totul s-ar îndrepta dacă oamenii ar învăța cum să se poarte. Alți critici au caracterizat teoria lui Skinner ca o «apologie a manipulării maselor», iar alții, mai severi, au vorbit de «mentalitate fascistă». Ruptura de problematică socială a Americii este într-adevăr strigătoare. Vorbind de cazul tinărului alienat care și-a terminat universitatea și a fost înrolat în armată, Skinner epuizează întreg jargonul psihologic: nesigur de sine, slab, frustrat, speriat, reacții emotive etc., dar nici nu pomeneste de război, de cauzele sociale ale comportării tinărului, ca și cum acesta ar trăi într-un vacuum. Nimic despre ceea ce a fost numit «sindromul vietnamez».

Pe drept cuvînt, behaviorismul a fost caracterizat în ultimii ani drept conservatorism ideologic de către sociologii și politologii care și-au dat seama cît de irelevantă este această scoală în confruntarea cu problematica explozivă a societății contemporane.

Silviu BRUCAN

întîlnire pentru viitoarea întîlnire spațială

La Centrul spațial de la Houston au ținut să se fotografieze laolaltă (de la stînga la dreapta) cosmonauții sovietici Șatalov și Eliseev și cosmonauții americani Stafford, Slayton și Brand, cu prilejul unei întîlniri de lucru în cadrul căreia au fost discutate numeroase probleme tehnice și organizatorice referitoare la realizarea misiunii spațiale comune «Soiuz-Apollo» prevăzută pentru jumătatea lunii iulie 1975. Au fost astfel abordate planul zborului, programul de antrenament comun (care va începe în această

vară la Houston și se va continua în toamnă în U.R.S.S.), probele tehnice, punerea la punct a materialului. În ce privește echipajele — cel american este cunoscut de pe acum, fiind format din cei trei cosmonauți aflați în imagine, iar cel sovietic — deși componenta sa, după cum s-a anunțat, va fi definitivă în câteva săptămîni — se presupune ca sigur că va fi alcătuit din cei doi cosmonauți participanți la întîlnirea de la Houston și fotografiați alături de colegii lor din S.U.A.

mapamond '73

amsterdam

O întrebare de o dezarmantă naivitate m-a frământat tot timpul cât am stat pe pământul Olandei: unde curg apele din Țara de Jos? O treime din suprafața Olandei se află sub nivelul mării, două cincimi din teritoriul ei trebuie apărat cu diguri și totuși apa curge pretutindeni, Amsterdamul e mai înșesat de canale decât Veneția, și străzile lui, pentru a putea să se lege între ele, au nevoie de 543 de poduri. Nici un oraș din lume, nici așezările lacustre n-au atâtea poduri. Apa e mereu paralelă cu strada, majoritatea intersecțiilor se fac peste un pod, ecluzele coboară și ridică apa în trepte, casele ies deseori din apă și oamenii s-au obișnuit atita cu această omniprezentă vecinătate încât, de cele mai multe ori, nici n-au mai găsit necesar să ridice parapete pe marginea canalelor. Mașinile parchează la cițiva centimetri de buza apei și, nu arareori, cite una mai scapă în canal. Am urmărit odată o dragă care pescuia din canale biciclete vechi, mașini, cărucioare — tot ce poate constitui surprizele unui cimitir acvatic de fiare vechi. Căci apa, răbdătoare, era nevoită să înghită tot gunoiul de care omul se putea debarasa. Apa aceea care nu știi încotro curge, apa aceea care neavind unde se vărsa se întoarce, apa care a îndreptat țevile tunurilor de bronz nu către dușman, ci către propriile orașe spre a le putea vesti din timp cu bubuitul lor năvala inundațiilor, a fost și rămâne cosmarul olandezilor. Ținută la respect de diguri, ea nu mai poate rezista asaltului gunoaielor. Copiii încăleacă tunurile inutile, uitate, și privesc cu ochii cășcați la macaralele care trag de pe fundul canalelor încălecale bicicletelor ruginite, unda stîrnită de trecerea unei ambarcații lasă pe zidurile caselor urme de slin, poetic canal atît de cîntat în melodiile Amsterdamului devine tot mai mult o cloacă cu scurgerea lentă, o «ciorbă brună», cum îi spun olandezii, pe care morile de vînt o tot pompează dincolo de diguri în speranța că o vor curăța. Dacă omul Olandei clasice a știut să îndepărteze amenințarea apei, «homo technologicus» al epocii noastre a învățat că nimeni altul să ucidă apa. Și, distrugînd acest permanent inamic al istoriei sale, preia acum loviturile care se întorc împotriva lui.

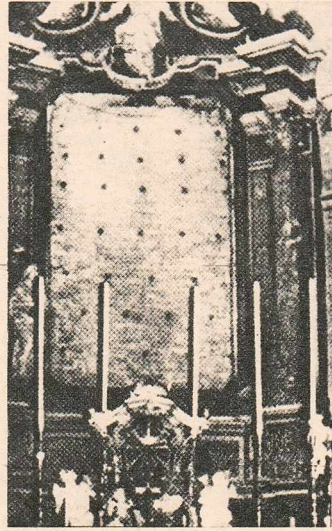
Amsterdamul este un oraș fascinant, unic, irepetabil, în care casele vechi, de cite 5-6 etaje, ca niște cutii de chibrituri pe verticală, se sprijină una de alta, formînd un perpétuu dig cu ferestre lacome de lumină, ridicat din ziduri, scări oblice, înguste, cu acoperișurile ascunse de frontoane baroce, cu uși ferecate, cotloane, mansarde, unghere cu culoare înguste și înghesuială de termitieră. Numai în casele unui oraș ca acesta familia Annei Frank se putea ascunde acit de bine încît să nu fie dibuîtă decit prin trădare de cizma scotocitoare a Gestapoului. Amsterdamul este însă și un oraș al turnurilor, cu sute de clopote, născute din nevoia de veghe asupra depărtărilor din care a pîndit dintotdeauna stihia umedă. Pe străzile lui se înghesuie mii de mașini cu motoarele ținute în friu, bicicliștii cei mai numeroși din lume se strecoară cum pot și pe unde pot, pietonii sint viriți în tunelurile de sub pămînt, doar canalele, cit nu le-au acoperit planșeele de beton, mai cunosc scurgerea lentă a navigației citadine. Căci în acest oraș, omul fără volan mai mult navighează decit circulă.

Amsterdamul este convins că orașul lui este singurul care poate rivaliza cu Londra sau cu Parisul. Întrucitva, are dreptate. Poate și pentru că și-a creat în sînul său un Soho londonez cu un «Forty Four Club» și un «Lucky Star», un mic Saint-Germain-de-Près aproape parizian, un Pigalle și un talcioc, lîngă Waterloopein, la fel de celebru ca «Marché au puce» din Clignancourt. Dar Amsterdamul rămîne Amsterdam. Verticală de piatră care și-a trăit secolul de aur într-un ev de turmentată istorie, oraș cu tabieturi ancestrale transplantat brutal în lumea modernă, hărțuit de frenezia ritmului accelerat, implacabil, prea puțin îngăduitor cu nostalgia trecutului, un oraș care și-a scos la-leamă din suflet și a înlocuit-o cu o floare de beton pe lîngă care oamenii trec cu capul plecat. Căci buldozerul n-a făcut niciodată casă prea bună cu stratul de lalele, dar lumea de azi spune că acum e rîndul lui să treacă, pentru ca în urmă-i să răsără alte flori. Care vor fi? Căci apele, chiar dacă pentru asta sint obligate să urce, se varsă tot în mare...

Ioan GRIGORESCU

o dispariție de un miliard de lire

Listele cuprinse în «catalogul» obiectelor de artă dispărute din Italia — catalog întocmit recent din inițiativa comandamentului carabinieriilor și cuprinzînd 200 de pagini pline de nume de tablouri, sculpturi, monumente arheologice etc. — i se adaugă noi și noi elemente. Astfel, «o altă gravă lovitură dată patrimoniului artistic al Italiei» — cum scrie «Corriere della Sera» — o constituie furtul din biserică de la Roveta, la 38 km depărtare de Bergamo, a unui deosebit de valoros tablou («Gloria sfinților» — apreciat la circa 1 miliard lire) al pictorului Giovanni Battista Tiepolo, reprezentant de seamă al școlii venețiene (în fotografia din stînga, tabloul, iar în dreapta, locul rămas gol). Ulterior a mai dispărut, de asemenea dintr-o biserică (din mica localitate Ponteramica, tot din apropiere de Bergamo), un ansamblu de șase picturi semnate de Lorenzo Lotto. Și seria de lovituri date patrimoniului artistic italian continuă.

oameni
despre care
se vorbește

GENERALUL OMAR TORRIJOS (n. 1929), președintele Republicii Panama, a apreciat, în cadrul unui meeting ce a avut loc la Santiago de Veraguas, că vețuul în problema panameză, exprimat de reprezentantul S.U.A. la recenta sesiune a Consiliului de Securitate al O.N.U., va îngreuna mult negocierile bilaterale privind Canalul Panama, «negocierii care vor fi dificile...» În legătură cu următorul pas în aceste tratative, președintele panamez a declarat că va cere poporului un vot de încredere prin intermediul Adunării Naționale.

ANWAR SADAT (n. 1918), președintele Republicii Arabe Egipt, și-a asumat, prin promulgarea unui decret referitor la formarea noului guvern al țării, funcția de prim-ministru — cabinetul condus de el numărînd 4 vice-premierii și 32 miniștri (dintre care 17 și-au păstrat vechile portofolii). Totodată, în baza unei legi din 1967 cu privire la proclamarea stării de urgență, Anwar Sadat s-a proclamat și guvernator general militar.

PIERRE MESSMER (n. 1916), primul ministru al Franței, și-a prezentat demisia președintelui Pompidou în urma alegerilor legislative din prima jumătate a lunii martie, conform procedurii în vigoare. Însărcinat de șeful statului francez cu formarea noului cabinet, — fapt așteptat de observatori —, Pierre Messmer va prezenta zilele acestea lista viitorului guvern, care se apreciază că va suferi modificări față de cel vechi, datorită noii configurații a Adunării Naționale.

GEORGE SHULTZ (n. 1920), ministrul de finanțe american, a relatat, în cadrul unei întîlniri cu ziaristii, după reîntoarcerea din turneul întreprins într-o serie de țări vest-europene, că obiectivul acestuia l-a constituit explicarea politicii economice a S.U.A., care urmărește în primul rînd jugularea inflației interne. El a menționat totodată că Statele Unite speră ca un acord de principiu privind liniile de bază ale reformei sistemului monetar internațional să poată fi realizat în următoarele șase luni.

MANUEL PEREZ-GUERRERO (n. 1912), secretarul general al Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare, evidențiază — în raportul ce urmează a fi prezentat sesiunii speciale a Consiliului U.N.C.T.A.D. din 24 aprilie, dat publicității la Geneva — că în țările cele mai puțin dezvoltate, în primii ani ai celui de-al doilea Deceniu al dezvoltării, proclamat în 1970, nu s-a înregistrat practic o sporire a producției pe locuitor, iar volumul exporturilor a înregistrat o scădere în majoritatea țărilor în curs de dezvoltare.

KLAUS ALTMANN (n. 1913) a recunoscut că este una și aceeași persoană cu Klaus Barbie, fostul șef al Gestapoului din Lyon, condamnat în contumacie la moarte pentru crimele săvîrșite în perioada celui de-al doilea război mondial, dar a pretins că de fapt numele său real este Altmann, iar Barbie un pseudonim ce i-a fost impus de șefii săi naștiști. Această versiune, menită să preîntîmpine o eventuală anulare a cetățeniei boliviene, a fost infirmată, pe bază de documente, de revista vest-germană «Der Spiegel». Oricum, cererea sa de punere în libertate a fost respinsă.

«chisso co.» și victimele «bolii minamata»

Una dintre cele mai importante firme chimice japoneze — «Chisso Co.» — a fost recunoscută vinovată, de către tribunalul din Kumamoto, de otrăvirea mai multor sute de persoane, prin consumarea peșteului contaminat cu mercurul deversat de o uzină a firmei în golful Minamata și deci condamnată la plata unor despăgubiri în valoare de 3,6 milioane dolari. Aceasta însă abia după 17 ani de la data întentării procesului, timp în care au murit din cauza «bolii Minamata» 68 persoane din cele aproximativ 400 contaminate cu mercur — restul fiind afectate de grave tulburări locomotorii (în fotografie). Condamnarea companiei «Chisso Co.» este a patra de acest fel în ultimul timp în Japonia și aceste recunoașteri implicite ale acțiunilor ireponsabile ale unor firme industriale au dus la declanșarea unei viguroase luări de atitudine. Semnificativ în acest sens este faptul că primarii a 10 mari orașe japoneze au adresat guvernului un mesaj colectiv, cerîndu-i să adopte măsuri eficiente pentru protejarea populației.

întîlnire peron — campora

Învîgător în alegerile de la 11 martie, Hector Campora, președintele ales al Argentinei, a făcut o vizită la Roma pentru a se întîlni și discuta cu generalul Juan Domingo Peron probleme legate de preluarea puterii, la 25 mai, de către reprezentantul, Frontului justicialist de eliberare și de punerea la punct a listei viitorului guvern. Potrivit observatorilor, un loc important în convorbiri l-a ocupat și abordarea rolului pe care-l va juca în viitor Peron în viața politică argentiniană.

Întrebarea adevăratului tată...

- Interogatoriul ciudat
- Falsul de la maternitate
- Un dosar închis ilegal
- Anonima și frământarea «tatălui»

S-a așezat pe fotoliul din fața biroului, greoi, timid, cu șapca în mîini.

— Sînt din Sibiu. Mecanic. Am venit pentru un articol scris de dumneavoastră.

— Am scris mai multe. Despre care e vorba?

— Unul cu titlu șod.

— «Cu titlu șod»? Nu înțeleg.

A scos de la piept o pagină de revistă mototolită și mi-a întins-o. «Să convenim că v-am mințit», era titlul articolului.

— Da, e un titlu cam... Cum să zic? Am scris așa, fiindcă doream ca cititorii să înțeleagă că ceea ce am scris trebuie să rămînă între noi, ca totul să fie luat ca o părere, ca lucrurile să rămînă pe loc, adică nimeni să nu le tulbure.

— Apăi aici îi hiba. Femeia despre care ați scris acolo, Maria din Puchenii, îi acum nevasta mea. Și amarul meu, copilul ăla...

— Nu cumva vrei să spui despre copil că...

Asta era cu adevărat o surpriză. Prin mînte imaginile mi se succedau ca în curgerea unui film rulat cu accelerație maximă.

INTEROGATORIUL CIUDAT

Eram procuror și promisem spre verificare dosarul Mariei S., de 18 ani, menajeră la o chelnărie de la Lactovegerian, arestată și pusă sub învinuire de pruncucidere. Prima filă: reclamația fostei «stăpîne» care descria modul în care a observat că fata e gravidă, motiv pentru care a dat-o afară și a reclamat-o miliției. Fiile următoare: Raportul de examinare medico-judiciar din care rezulta că arestata a născut cu certitudine în jurul datei de...

Urmau acte de percheziții și căutări fără rezultat ale cadavrului copilului, interogatorii... Am făcut semn căpitanului Bogdan s-o introducă în birou pe arestată. Era înaltă, robustă, cu ochi mari, frumoși, stînjinită de situația ei și hainele vîrgate pe care le purta.

— Șezi... Recunoști că ai fost gravidă?

— Da.

— Recunoști că ai născut?

— Da.

— Copilul s-a născut viu?

— Da.

— L-ai omorît?

— Nu.

— Atunci ce ai făcut cu el?

— ...

— Ascultă. Ești arestată pentru faptul că ți-ai omorît copilul. Una din două: sau minți atunci cînd spui că nu ți-ai omorît copilul și deci vei primi pedeapsa pe care o meriți ca mamă ucigașă, sau dacă nu l-ai omorît spune-ne ce ai făcut cu el, dovedește-ne că trăiește și ți-dăm imediat drumul.

— ...

— Nu vrei să ne spui nici cine este tatăl copilului?

— ...

Căpitanul a explodat:

— Gata, tovarășe procuror. A început să facă pe muta. De acum înainte nu mai scoate nici o vorbă. Își bate joc de noi.

— Bine-bine... condu-o și hai să fugim pînă la maternitate.

FALSUL DE LA MATERNITATE

Am cercetat mai întîi înregistrările de nașteri din perioada probabilă indicată de expertiză. Un singur nume mi-a reținut atenția. Al doamnei profesoare X. (Din motive ce se vor deduce, vom evita unele nume) Am cunoscut-o într-un proces de divorț. Motivul invocat de soțul ei era acela că nu poate concepe viața fără copii. Nu-i reproșa nimic altceva. Apoi, reclamantul și-a retras acțiunea.

Înregistrarea nașterii aparținea medicului Z. Ne-a primit în cabinetul său cu amabilitate, servindu-ne cu cafele și țigări.

În clipa în care am început să-l întreb despre nașterea copilului doamnei profesoare, a început să se fisticească.

— Știi ce mi se pare curios? În dosarul ei de divorț figurează un act medical care confirmă faptul că doamna X nu poate avea copii.

— Medicii mai greșesc...

— Da, mai greșesc în fel și chip.

— Nu înțeleg ce vrei să spunei.

— Că nu ea a fost cea care a născut copilul.

— E o glumă?

— Nu. Fata care a născut copilul e în mașină, jos, arestată pentru pruncucidere, fiindcă se presupune că și-a omorît copilul. Nu se știa inițial că și-a cedat copilul.

Căpitanul mă privea cu ochi mari, iar medicul a vărsat cafeaua pe halatul de un alb imaculat.

— V-a declarat totul? Mai e nevoie să mă confrunți cu ea?

— Nu..., și dacă vrei să afli adevărul, fata nu a declarat nimic. Tace. Tace cu toate că știe că va primi ani de pușcărie pentru pruncucidere. Tace poate pentru faptul că așa s-a jurat sau ca să nu vă implice și pe dumneavoastră. E frumos din partea ei, nu? Dar, sînt sigur de asta, nici dumneavoastră nu puteți accepta să fie condamnată pe nedrept. Îmi veți spune deci adevărul.

Mai întîi nu i-a venit să creadă că Maria a refuzat să vorbească. Apoi s-a căinat o vreme, susținînd că e cel mai mare dobitoc, voind să facă bine atît profesoarei, care își dorea un copil mai mult ca lumina ochilor, cît și acelei nefericite de Maria care, alungată de fosta stăpîină, era practic pe drumuri, dar prin aceasta punîndu-se în situația de a face el pușcărie pentru falsă înregistrare a nașterii pe numele profesoarei. S-a ridicat în picioare și vorbea cu spatele la noi, cu fruntea rezemată de perete.

— Credeam că fac bine! Înțelegeți?! Numai la asta nu mă gîndeam: că nenorocita aceea, care urma să plece cu pruncul

în brațe spre nicăieri, va fi acuzată pentru pruncucidere... Spuneți-mi: juridicește, cum se califică fapta mea?

— Fals în acte publice și...

— Nu diagnosticul! Cîți ani de pușcărie?! Îmi dați un foc?

— Vă e aprinsă țigara. Liniștiți-vă.

UN DOSAR ÎNCHIS ILEGAL

Ședința colectivului de conducere al procuraturii. Atmosferă de gheață. Explicabil: participă și un reprezentant al Procuraturii republicii. Este evident iritat de faptul că i se cere părerea în situații limpezi, unde nu e de ales. Cînd am început să expun cazul meu, a devenit brusc foarte atent. Mai ales atunci cînd propuneam soluția. O soluție de crasă ilegalitate: să se treacă cu vederea falsul săvîrșit de medic. Dealtfel, în acest sens nici nu am întocmit proces-verbal de constatare. Ca și cum nu a fost nimic. Dosarul să fie închis în cel mai mare secret. Să rămînă binele: cum l-a dorit medicul. «Cred că așa e drept», am încheiat.

— Drept, dar ilegal, a spus mai mult pentru sine cel ce conduce ședința de lucru, înainte de a cere părerea participanților.

Poate tocmai de aceea azeam în continuare voci care scoteau la iveală diverse aspecte contrare părerii mele: «Dacă totul va ieși la iveală, dacă se va afla că am acoperit un fals, nu va fi știrbit prestigiul procuraturii?» Sau: «Chiar noi, organul creat pentru asigurarea legalității, să săvîrșim o ilegalitate?» Sau: «Mai presus de lege nu poate exista rațiune de milă sau utilitate. E un raționament care, în principiu, deschide calea spre abuz». Doar vocea bătrînului procuror Handrea, domoală, calmă, ca întotdeauna, avea un alt ton: «Legea e vie. Noi îi dăm această viață, bineînțeles, alături de toți cei care o aplică. Viața ei s-a născut însă din dorința de dreptate și bine. I-am răstălmăci rațiunea de a fi, dacă am aresta pe medic și am lua copilul profesoarei». Cel ce conducea ședința a intervenit oarecum nărbător: «Alături de dumneavoastră — s-a întors spre mine — voi semna și eu actul de închidere a acestui dosar».

ANONIMA

După cîțiva ani au intrat de mină în biroul meu distinsul profesor X și un băiețaș cu părul buclat, curățel, cuminte.

— Am venit să aflu un adevăr, a început profesorul cu voce care trăda emoția. Un adevăr vital pentru mine. Dumneavoastră ați instrumentat un dosar, despre al cărui conținut erați obligat să mă înștiințați.

— Adică? Mai exact!

— Vă rog să citiți această anonimă.

Era scrisă cu mîna stîngă. «Binevoitorul» îl informa pe profesor că este victima unei farse monstruoase, că este victima unei înșelătorii puse la cale de soția lui în complicitate cu un medic de la maternitate și cu mine. În final îl îndemna să ceară de la procuratură dosarul cazului.

În timp ce citeam și reciteam anonimă, discret, profesorul a scos pe hol băiețașul. Simțeam în gură un gust amar.

— Ce veți face, l-am întrebat, dacă am presupune că anonimă exprimă adevărul?

— Mai întîi, cel care trebuie să pună întrebări cred că sînt eu. Și tot eu va trebui să hotărîsc, numai după ce aflu adevărul, ce am de făcut.

— Cum doriți... O să vă povestesc totul. Veți putea vedea și dosarul.

— E destul dacă îmi spuneți dumneavoastră.

M-a ascultat cu capul plecat. Apoi mi-a cerut înapoi anonima, spunîndu-mi că îi pare nespuse de rău că este adevărată. Cînd am vrut să readuc copilul în birou, s-a opus. Credea că vreau să-l pun în situația unei scene melodramatice.

Am insistat să-mi spună ce hotărîre va lua. M-a privit zîmbind, spunîndu-mi că bănuiește că tot timpul l-am înțeles greșit și că am avut temeri neîntemeiate. Singurul motiv care l-a adus la mine era acela de a se informa asupra pericolului ca adevărații părinți ai copilului să nu îl revădă la un moment dat. I-am spus cele ce știam despre situația actuală a mamei, dar cînd am precizat că nu știu nimic despre adevăratul tată, m-a întrerupt. Mai exact, m-a corectat, spunînd că acest copil are un singur tată, pe el, și mi-a oferit anonima mincinoasă ca să o rup. L-am mai întilnit de atunci, de multe ori, cu copilul pe stradă, într-o cofetărie, trîgîndu-l cu săniuta și întotdeauna se oprea să-mi spună cîteva cuvinte amabile.

ÎNTREBAREA ADEVĂRATULUI TATĂ

Și iată, acum mi se întîmpla ceea ce nu mi-ar fi trecut prin mînte că mai este posibil. Adevăratul tată mă privea tăcut, deși poate cel care trebuia să vorbească era el.

— Bun... Acum înțeleg de ce ai venit la mine...

— Vreau numai să vă întreb ce drepturi am io, ca tată.

— Nu știam de existența dumitale. Dar știam că Maria are acum trei copii.

— Doi. Doi avem în viață. Știi, treaba cu mine a fost așa, că m-am despărțit de Maria fără ca ea să mai știe de mine. Nu o fost vina mea. M-am răsturnat cu camionul, că pe atunci eram șofer, și multe luni de zile nu mai știam nici cum mă cheamă. O tot reparat doctorii la oasele mele. Ea o fi crezută că am lăsat-o, s-a dus la Brașov și s-a angajat la chelnăria aia care...

— Știi. Acum sînteți împreună?

— Acum? De multă vreme. Cam după un an de cînd ea s-a întors. Să știi că are numa vorbe bune despre...

— Bine-bine. Dar dacă ai doi copii?...

— Și asta, al profesorului, e tot sînge din sîngele meu. Cîștig bine, muncește și Maria... Am tot cumpănit pînă să vin, dar prea mă chinuie gîndul...

— Crezi că ar fi drept să ceri să-ți iei copilul de la oamenii aceia de treabă?

— Io asta vreau să vă întreb.

— Știi cum cred eu? Ți-ai văzut copilul?

— Da. De multe ori, da el nu știe. Nimeni nu știe de ce vin cîteodată la Brașov și mă uit la el cum se joacă la școală în recreație.

— Atunci știi că e fericit și că actualii lui părinți fac totul pentru el. Gîndește-te numai la copil. Crezi că dumeata, mai avînd încă doi, vei putea face mai mult pentru el? Nu mă refer la bani, la haine, la ce îi vei cumpăra. Vreau să te întreb: crezi că îl vei putea iubi mai mult decît oamenii aceia? Dacă îmi răspunzi la întrebarea aceasta, știi ce trebuie să faci.

S-a ridicat tăcut. Nu mi-a vorbit decît din ușă:

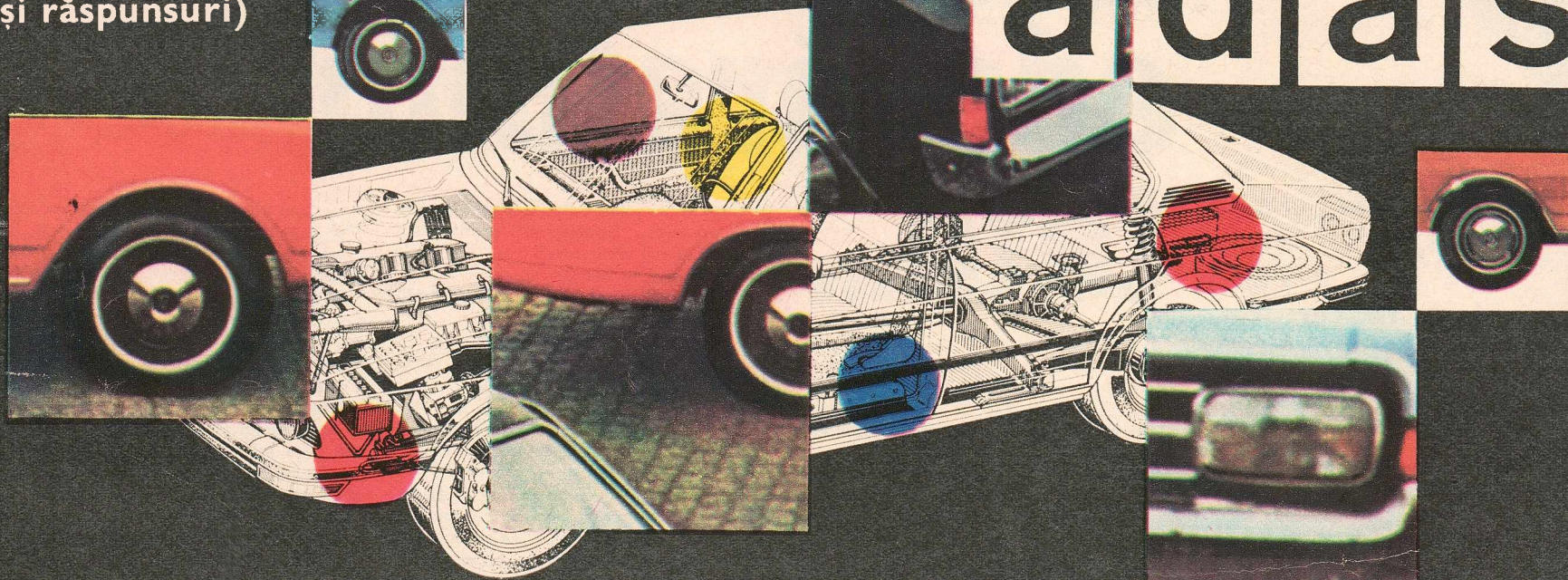
— Iertați de deranj... Și Maria zice că îi drept așa...

Emil POENARU

ASIGURAREA DE RĂSPUNDERE CIVILĂ AUTO

(întrebări și răspunsuri)

Întrebat în rândurile cetățenilor și chiar ale organizațiilor socialiste dăinuie încă unele neclarități în legătură cu modalitățile de plată de către ADAS a despăgubirilor la asigurarea prin efectul legii (Decretul nr. 471/1971) de răspundere civilă auto și ținând seamă că întrebările pe care aceștia le-au adresat Administrației Asigurărilor de Stat (ADAS) interesează nu numai pe posesorii de autovehicule, ci și pe orice cetățean și organizație socialistă — ca unii care pot fi păgubiți prin accidente auto — publicăm mai jos întrebările mai frecvente pe această temă, cum și lămuririle ADAS.

Î. 1. În baza cărei dispoziții legale deținătorii de autovehicule sînt obligați să despăgubească orice persoană căreia i-au produs un prejudiciu prin folosirea acestui mijloc de locomotie (au vătămă-o, i-au distrus ori avariat bunurile)?

R. Potrivit art. 1 000 alin. 1 din Codul civil deținătorii de autovehicule sînt obligați să despăgubească orice persoană căreia i-au produs un prejudiciu prin folosirea autovehiculului respectiv. Realizarea pretențiilor de către persoana păgubită se poate face fie pe baza înțelegerii dintre părți, fie prin hotărîre judecătorească.

Î. 2. Ce obligație a fost preluată de ADAS în baza Decretului nr. 471/1971?

R. ADAS a preluat obligația materială, financiară, pe care o au deținătorii de autovehicule de a repara prejudiciile produse tertelor persoane în cazul în care au răspundere civilă pentru accidente de autovehicule produse pe teritoriul R.S. România.

Î. 3. Cine sînt asigurații pentru care ADAS plătește despăgubiri în cazul producerii unui accident de autovehicul?

R. În asemenea cazuri asiguratul pentru care ADAS plătește despăgubiri este deținătorul autovehiculului răspunzător de producerea pagubei. Persoanele păgubite se adresează ADAS în calitate de terți, chiar dacă sînt deținătoare de autovehicule avariate sau distruse în accidentul respectiv.

Î. 4. Ce raport juridic există între ADAS și terțul păgubit?

R. Între ADAS și terțul păgubit

nu există un raport de asigurare; acesta se stabilește numai între ADAS și asiguratul răspunzător de producerea accidentului. În baza raportului de asigurare, ADAS este obligată să plătească despăgubiri în locul asiguratului răspunzător de accident atunci cînd se stabilește răspunderea civilă a acestuia.

Î. 5. Ce raporturi există între asiguratul răspunzător de pagubă și terțul păgubit?

R. Cînd asiguratul provoacă paguba se naște un raport juridic, ca urmare a răspunderii civile delictuale sau cvasidelictuale, între el și terțul păgubit, care îl obligă la despăgubiri față de acesta din urmă.

Î. 6. Care sînt obligațiile asiguraților?

R. Asigurații sînt obligați să înștiințeze, în scris, în termen de 24 ore de la producerea accidentului, unitatea Administrației Asigurărilor de Stat în a cărei rază de activitate s-a produs accidentul și să comunice de îndată pretențiile formulate de cei păgubiți, precum și primirea oricăror acte în legătură cu accidentul, aceleași unități ADAS ori aceleia în raza căreia își au domiciliul, reședința sau sediul.

Înștiințarea asiguratului este obligatorie atît în cazul în care despăgubirile se stabilesc pe baza înțelegerii dintre părți, cît și în situația în care despăgubirile se stabilesc prin hotărîre judecătorească.

În caz de neîndeplinire a vreuneia din obligațiile de mai sus, asigurații răspund față de ADAS pentru prejudiciul astfel cauzat.

Î. 7. Pe ce căi se pot stabili despăgubirile și cînd se naște obligația ADAS de a le plăti?

R. Potrivit prevederilor Decretului nr. 471/1971 stabilirea despăgubirilor se poate face pe două căi, și anume: fie pe baza înțelegerii dintre părți, cu acordul ADAS, fie prin hotărîre judecătorească, arbitrală sau a unei comisii de judecată, pronunțate, conform legii, în R.S. România.

După stabilirea despăgubirilor în modurile arătate mai sus se naște obligația ADAS de a plăti aceste despăgubiri tertilor păgubiți, ca urmare a răspunderii civile a asiguraților.

Î. 8. Ce condiții trebuie îndeplinite pentru stabiirea despăgubiri-

lor pe baza înțelegerii dintre părți și cum se realizează această înțelegere?

R. Sînt necesare două condiții esențiale, și anume: 1) din actele întocmite de organele în drept și din înștiințarea asiguratului să rezulte cu certitudine răspunderea civilă a deținătorului sau conducătorului autovehiculului în producerea pagubei; 2) ambele părți (asiguratul răspunzător și terțul păgubit) să dea încuviințarea pentru stabilirea despăgubirilor pe bază de înțelegere.

Pentru a se evita încărcarea activității procesuale și efectuarea atît de către asigurat cît și de către persoana păgubită a unor cheltuieli în procesul civil (cheltuieli care se recuperează de la propriii conducători auto ai organizațiilor socialiste atunci cînd aceștia sînt răspunzători de producerea pagubei), precum și pentru a se asigura o dezdăunare operativă a persoanelor păgubite, este necesar ca asigurații răspunzători de pagube să încuviințeze stabilirea despăgubirilor pe baza înțelegerii dintre părți.

Încuviințarea asiguratului se dă fie odată cu înștiințarea accidentului, ceea ce este mai recomandabil, fie odată cu întocmirea procesului-verbal de constatare a pagubelor produse sau ulterior, imediat ce i se solicită aceasta de către unitatea ADAS.

Pentru stabilirea cît mai operativă a despăgubirilor pe baza înțelegerii dintre părți este indicat ca asiguratul împreună cu persoana păgubită să se adreseze, imediat după producerea accidentului, unității ADAS în a cărei rază s-a produs accidentul, să prezinte procesul-verbal întocmit de organele miliției sau alte dovezi din care să rezulte cauzele și împrejurările accidentului, să încuviințeze stabilirea despăgubirii pe baza înțelegerii dintre părți și să participe la întocmirea de către organele ADAS a procesului verbal de constatare a pagubelor. Această cale trebuie folosită și în cazul în care persoanele răspunzătoare de producerea pagubei sînt străine. Dacă aceasta nu este posibil, persoana păgubită va solicita organelor miliției să rețină triplicatul sau duplicatul documentului internațional de asigurare ori să noteze datele necesare ale acestui document.

În toate cazurile în care stabilirea

despăgubirilor nu se poate face prin înțelegerea dintre părți, ADAS acordă despăgubiri persoanei păgubite pe baza unei hotărîri definitive a organului de jurisdicție pentru sumele pe care asiguratul a fost obligat să le plătească cu titlu de dezdăunare și cheltuieli de judecată sau de arbitraj, fără a mai fi necesară încuviințarea asiguratului.

Î. 9. Cum este folosită de asigurați calea stabilirii despăgubirilor pe baza înțelegerii dintre părți, care prezintă multiple avantaje atît pentru asigurați cît și pentru persoanele păgubite?

R. Marea majoritate a asiguraților au acordat importanța cuvenită acestei proceduri și ca urmare și-au dat încuviințarea respectivă, fie odată cu înștiințarea accidentului, fie imediat ce li s-a solicitat aceasta.

Sînt însă unele unități care, neînțelegînd interesul social al acestei asigurări și grija pe care statul o manifestă pentru despăgubirea victimelor accidentelor de autovehicule, creează nemulțumiri persoanelor păgubite prin întîrzieri în comunicarea încuviințării sau prin refuzul de a da încuviințarea respectivă pe motiv că conducătorul autovehiculului nu mai este angajatul organizației socialiste respective sau că mai are și alte rețineri din salariu ori fără nici o justificare se pretinde ca stabilirea despăgubirii să se facă prin hotărîre judecătorească, deși în situațiile de mai sus conducătorul auto răspunzător de producerea pagubei a semnat procesul-verbal încheiat de organele miliției recunoscîndu-și culpa, a plătit amenda, a participat la constatarea pagubei nefăcînd nici o obiecțiune ori a dat angajamentul scris că se obligă să suporte despăgubirile ce se vor plăti sau a solicitat ca despăgubirile să se stabilească pe baza înțelegerii dintre părți.

Netemeinicia unor asemenea tergiversări ori refuzuri apare și mai evidentă avîndu-se în vedere că odată cu introducerea asigurării prin efectul legii de răspundere civilă auto, despăgubirile fiind plătite de ADAS, nu mai sînt afectate fondurile organizațiilor socialiste, respectiv veniturile personale ale persoanelor fizice proprietare de autovehicule.